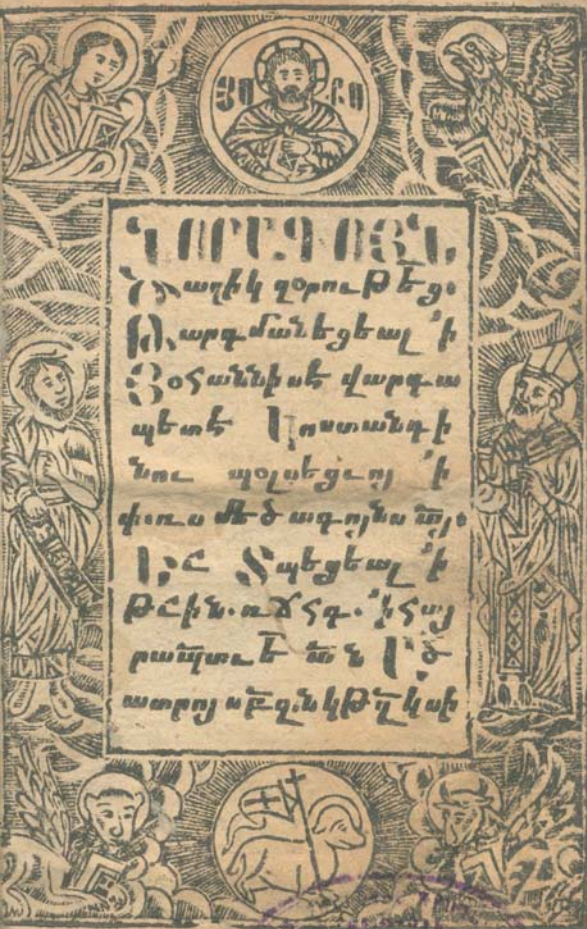

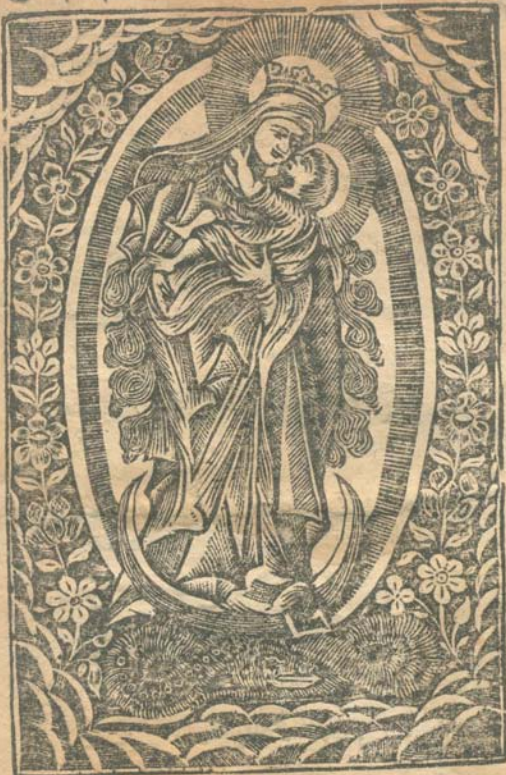
11 73
5 51

10 64

8142-54

8142-52

Ս'եծացուսցէ անձն իմ զնոր. և
 ցնծասցէ հոգի իմ, աստուծով
 փրկ չաւ իմով:

Եր

ՆՈՐԱՅԻՆ

Դարեկ Օգրութեանց :

Օգրութեան ընձեռի յազատ ամուսն
Թեց, յորոց պարտիմք ի բաց փակ
չել, առ ի կենցաղավարել ընդ
երկիւղեւն այս

Յազատ սիրոյ առ հասարակ

Էրն, բարեկամութիւն և
սիրելութիւն, ըստ հանրա
կանի և ըստ հասարակի վար
դապետութե սրբազանից
առաքանից և վարդապետաց, և մտ
նաւանդ ըստ սրբոյն Թովմայի աքվե
ացւոյ, են իբրեւ զմե և զնոյն իր
հան զի ընդհանրապէս խօսելով,
նախկին շարժութի իւրաքանչիւ

րոյ սիրոյ, ե՛ւ ճանաչումն իրին սիրե-
 ցելոյ: ուստի սբն օգոստինոս ՚ի
 գիրս արքայ երրորդուէն ասէ, թէ
 ոչ որ կարէ սիրել զէր ինչ, եթէ ոչ
 ունիցի նախ զճանօթութի նորին:

Ըրդ ճանօթութիս այս յառաջա-
 գայի ՚ի քննից զգայութեց գլխաւո-
 րաց մարմնոյ, այսինքն ՚ի տեսակէ որ
 է յաչս, ՚ի լատկէ որէ յականչս, ՚ի հո-
 տոտակէ, որէ ՚ի բիմս. ՚ի ճաշակէ,
 որէ ՚ի բերանն. և ՚ի շօշափակէ որ
 է ՚ի ձեռս:

Յառաջագայի ևս նոյն ճանօթու-
 թիս ՚ի յիմացողականէ զգայութե,
 որէ ՚ի յերևակայութիս մտաց, և
 ասի նախկին պատճառ, և առաջին
 ակիզքն սիրոյ. իսկ ըստ արիստոտէլի
 ՚ի գիրս հոգեաց, և ՚ի գիրս զգայ-
 ութեան և զգալեաց. յառաջագայի
 ճանօթութիս այս յաչաց:

Ս Ե զի նախ շարժին կամք իւրա
 քանչիւրոյ ուրուք 'ի ծանօթու
 թէ յայսմանէ, յետոյ շարժի իշո
 ջութին, զինի որոյ դառնան կամքն
 և ակսանին հաճիլ 'ի յայն, և ապա
 երևակայութի իրին, որով ընկալաւ
 հոգին զայսպիսի հաճութի, շարժե
 զիզձ իմն 'ի սրտի առ 'ի ստացումն
 իրին հաճոյացելոյ. իսկ իզձս այս ծը
 նանի 'ի յուսոյ իմեքէ կարողանա
 լոյ ունել զայն, որում հաճեցանո
 եւ յայսմանէ ըղձէ յառաջագայի
 գերազանց զօրութին սիրոյ, որե
 հիմն և արմատ բնաւից առաքինու
 թեց. զի ըստ վկայութե սրբոյն ԹՅ
 մայի, և այլոց փիլիսոփայից, ոչ ոք
 առաքինութի կարէ գոլ առանց
 սիրոյ. ըստ որում և սուրբն պօղոս
 յայտնաբանէ, 'ի տրակոջն որ առ
 կորնթացիս :

ԼԵ ալսպէս համայնք առաքինու
 Թիք սկսանին ի ճանաչմանս սիրոյ.
 ուստի եթէ ոք կամիցի Թարց սը
 խալման զանազանել զառաքինու
 Թիս իմոլու Թեց պարտի զգուշաց
 նշմարել, Թէ իկիտումն, յորում
 կամի առնել, շարժիցի իսիրոյ, Թէ
 ոչ. և ալսպէս հաճաստեալ կարաս
 ցի իմանալ զճշմարտութիւն. բայց
 պարտի գիտել նախ զյատկու Թիս
 առաքինու Թեց, և մոլու Թեց. ի
 մա՛ և զայս, զի ըստ սրբոյն օգոստի
 նոսի պարտէ պահել զկարդ-յամբ
 սիրելու Թե. քան զի նախ սիրելի է
 ասի, երկրորդ ծնողքն, և հայրենին,
 և երրորդ մերձաւորքն, և այլք ի
 մարդկանէ ըստ իւրաքանչիւրոյ
 աստիճանի, և արժանաւորութեանս
 վն զի առաւել սիրելիք են բարե
 գործք ք զչարագործս. սիւլիք են

ևս չարագործք, բայց ոչ նոցին մո
 լուծիքն, իսկ սրբոյն օգոստոսն ոսի օ
 ուստի մեք առ ի պահել զայս կարգ,
 չարագործացուք նախ զսիրոյն ան, որ
 է գերագոյն ք զամ. երկրորդ զսի
 րոյն ծնողաց: երրորդ զսիրոյն բնա
 կանէ. չորրորդ զսիրոյն զգայական
 նէ. հինկ երրորդ զսիրոյ կանանց. և
 ի վախճանի գսիրոյն բարեկամաց:

Երև այ որ ԼԿՈՂԻ ՍԻՐԵԼՈՒԻ,
 յառաջագայի ԼԵԼԱՆԻ՝ ԻՅԵՐ
 ԿՈԼԳ առաքինութեց, Թ՛Ի
 Տաճատոյ, Լ՛Ի յուսոյ. քանզի ո՛չ որ
 Կարէ սիրել զամբ, եթէ ո՛չ նախ ճըշ
 մարտապէս Տաճատայցէ Թէ գու
 ցէ մի ամ կենդանի, Լ Տաստատաւի
 յուսանայցէ Ժամանել ՚ի փառս, Լ
 ՚ի կեանս յաճիաեանականս յայսցանէ
 Երկուց առաքինութեց ծնանի ՚ի
 Տոգւոջ ընդունակութի իմն, որով
 Տոգին բաղձայ միշտ մտանելն ՚ի
 Երև այ ՚ի ձեռն շնորհաց Տոգւոյն
 որչառուստի ստղմոն խօսելով զսե
 րոյն այ, ապէ, ես ստղմոն եղէ Թա
 ցաւոր եեմայ, Լ եղի ՚ի մտի ի
 մուտ գաանել Տաճատապէս զճըշ
 մարտութի, Լ զկատարելութի բը

հաճից իրաց աշխարհականաց, սազա
որոյ և շինեցի զտունս, և զաղա
րանս, անկեցի զսյգիս, զպարտեզս
և զբուրաստանս, և զոսազանիւք
ծառովք զարւարեցի զնս: —

|| Ետացայ զանդեայս յամենից սե
ռից կենդանեաց, և ժողովեցի ինձ
զոսկի և զսրծաթ բազում, զծա
ռայս, և զալալնեայս, զերգեցիկս
և զնճագօղս ամենից գործեաց եր
գականաց, և երաժշտականաց, և
եղեն ի պալատի իմում բազմութիւնք
արանց և կանանց աշնճականաց, և
տիրեցի ի վր ինձ, և մեծացայ
առաւելք զամենեւեան, որք եղեն
յառաջք զնս յեմ, և յաւելաւ ինձ
իմաստութիւն և զմի ինչ, զոր խնդ
րեցին աչքիմ, ոչ զըկեցայ ի նոցա
նե, և ոչ արգելե զսիրտիմ ի խնդու
թիւ: և մինչդարձայ առ ի խոկալ օ

Ատե ստնել զարարմունս իմ, և զվատ
աակս իմ, զբթտունս, և զաշխատանս
իմ, զորս ծախեալ էի ի զուր, և ի
զբաղումս մասց իմոց, զոչ այլ ինչ
գտի ի նս բայց միայն զունայնու
թի, և զթշուառութի. և գիւացի,
զի մի ինչ, որն ի ներքոյ արեգա
կանն է՝ փոփոխուն, և անկայուն,
բայց ի միայնոյ սիրոյն մի. վս որոյ
աղաչեցի զնա, առաքել ինձ զնոյնն
() սոյն ևս նքն պողոս համառօտա
պէս զեկուցանէ մեզ ասելով, թէ
իմաստու ի ծիսայսորից յիմարու ի է
առաջի միտե՛ւ որ պարծի զբաղումս
գիտել հաղիւ՛ գիտե՛ զսակաւս
Խակ երանելին յոք ասե՛, եկի ես
մերկ յայս ծ, և իբրեւ զյիմար երեւ
եցայ, և այժմ նանաչեմ, թէ զոչ
ինչ գիտիցեմ ես:

|| Բն օգոստինոս ասե, ո՛վ գու, որ

ընդհանուր խնդրելով զնաղաղութիւն, եթէ
կամիս զի ուսուցից քեզ գտանել
զնա, հաստատեալ զսիրտ քո իսկին
այ, և ոչ ի թշնամութիւն այսորիկ
կենցաղոյս յորում ոչ ոք կարէ գոչ
պատելել, եթէ ոչ իցէ այլ ոք ար
համարել, ոչ ոք կարէ գոչ փար
թամ, եթէ ոչ իցէ այլ ոք աղքատ,
և ոչ ոք կարէ գոչ մեծ, եթէ ոչ
իցէ այլ ոք փոքր, ըստ որում ասէ
իմաստունն, թէ ամէր ունի զիւրն
ներհայն ուստի նմանի կենցաղավա
րութիւն աշխարհիս այսորիկ սեղանոյ
իմիք խրախճանականի, որոյ ծած
կոյթն գոլով անհանգէտ նմին,
քարշի յիւրաքանչիւրոց առին ն
կոյս, և միշտ բանի և մեղեանայ կող
մին միւսոյն. զի որոյ իրաւել ասեմ,
թէ որ կապակցի սիրով ընդ աշխար
հի այսմիկ, բազմիցս սխրի, և վշտագ

Զի. իսկ որ կապակ ցի սիրով է քո ,
 միշտ բերկրի և զնարձանայ. քան զի
 բնակի ընդ քո , որի ծայրագոյն
 խաղաղութի, և լեհագոյն խնդու
 Թի, ըստ որում ասէ առաքեալն ,
 Թի քի՞մ սէր է, և որ կայ ի սիրելու
 Թի, բնակի լոյսատու ծում, և քի՞մ
 ի նմա բնակի ։

Եւրն որ առ ծնողս, յառաջա
գայի իշարժմանէ իմեքէ բը
նականէ, և իշարակ ցուծէ իմեքէ
ոգեկանէ, որ սպլպէ զմալդիք ա
ռաւել սիրել զծնողս, ք զսյլս, Ըստ
որում ուսուցանէ բնութիւն. զորմէ
սիրոյ, խօսելով սողոմոն ասէ, մի հա
ճատար զքեզ ալմկ, որ ոչ սիրէ
զծնողս և զիւրայինս. քան զի որ ոչ
սիրէ զծնողս և զիւրայինս, զի անդ
սիրիցէ զայլայինս. եւ յալում ասէ
դւռ ռալ բնաւք ջուրք ելանէն ի
ծովուն, և անդրէն դառնան ի
ծոխ, ալսպէս բնաւք մարդիք է
դեալք են ի հողոյ, և դառնան անդ
րէն ի հող. ուստի ես ճանաչելով
զԹշճառութիւն և զվիշտս աշխարհի
գովեմ մանաւանդ զմեռեալս, քան

Թէ զկենդանիս, և երանի ասեմ աշ
 նոցիկ, որք դեռ ևս ոչ են ծն
 ցեալք, և ոչ անսեալք զշարիս աշ
 խարհիս այսորիկ, յորում երկու
 իրք են միշտ միմեանց հակառակք,
 այսինքն, բարին, և չարն, մահն, և
 կեանքն, փարթամունք և զորունք
 բերկրեցուցանեն զսիրտս, բայց
 գերք զամսերն որ առ շնչ և

Հաշտակ սիրոյն բնականի և Պաշտի Պ. Ե

Երն բնական, ընդ անձն
իշխանութի մարդկան ոչ
անկանի, զի ըստիպէ, և հա
կ'ցուցանէ բնականաբար

զյոժ արութի իւրաքանչ
իւրո՞ւ ուրուք առ 'իսիրել զնմանին
իւրո ուստի սքն թօմաս, և ալլք 'ի
վիլիսոփայից վկայեն, թէ ամբ
բնականաբար յոժ արի առ 'իսիրել
զնմանին իւր, կամ սակս բարուց,
և կամ սակս սովորութե, համարե
լով զնա միշտ բարի և գեղեցիկ, և
բերկրելով միշտ 'ի յիրս բնաւս սի
րեցիլոյն, ոպ յիւրս սեփհականս Բէ
և ոչ կամիցի, կամ ըղձանայցի ունել
առնա զտափուսն ինչ մարմնական,
բաւական համարելով ինքեան ըզ
սիրելուին մտաւորական, կամ բնա
կանութոյ ճշմարիտ ներհմտութիւնն

P16
 տեսանի 'ի Թռչունս, և յանասունս,
 որք ոչ ունին զմիսս, այլ զօրութիւն
 և ուժիւ բնականի սիրոյն ընկերակ
 ցին, և կենցաղսւղարին ը միմեանս,
 և բաղձան կեալ ընդ նմանեաց իւր
 բանց առանց ումեք յօժարութե
 մարմնականի տափման: քան զի ոչ
 ինչ է՝ յաշխարհի այսմիկ, որ ոչ ձրկ
 տիցի առ նմանին իւր: զի որոյ սո
 ղումն ասէ, նմինչ բաղձայ իւրում
 նմանւոյ: իսկ ճարտասանն ասէ, Թէ
 նմանն ընդ իւրում նմանւոյ դիւ
 րաւ համաձայնի: աստուտ իւրա
 քանչիւր ոք բնականաբար հրճէ ի
 տեսանելն զիրո նմանս իւրում ար
 հեստի: Եւ Թէ պէտ համայնք ար
 ընտտաւ որք միոյ և նոյնոյ արհես
 տի բնականաբար սիրիցեն զմի
 մեանս, սակայն զի նախանձու, բա
 րզումք ատեն զմիմեանս: Եւ զի այսո

սորիկ հպարտ ք, ասէ զայլ ոք հը
պարտ, զի նմանու թի բարուց միոյն,
առ բերէ միւսոյն զտուժ անս: և զի
իւրաքանչիւր ոք բնականաբար իւն
գրէ մանաւանդ զիւրն օգուտ, ք
զօգուտ այլոց:

31541-64
31541-64
1) Թուրքա ասէ, թէ ւերն կատա
րեալ է՝ այն, որ ձկտի առայլս, ոչ վն
երկիւղի, և ոչ վն օգտակարութե,
զի որ մտածորականաւ սիրով զմայլի,
համարի ինքեան զնոյն գող բաւա
կան օգտակարութիւ պղատոն ասէ,
եթէ կամիցիս ճանաչել զքոյս նմա
նիս, նշմարեալ ևս ես, թէ ո՛ր սիրի
ցէ զքեզ առանց պատճառի:
1) Իթեռնուք, իգիւրս անսշուշտ
թէ յաւուր միում կանայք երկու
պոռնիկք կացին առսջի սրգայլն
սաղմունի, որոց մինն աւաց, եւ ար
իմ և կինս այս եւք իմում տան,
Բ

և ծնայ եւ անդ և եղև յաւուրն
 երբ որդի զ ծնանէր և կինն այս, և
 մեք առանձնք էաք, և ոչ գոյր լի
 մեզ ի տան ալլոք, բաց ի մենջ երկո
 ցունց. և մեռաւ որդին սթ ի գիւ
 շերի, քանզի ննջեաց ի վր նթ. և
 յարեաւ ի հասարակի գիշերի, և
 էառ զհանուկն իմ ի գրկաց իմոյ,
 և աղախին քո ի քուն էր, և ննջե
 ցայց զնա ի ծոցի իւրում, և զորդին
 իւր մեռեալ ննջեցայց յանկողնի
 իմում, և յարեայ ընդ առաւօտն ի
 գիւշուցանել զորդին իմ, և գտի զնա
 մեռեալ, և հայեցա ընդ ալգուն,
 և ահա ոչ էր որդին իմ զոր ծնեալ
 էի. եւ միւս կինն ասաց, ոչ այդպի
 ալ, որդին քո էր մեռեալն, և որդին
 իմ էր կենդանի. իսկ միւսն զնոյն
 բան կրնէր. եւ ասէ ցնտ արքայ,
 դու ասես թէ այս որ կենդանիս է,

որդիքս է՛, իսկ նա բաց ասէ ըջ
 նոյնդ. բերէք առ իս զսուրն և կտրե
 ցէք զմանուկն ստեղծեալ ը մէջ,
 և տուք զկէտն դ՛ր միոյն, և զկէտն
 դ՛ր միւսոյն. եւ պատասխանի ետ
 կինն, որոյ որդիքն կենդանի էր և
 ասաց ցարքայ, ոչ այդպէս թիմ, այլ
 տուք նմա զմանուկն կենդանի, և
 մահու մի՛ սպանանէք զնա:
 Իսկ մեւսն ասէր, մի՛ լիցի, և մի՛
 դ՛ր, այլ կտրեցէք զնա ընդ մէջ, և
 բաժանեցէք: յայնժամ Ճանաչեալ
 արքային ի ձեռն ներհմտու ետ
 րոյն բնականի զմայր կենդանուոյ
 մանկուն, ասաց, տուք այնմ զմանուկն
 կենդանի, որ ոչ կամեցաւ զմահ ՚ի
 քանզի նա է մայր դուրս, որոյ ա
 զէքն խորովեցան ՚ի զե՛ր որ
 դուոյ իւրոյ, մինչ լ՛աւ
 զսպանմանէ նր:

Յաղագս սիրոյն շգայականի Պօլսի Պէ

Երն զգայական , որ և է՛ շար
Ժիչ մտաց մարդկայնոց , կոչն

Երեսնամեակս, և երեսնամեակս
 ջինն է՝ տափողական, զոր իկեր աբ
 կանեն մարդիք, մինչ սիրեն զկա
 նայս, միայն վասն ցանկութե մարմ
 նոյ, և ոչ վե այլոյ երիք. զայսմանե
 սիրոյ խօսելով սբն Թովառ ասէ,
 Թե ոչ որ կարէ սիրել զեր ինչ, ե
 Թե ոչ նախ ունիցի զյոյս ընդ ու
 նելոյ զբարի ինչ ի նմանե, Թե և
 իրն այն երկնչելի և արհամարհելի
 իցէ ի բազմաց, բաճականե, զի ին
 քեան հաճոյանայցէ, և ցանկութե
 իւրում վայելուչ Թճիցի. Է ոկ
 բորդն է՝ մարմնական, որ յս
 Գայի ի մեզից սկզբնաւորս,
 ու Թեց մարմնոյ, զորոց խօսե
 վերոյ, բայց այն, որ ելանէ
 փակէ, է աւաճեւագոյն, և ս
 Գոյն քան զայլս հեշտութիւ
 նականս, ըստ որում վկայէ

Թօժառ 'ի փիլիսոփայոս ԹԷ իւրում
սուտի համայնք ցանկոս ԹԷք սրբոյն
առփողականի կայանան 'ի հեշտոս
ԹԷ մարմնականի:

Լըրորդէն է մտաւորական, որ յա
ռաջագայի 'ի յերևակայոս Թենէ
մտաց, որում առաւել է հեշտոս
ԹԷն իմացողական կամ մտաւորա
կան, քան զհեշտոս Թիւնն մարմնա
կան, Թէ եբաղումք 'ի յանկրթից
խնդրիցեն միշտ զհեշտոս Թիւնն
զգայական, և մարմնական, արհամար
հելով զհեշտոս Թիւնն մտաւորա
կան, և Թողլով զմեծագոյն բարին
վն փոքրագունի բարւոյն, իբրև
զիր ինչ ճանաչեցեալ, միայն վասն
սեփականի մարմնոյ հեշտոս ԹԷ:
Ոչնկատելով երբէք 'ի պատիւս, 'ի
պատկառանս, 'ի տուժանս, 'ի միասս,
'ի յօգուտս, 'ի հաճոյոս Թիւս և կամ

յանհաճոյութեան կանանց օրէցե
 լոց. ուստի այսպիսի հեշտութի ոչ
 կարէ կոչիլ սէրս առայս վկայէ ա
 թիստօտեւ ասելով, թէ սէրն ինք
 րէ միշտ հաղորդել զբարի ինչ իւրն
 օրէցելոյ. վն ուրոյ որ սիրէ դժու
 վն ընդ ունեւոյ միայն լիսրէ լնչ
 ի նոցաւնց, ոչ սիրէ զնոսա, այլ
 զինքն, զի ոչ խորհի զօգտութե նո
 ցին, այլ զօգտութե իւրմէ սեփ
 հականէ արդ. այսպիսւոյ հեշտութե
 նէնէ արտաքոյ են կանոնք և
 օրէնք ճշմարտի սիրոյ. քանզի որ
 վարի նովաւ, ոչ կարէ յագեցու
 ցանել զմիան խոկմամբք, զաւ
 նկատմամբք, զականջս լսելութք,
 և զլեզուս խօսակցութք. ի զան
 մանէ, զոր սիրեացն, միշտ խորհի, և
 միշտ խօսի, և ջանայ յամուսն հաճոյս
 նալ նմանմի գլուխութի գլուխէ
 ք

Ե յաչս նի, և ամ ծանրու թի, թէ
 թ և ու թի է նմա, ուստի ոչ ուտե,
 ոչ ըմպե, ոչ ննչե, ոչ զարհուրի ի
 պատկառանաց, և ոչ երկն ի իկորու
 ասնելոյ զպատիւ իւր, վս իրն սիրե
 ցելոյ. և այսե, զորմէ ասե սքն գրի
 գոր, թէ սերն ճշմարիտ գործու
 նեայ իմնէ, և տունէ զմեծաժեծս
 և սքն պողոս զնոյնն հաւաստե ա
 անելով թէ. ոչ ինչ է որ կարիցե ար
 ցելու զսէրն, ոչ սով, ոչ ծարաւ,
 ոչ քուռն, ոչ ցուրտ, ոչ տօթ, ոչ աղ
 քառու թի, ոչ սպառնալիք, ոչ իշ
 խանութի, ոչ երկիւղ, և ոչ մահ
 ի սկ սողումն ասե, թէ սերն է հը
 զօր իբրև զմահ, վասն որոյ զմեծա
 ժեծս ներգործ է, գոլով հոգեկան,
 կատարեալ, և ճշմարիտ սերո

Սկրստե ս խօսելով զսիրոյն զգայա
 կանէ, և տու փոշակսնէ ասե. ոչ ինչ

Ժառայութի մեծագոյնէ քան ըշ
 գոլն ծառայ սիրոյ պշատոնն ասէ ,
 Թէ սէրն ոչ ունի զաչս, ուստի որք
 վարին սիրով զգայականաւ, եւն իբ
 բւ զԺառայս կոյրս, և յիմարս, և կան
 միշտ ի յեթկիւղի, և ի խոկման, զե
 սէրն տափողական ոչ է՝ առաքինութ
 Թի, այլ մոլութի վաւաշոտութե օ
 սքն Թօմաս ասէ, Թէ իւրաքանչ
 իւր որ շարժի ի բռնութի կամաց
 առ ի սիրել զիրո բնաւս գեղեցիկս,
 և բարիս սքն օգոստինոս, և սքն
 Բեռնարտոս ասեն, Թէ սէրն ոչ
 այլ ինչ է՝, եթէ ոչ համակեր
 պութի, համանմանութի,
 և համաձայնութի կեն
 ցաշաղարութե ա
 ռաքինութե, կա
 մաց, և սոխորու
 Թի, ը կալի:

卷之六

3-2-4-1) 117 1-4-4: 1-2-1 6

Ը քանզի վատահամբաւութի
 ւն աշտորիկ ազնւականի ա
 ռաքինութիւնս յիշոյ, մանա
 յառաջագայի ի կանանց, կա
 26 միմ

միմեա լինիլ ջառագոյ ընդդէմ
 այնոցիկ, որք ամբաստանեն զնոյնս,
 յառաջ բերելով նախ զվկայութիս
 իմաստանոյ ոմանց, որք գովաբանեն
 զկանայս. երկրորդ զբանս այնոցիկ,
 որք պարօսւաբանեն զկանայն. և եր
 րորդ համաձայնելով զգիրս 'ի միա
 սին, և երկուցուցանելով զխնդիրն
 'ի կարկամումն ինչնաց Թիւրախօ
 սից ըստ իւրոց արդեանց:

Այնոքիկ որք գովաբանեն զկա
 նայս առ բերեն զվկայութիս զայ
 սոսիկ, սողոման ասէ: որ գտանէ ըզ
 կին բարի, գտանէ զբարու
 Թիւն, և զխնդութի. իսկ որ մեր
 ժէ 'ի բաց զկին բարի, մերժէ 'ի բաց
 յինքենէ զամբարութիւն եւ յայ
 լում տեղւոյ, կին ժրագլուխ պը
 սակ է առն իւրոյ, և պատշաճ բոլո
 րի տան նորա:

Եւ թէ առաքէ ան զամ փարթա
մուր ի ձեռն կանանց բարեաց, իսկ
որք չարքն են ցրւեն զնոյնսւռ ուր
մարդ ոչ կարէ կեալ առանց չորից
տարերց, այսպէս ոչ կարէ տեւել
բարեւ առանց կանանց ուստի ասի
հինգերորդ տարր մարդոյն :

Եւ թէ ոչէին կանայք, ծերանային
բնաւք մարդիք, և խանդարիւր ։

Եւ եթէ տային կանայք զինքեանս
յարհեստս, և ի գիտութիս, գերա
զանցէին զմարդիք, սակս ընդունա
կուէ նոցին և ուղիմուէ բնականի :
Իսկ որք պարսաւաբանեն զկանայս
առ բերեն զվկայութիս զայսոսիկս
առ յոհն ասէ, ուր ոչ գոյ առաւելա
գոյն յանդգնութի քան զյանդգ
նութի օձայնոյ գլխոյ, այսպէս ոչ
գոյ առաւելագոյն բարկութիւն,
քան զբարկութի կանանց :

յւ թէ լաւագոյնէ բնակիլն ընդ
աիւծուց, և ընդ վեշապաց, քան
զկեալն ընդ կնոջ զայրացողի:

յւ եթէ ի ձեռն կնոջ մաին մեղք
յաշխարհ, և ի պատճառս նորին մե-
ռանիմք ամենեքեան:

յւ թէ ի մէջ հարիւր արանց գը-
ռաւ ոմն բարի, և ի մէջ հազարից
կանանց և ոչ մի բարի:

յւ թէ, մի կենցաղաւորիցիս ընդ
կնոջ, զի ոպ ի հանդերձից ծնանին
եցք, այսպէս ի կանանց ծնանի
անիրաւութի:

յւ եթէ կանայք ունէին զիւ
նանուի ի վի արանց, զմեծ ամեծ ա-
գործէին չարիս վի լիսոփայ ոմն ա-
սէ, թէ երեք են որք հալած են
զմարդ ի տանէ, պաշարու մն ծխոյ,
աւերութի առաստաղի, և կատա-
ղութի կնոջ:

Աիփոկրատէո տեսեալ զկին ոմն
որ ունէր ի ձեռին իւրում զհու
ասաց, ահա՛ ասիկ հուր, որ ունի
ձեռին իւրում զհուր, բայց կիզ
չագոյն է՝ կրօղն, քան զկրեցեալն ։
Ամերոս տեսեալ զկին ոմն տկար
յանկողնի, ասաց, ահա՛ ասիկ հիւան
դութին կայ ընդ հիւանդութե
Սաղվէստոս տեսեալ զկին ոմն, որ
ուսանէր ընթեռնուլ, ասաց, ահա
ճասիկ որ կամի խառնել ընդ թու
նից օծին և զթոյն կարճաց ։

Պղատոն տեսեալ զկանայս ոմանա
որ քլային զայլ ոմն կին մեռեալ,
ասաց, ահա՛ ասիկ չարք եղան զմահ
և զկորուստ չարին ։

Ը զիճեննոս տեսեալ զկին ոմն, որ
ուսանէր գրել, ասաց, մի՛ բարդեր
զչարիս ի վր չարի ։

Ը քիճմարիտ պատճառ վկայուէց
այ

այնոցիկ, որք պարսաւաբանեն զկա-
նայս եղև և այ, որ գողով ի մէջ ԴԸ
բախտին փափկուէ, պատրանօք բան
աարկէին չհանդուրժեալ եկեր ի
պղոյ ծառոյն գիտուէ բարւոյ և
չարի, յորմէ ոչ ուտելոյ առեալ էր
զպատճէր ի ննէ, և իւրով անհնա-
ղանդու թէն գահալէ ժարար
զի՛ն, և զբոլոր սերունդ մարդկայ
նոյ ի խորս մահու օ

|| ակ պատճառ բանից այնոցիկ, որք
գողաբանեն զկանայս, եղև սրբունի
կոյսն մարիամ որ ծնաւ զնորն մէր
նքսու ստի սէն օգոստինոս առէ,
թէ ոչ որ իսեռս մարդկան գտաւ
բարեգոյն, կամ չարագոյն քան զկա-
նայս աստուտ կարեմք իմանալ թէ
այնոք իկ, որք պարսաւաբանեն զկա-
նայս, խօսիցին զչարաց, և ոչ զբա-
րեաց, զի իրաւի բազումք եղեն բա-
31
ւեք

բիք, Թէ Լսողոմոն առիցէ, Թէ ոչ
 իցէ գտեալ զմի բարի քանզի Թէ
 ինձ, Թէ սողոմոն սակա վշտի սրտին
 իւրոյ Լզայրացման մտաց, արտաբե-
 րեալիցէ զայն ամ, վն զի սիրահարե-
 ցեալ գողով ի գեղ ուրուք կռապաշ-
 տի դստեր, զբազումս մոլեգնու-
 Թիւնս անպատեհս թի պատմութեան

— նորա գործեաց

Իսկ որք ամբաստանեն զ
 կանանց, եթէ իրաւամբ գա-
 զսակաւս գտցեն վատթար,
 մատելով մարդկան, ոչ միայն ի
 լուծիս հոգեկանս, այլև ի մարմնա-
 կանս. զի ով է, որ ոչ գիտիցէ զհամ-
 բերութի զժողով կալութի. զամօթ-
 խածութի, և զքերմեռանդութի կա-
 նանց, որք առաւել ընդգիմամար-
 տին ըդէմ փորձութեց մարմ-
 նականաց քան զմարդիք:

ՀԱՅԿԱՆԻ ԲԱՐԻՆԻՍԻՆ ԴԼԻՆ Ե՛

ԷՐՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵ՛ Է՛ ՊԵ
ՀԱՆՇՈՒՄԻ ՄԻՆ Ի՛ ՄԻՆ
ՉԻՐԱ ՊԱՄԵՆ Ե՛ Լ ՊԱՄԿԱՆԱ

ԸՊՐԱ, ԸՍԹՈՒԼԻՈՒԻ Ի՛ԳԻՐԱՍԻՐԵԼՈՒ
ԹԷ՛ՔԱՆ ՉԷ ՊԵՊԻՍԻ ՍԷՐԱ ԿՊԵՄՈՎ
ԴԼԻՆ Ե՛

'իշարակ ցուծէ իմէք բարւոյ և ըն
 ձալւոյ, որով հաճոյանլ կենցաղաւա
 րին մարդիք ընդ միմեանս և ներ
 քործուծ ի սորին ելանէ 'իյերից
 առաջինն ելանէ 'իյուսոյ իմէք
 ունելոյ զբարիքն յայնմանէ զոր
 սիրէն. և այսպիսի սիրելու թիւս ո՛չ
 է բարեկամութիւն այլ խաբէութիւն.
 քան զի ո՛չ կամի և բազմայ զօգու
 բարեկամին այլ ինքեան, ըստ թո
 լիոսի 'իգիրս որ յաղագս ասա
 ծուցութեան քորդն ելանէ 'իհաճոյութե
 թիւն իմէք հոգալոյ զօգուտ ընկե
 րին, և ո՛չ զիւրն, և այսպիսի սիրել
 լու թիւս է՝ ճշմարիտ բարեկամութիւն
 երրորդն ելանէ 'իդիտաւորութե
 թիւն մասնակցելոյ ընդ այլում,
 և այս ևս կոչի ուղիղ բարեկամութիւն
 պայման այսորիկ ճշմարտի սիրելու
 թիւս է՝ երկեակ առաջինն է՝ զի

սիրիցէ քարեկամ իւր ասանց
 խարդախութեւ, և առնիցէ զամ ինչ
 ըստ հաճոյից նորա երկրորդն է՝ զե
 զգու շանայցէ ի սռնելոյ զամ ինչ
 որ անհաճոյէ նմաքան զե ասացուի
 քարեկամաց է՝ վնս ից իրաց. ք վն
 պատճելոյ զնա ի ներկայութեւ, վն
 գովելոյ զնա ի բացակայութեւ, և
 վն օգնելոյ նմա ի կարեւորութեւ օ
 ուստի սողոմոն ասէ, Թէ ոչ ինչ
 կարէ գոլ նման քարեկամին հաճա
 տարմի. օվեհտոս ասէ, Թէ ի յա
 ջողութեւ գացես քաղու մօ քարե
 կամս, բայց յանյաջողութեւ գացես
 զքեզ միայն. չորից իրաց Կագոյնքն
 լաճագոյնք են քան զնորագոյնս. ք,
 գինւոյն, ձիթոյն, ձկան, և քարեկա
 մին, բայց յետինս այս գերազանցէ
 զամենեւեան արիւտութեւ ասէ, Թէ
 որ ք առաւել մեծ է ծառն, այն ք

առաւել հաստատուէն է', այսպէս
 որ քսն առաւել մեծ է որ, այնքան
 առաւել ունի ինքեան բարեկամս:
 զի ոչ որ կարէ բարեպ գոլ միայնակ,
 Թարց բարեկամի: Վս որոյ սէրն և
 բարեկամութիւն ի կարծեաց փիլի
 սոփայից ոմանց, են երջանկու Թիք
 մարդկան բնականք: պղատոն ևս
 նեքայ ասեն, յառաջ քան թէ սիրի
 ցես զոք, փորձեա՛ զնա, և յորժամ փոր
 ձիցես, սիրեա՛ զնա՝ ի բոլորէ սրտէ:
 Լամ ասկայն, զի ապականին բարք
 մարդկան՝ ի պատճառս բարեկամաց
 մոլեկանաց. և ուզզին ի պատճառս
 բարեկամաց առաջ ինեաց:

Ինքեանումք ըն պատմութիւն հառ
 մայեցւոց, թէ գիտնէսինս սարա
 գուղացին Թագաւորն կիլիկեայ
 կամէր գլխասել զբիծիսս ի պատ
 ճառս փնասու ուրուք գործեցելոյ,
 36 — Եսկ

իսկ բիծիոս Թախանձանօք ժառանգ
 ինմանէ զներումն և զշնորհս մինչև
 ցուծն օր, առ ի գնալ ի տուն իւր
 և տալ կնոջ և զաւակաց իւրոց զհրա
 ժարականն ոչ ջոյն ։ և Թագաւորն
 ասաց նմա, տուր ինձ զերաշխաւոր
 ոք հաւատարիմ, զի եթէ յամիցես և
 ոչ գառնայցես աստ մինչև ցուծն
 օր, հափից զգլուխ նի փոխանակ
 քոյ, և ես տաց քեզ զխնդրեցեալն
 շնորհ. յայնժամ բիծիոս առաքեաց
 զոմն ի բարեկամաց իւրոց առ տա
 մոնիոս հաւատարիմ սիրելին իւր
 և կոչեաց զնա առ ինքն, և աղաչեաց
 զնա կալ երաշխաւոր փոխանակ ին
 քեան. և տամոնիոս վն սիրոյն բի
 ծիոսի յանձն առեալ զխնդիրն դը
 նաց վաղվաղակի առ Թագաւորն
 և ասաց յիս նոր իմ ահա գլուխ իմ
 փոխանակ գլխոյն բիծիոսի, Թոյլ

տուր նմա աղաչեմ գնալ ՚ի տուն
իւր, և դառնալ անդրէն աստ զկնի
ուծից աւուրց, և Թագաւորն
Թոյլ ետ: և ՚ի մերձենալ վախճանի
ուծից աւուրց յորում պարտէր
բիծիոս դառնալ անդրէն, բազումք
ի բարեկամացն տամոնիոսի ափսոսայ
ին զնա և եղկէին ասելով, ո՛հ յիմա
րիդ, զի անմտաբար խափեցար և կա
ցեր երաշխաւոր մահապարտին բի
ծիոսի, ո՛չ ապաքէն ՚ի վաղանդը
բարձրեն ՚ի բէն զգլուխքո, իսկ տա
մոնիոս աներկմտաբար կայր հաստա
տուն, և ո՛չ ինչ զանդիտէր, դիտե
լով զհաւատարմութիւնն և զհսկա
կան սէրն բիծիոսի: և ՚ի վախճանի
ուծից աւուրց դարձաւ բիծիոս
առ Թագաւորն և ասաց, ահաւա
սիկ ես նոր իմ, արա զոր ինչ կամիս

շուրջ զնա

Եւ թափաճորն զարմացեալ ի ճշ
 մարիտ բարեկամութիւն և ի սիրել
 լութիւն, որ էր իմէջ բիծիոսի, և
 տամոնիոսի, տասց, ով բիծիէ՝ շնոր
 հեմ քեզ զմեանքո, որով հետեւ
 զայդ քան մեծ երջանկութիւն ի
 քեզ ստացեալ ունիս. և աղաչեմ,
 զի և զիս ընդունիցիք իբրեւ զեր
 բորդ բարեկամ ձեր, և իբրեւ զհա
 ճատարիմ սիրելի ձեր:

Յուդա շարաւիտն իմն-իւնդոս իւր Լ.

Եւ անձն է՝ մոլութի իմն ընդ
 դեմ սիրոյ՝ և է՝ երկեակ. առա
 ջինն է՝ տրտմութի վն բարեաց այ
 լոց, և երկրորդն է՝ խնդութի վն
 շարեաց այլոց. և երկրորդն ապա զի
 գոլ կարեն բարիք. ք զի եթէ ալրու
 միցիմք վն բարեաց և յաջողութեց
 այլոց, զի մի գուցէ նսժաճ հպար

ասանայ ցեն և Դոկորի ցին ի ճշմարտե
 շահ լի՝ բարի է, և առաքել նուութի
 այսի եթէ խնդայ ցեմք լի շարեաց
 և այսաջողութեց այլոց՝ լի գուցե
 նուաճ խոնարհիցին, և զգաստանայ
 ցեն, բարի է և առաքել նուութիւն օ
 արդ աւ ի բարեիդ և իմանալ զայս,
 պարտ է նախ գիտել զստեման առա
 քել նուութիւն առաքել նուութին է բար
 րի իմն որակութիւն մտաց՝ որով որ
 բարեպետ կենցաղաւարելով զգու
 շանայ ի շարեաց:

Եւ առաքել նուութին է ընդունակութի
 իմն մտաց բարեիդ կարգաւորեցեալ
 և յարդարեցեալ ոչ կարգաւորութե
 բնականաւ, և ոչ արհեստականաւ
 գեղեցկութե մարմնոյ, այլ միայն
 բարոյականաւ յօրինմամբ, իմ հան
 ճարով՝ ուղիմութե, խոհեմութե՝
 բարեպաշտութե, անասիրութե՝

և խոնարհուցանանին նախանձոտք
գետարծւեայ, որք այն քան մոլեգ-
նին նախանձու մինչ զի իտեսանելն
զձադս իւրեանց սկսանիլ ի գիրա-
նալ, զչարանայցեն՝ և կտցահարըցեն
զնոսա, զի նիհարիցին օ

Սենեքա ասէ՝ թէ նախանձն քարէ
բբարւոյն զչար, և իչարէն լքարի օ
Եւ յալուստեւոյ՝ դիւրագոյն
է՝ փախչելն և զերծանիլն ի թշու-
առութի ալքատու թեան, քան ի
թշուառութի նախանձու օ

Ըսի՝ բգիրս մոլուեց թէ ոմ որդն
մաշէ զփայտ, և ցեցն զհանդերձ՝ այո
ոմս մաշէ նախանձ զսիրտս մարդկան օ

Սոլոմոն ասէ, թէ անկանկցի թըշ
նամին քո՝ մի խնդար զիւստու նո-
րին, քան զի առայն ոչ հաճի աս օ
և որ ծիծաղի զանկմամբ բարեկա-
լ մին՝ անկցի ի նոյն խորխորատ օ

1) Բն գործոր ասէ, ոչ ինչ զիշտ
 յԾի այսմիկ է այն ք ծանրագոյն
 որ քան ծանրագոյն է վիշտ նախան
 ձու, զի ուր է նախ սնձ՝ անդ ո՛չ
 գոյ խաղաղութիւն թէ կամիս առաջ
 ճել զայրացուցանել զնախանձոտ
 որ, գործեալ միշտ զբարի՝ և այսմ
 առցես ի նմանէ զքոյր վրէժ:

2) Ենեքա ասէ: Եթէ ո՛չ կամիս ու
 նել զթշնամիս, ատեալ զնախանձ: ք
 զի նախանձն նիւթ է թշնամու:

3) Ղատոն ասէ՝ Թէ ուր կեղծ աւորն
 ո՛չ կարէ գոլ առանց երկիւղի, այս
 պէս նախանձոտն ո՛չ կարէ գոլ ա
 ռանց արտմու թէ: ուստի ոչ ինչ
 մոլութի այն ք թշնամացուցանէ
 զմարդ՝ որ քան մոլութի նախանձու:
 4) Եթեւնումք, ի գիրս աստճա
 ծաշնչոց՝ Թէ տեսեալ կայենի, զի ամ
 գործ եղբոր իւրոյ աբէ լ՝ օր լ օրէ

գանութի մարդկան, թէպէտ ո՛չ
որ պարտի խնդալ՝ իշարիս, այլ միայն
իբարիս, ևյառաք ինութի ուքան զի
օգոստինոս ասէ, թէ զկնի ուրա
խութեց կենցաղակնաց, հետեւի
միշտ սուգ՝ և տրտմութի ։

Վ մանին ուրախասիրտք աքաղաղեց,
որք ըստ ժամուց անուրն, նորանք
բերկրին և երգեն, շարժեցեալք
ի բնանորականի խնդութի սրտից
իւրեանց, և անցուցանեն զտիւ և
զգիշեր ուրախութեամբ ի կեանս
իւրեանց ։

Ս ողորմոն ասէ, թէ խնդութի սրտ
տի աւաւնել է քան զմի հեշտուի
ևյալ ում անզւոյ ինդութի սրտի՝
ծաղկեցուցանէ զկեանս մարդկան,
իսկ տրտմութի ոգւոյ տարաբեկի
զոսկերս ։ սակայն մի խնդար իշարիս
այլոց՝ զի ո՛չ գիտես թէ զինչ գի
պէ

պէլոց իցէ քեզ'ի ներհակում ժա-
մանակի:

Սենեքա ասէ: մի՛ մեծամտիւր 'ի յա-
ջողութիւնս, և մի՛ վրդովիւր 'ի ձախոր
դութիւնս:

Ի նթեռնումք 'ի վարս հարցն արք-
բոց՝ թէ այր ոմն բարեպաշտ, կոշե-
ցեալ լարգիտիոս՝ ունելով զծայրա-
դոյն իմն սէր առ արն մեր յս. քս,
ցանկայր միշտ տեսանել զեհմ, և ջեր
մեռանդասէս համբուրել զորբա-
ղան գերեզման նր. և զայլս տելիո
տնօրէնութեցն՝ և չարչարանացն,
յորս ըմբերեաց կրից գառնագռ-
նից: և գնացեալ յեհմ եմուտի գե-
րեզմանն և գրկեալ արտասուօք և
հառաչմամբ համբուրեաց զնա, և
վսմեծի խնդութե սրտին իւրոյ
անկեալ մեռաւ: իսկ որք շուրջն
կային՝ համարելով զնա ուշագնաց

Եղէալ սակօ աշխատանաց ճանապարհ
 հին, առաքեցին և կոչեցին Վրժիշկ
 ոմն, որ իբրև ետես զնա, ասաց թէ
 մեռեալ իցէ, և առ ՚ի լուծանել
 զտառակուսու թի ընկերաց նի, որք
 առջեալք խորհելն՝ թէ որով ար
 դեօք հիւանդու թի մեռեալ էր
 ընկերն իւրեանց քացեալ զվորն նի,
 եգիտ ՚ի սրտի նորա գրեցեալ, ո՛վ
 յաքս սէր և խնդու թի սրտի լմոյ
 և գիտացին, զի էր մեռեալ ՚ի պատ
 ճառս ուրսխու թի, քանզի առա
 ճել ուրսխու թին պաթուցանէ
 զսիրտս ուստի առաւել տանի որ
 զտրամու թի՝ քան զուրսխու թի օ
 (Յաշտո Խորհուրեան Վրժիշկ Թ)

րամու թին ըստ մաքրոպիո
 սի է՛մու թի իմն ընդդէմ
 խնդու թեան, և է՛ երբեակօ

առաջին է՝ ցաւագնու թիւի մէջ զի
 իմեքէ առաւել քան զպստէ Կո,
 և կոչի յատկապէս տրամու թիւ երկ
 բորդն է ի ստուենդ անուի ի մէջ լինա
 ճից խորհրդոց, բանից, և գործոց,
 որով որ ախտացեալ ոչ զօգսակարս
 ստորասէ, և ոչ զի՛ն առակարս բնցա
 սէ, և կոչի դատարկակեցու թիւ եր
 բորդն է մքուռ թիւի մէջ, նորում որ
 ի պատճառս երեսկերպու թիւ ու
 բուք մտաց, զբազումս և զզանազանս
 խոկմունս յառաջ բերէ և յամառի
 ի նոսին, և կոչի մեղամաղձու թիւ
 իսկ հիփոկրստէս կոչէ զսա, արմատ
 ի ելագարու թիւ, յորմէ ընծիւի և
 յառաջանայ մոլու թիւն, յուսահա
 տու թիւ, որ է՝ մեծագոյն քան զա
 մենեւեան մեղս :

() Եք ախտանան այսու ախտիւն, նմա
 նին ագաւաւուց, որք մինչսեւանէն

Իւրեանց ելանել 'ի ձեռն փետրովք
 սպիտակ իւք, և ոչ սեռովք, այն քան
 տխրին, մինչ զի լքեն և 'ի բաց Թո-
 զուսն զնոսա, համարելով օտարս, և
 ոչ սեփականս. ի թկյորժ ամսկսանին
 խայտախառիլ փետրովք սեւագու-
 նիւք, յայնժամ երկբայեալք տարա-
 կուսն, և հազիւ երբեմն կերակ-
 րեն զնս, ուստի սնունին ձագուսք
 սոցին մանաւանդ 'ի յօդոյ, և 'ի ցօ-
 զոյ, քան թէ 'ի կերակրոյ, և եթէ
 ոք բառնայցէ զնս 'ի բնոյ, կամ գո-
 ջանայցէ, այն քան տխրին և կոծեն
 զինքեանս մինչև մեռանիցին, առ-
 այս յառաջագործութիւնսն յետոս սիտ-
 րաքեան, թէ լաւագոյն է մահ, ք-
 ղ կեանս դառինս, և յալում տե-
 ղւոյ, միտար ոգւոյ քում զարամու-
 թի, այլ հերքեա զնա 'ի բաց, քան
 զբազումք մեռանին 'ի արամուէ:

Պօէցիոս ասէ, թէ տրամու թիւն
աղքատութեւն և տնանկու թէ, առա
ւել է՝ քան զամ տրամու թիւն:
Պիատոն ասէ, առն իմաստնոյ ալիս
բու թիւն անպատեհ իմն է: սոկրատէս
ասէ, եթէ կամիս հանգու
ցանել զսիրտ քո, և լուսաւորել
զմտդ, մի՛ տրամիր օակս իրաց աբ
դէն կորուսեցելոց:

Սիթագորաս ասէ, առաւել ցաւի
այն, որ ունէր և ո՛չ ունի, քան
զայն, որ ո՛չ ունի և սրամի:

Ն տրամու թենէ յառաջագոյն
աղքատութիւնք, վշտակութիւնք,
և յուսահատութիւնք:

Սքն բեռնորտոս ասէ, լաւ համա
րիմ ես զելիլ ի կենաց, քան յաղթա
հարիլ ի տրամու թենէ, և լալու
տեղւոյն ո՛վ դու, որ թմրեալ կեան
ի դատարկութեան. զգուշ լեր և

աստեա՛ զառս այդք մոլորութեան. զի
 դատարկակեցութիւն՝ պայթուցա
 նէ զմարմինդ. դատապարսէ զհո
 գիդ. կուրացուցանէ զմիտդ. ծնա
 նի զվաճաշոտութիւն. սնուցանէ
 զորկրամոլորութիւն. և՛ ի ձեռն զա
 նազանից խոկմանց, ածէ զքեզ ի
 վիճմունս, և՛ իխռովութիւնս
 Սենեքա ասէ. թէ սրտմոլութիւն է
 գերեզման կենդանւոյ մարդոյ
 Ըսկոն ասէ, թէ դատարկակե
 ցութիւն ազմկէ զմիտս, ևյարաբերե
 զսրտմոլութիւն

Վաղիոտորոս ասէ, թէ բնութիւն
 մարդկան ի ձեռն բազմաց աշխա
 տանաց հազիւ զգաստանայ. իսկ ի
 ձեռն դատարկակեցութեան փո
 թով յիմարանայ

Եւ յայլու մտեղւոյ որ տայ զինքն
 թախտիչն բերմանց, ուրանայ զմեծ

Լանկանի 'ի յուսահատութիւնս օ
Սուրբն բեռնարտոս ասէ. ոչ ինչ
է՛, յաշխարհի աշակ, որ ոչ բերե
լնդ ինքեան զիմե թշնաութիւն,
բաց 'ի ծանաշմանէն աստուծոյ, և
յուսոյն որ առնա:

Տեսեալուք 'ի զիրս սուրբս, թէ
զշնացեալ յուդաս, զմատնումն վար
դապետին իւրոյ, և տեսուն միւրոյ
յիբի, դարձոյց զարծաթն սոքա
հանայապետան, յորոց և ընկալեալ
էր զնոյնն 'ի վարձմանութեան, և
ասաց. մեղայ, զի մատնեցի զարիւն
արդար, որում պատասխանեցին ասե
լով, մեզ ոչ ինչ է՛ վոյթ դու
դիտես: Իսկ նորա ընկեալ
զարծաթն 'ի տանարին
ռակամ ծիսքս մու
թեանն՝ չոգաւ
խեղեցաւ:

բուծի կենաց, և առիթ սիրելու Ե
 Վ, մանին խաղաղասէրք շնջրեաց,
 որք հարկեցեալք՝ ի հետազօտման
 որսորդաց, կամեցաղաց ունել զամոր
 ձիս նոցին իպէտս բժշկութեան,
 հատանեն ատամամբք իւրեանց ըջ
 նոյնս և ընկենու. զի ինքեանք ապ
 րիցին՝ ի խաղաղութեան, քան զն
 զգան խոհեմութիւն իւրիք բնակա
 նաւ, թէ վասն այնորիկ հետազօտի
 ցին՝ ի յորսորդաց:

Որք ի զնտորոս ասէ թէ, յատուկ
 է խաղաղասիրաց գոլն ապահով՝ և
 երկայնակեաց:

Բարպաղի բոս ասէ թէ, գերագոյն
 է խաղաղութիւն կենաց, քան զամ
 փարթամութիւն աշխարհի:

Պղատոն ասէ, կալ զխաղաղութի
 ընդ առաքինութեանց, և մարտն
 չիւր ընդէմ մոլութեանց:

Զուլինոս կայսր ասէ . յորժամ եր
 կու թշնամիք հանգեաք ես ուժե
 ղու թէ, յայնժամ բարեպէ՛տ առ
 նել զխաղաղութիւն . քան զի միոյն ի
 յերկուց ոչ կարելո՛ւ յաշխարհ
 զմիւսն . դժճարաւ հաշտին ընդ
 միմեանս թարց խաղաղութեան .
 Երեսուցեալ ասէ . որ ոչ ունի ըզ
 փոյթ խաղաղութե՛ն՝ ոչ ունի և ըզ
 փոյթ պատերազմի .

Ինթեռնուսէ՛ք ի պատմութիւն հառ
 մայեցեաց, թէ պարոն ո՞ն կոչեցէ՛ք
 հիբուլիտոս միշտ պատերազմէր իւր
 տապալման ընդ այլոս ումէք պարոնի
 լիստիկոս կոչեցելոյ և յաճուր մի
 ում ելեալ ի պատերազմ ետեա և նշ
 մարեաց զաջնատանս և զվիշտս զին
 ճորաց և հնազանդեցելոյ իւրոց . և
 գթայեալ ի վիճից զշաղաւ . և ի
 ցեղերի միում ելեալ առանձին գը

նաց առ ամբոց թշնամւոյն իւրոյ. և
 բախեալ զդուռն ասաց. բացէք եւ
 եմ հիւր լիտոս միայնակ. և կամիմ խօ
 սիլ ի լի ստիկոսի. և անտեալ ք զն
 ճորացն զի իրաւի ի նքն էր միայնակ
 առնց ումէք զինու, զարմացեալ ք
 յոյժ բացին զդուռն. և ընկալեալ ք
 զնա ի ներքս, ածին առ լի ստիկոս
 յիւր ի տեսանելն որոս զլի ստիկոս
 փռութացաւ և անկաւ առ ոտս նր
 ասելով. ո՞վ պատճելի և քաղցր եղ
 բայր իմ ներեալ ինձ վնաս. զի բազ
 միցս մեղանչեցի քեզ. և վշտացուցի
 զքոյդ եղբայրութիւնակ լի ստիկոս
 գիտեալ զխոնարհութիւնն, գիրկո
 ւարկեալ համբուրեաց զնա ասելով.
 և դու պարտիս ինձ ներել ո՞վ սիրել
 լի եղբայր իմ. զի բազմիցս մեղանչեցի
 քեզ. և այսպէս հաշտեցեալ ք ի մի
 անասնաւորաբն զխաղաղութիւն. և այց

նուհետեւ կենցաղարեւելն ընդ մի
 մեասս իբրեւ երկու եւ քարք սիրել
 լիք և հարազատք :

ՅԵՐԵՄԻԱՍ ԻԲՐԵՎԵՆԻ ԻՆԻՆ ԺԻՆ

արկուծին ըստ արիստոսէ
 լի է վրդովումն իմն ոգւոյ,
 զի փութացման մեծի մասին ար
 եան առօրտն, ի վրէժ խնդրութի
 ալոյս և ի սմանէ ծնանի զայրացու
 մն զի իրավութե սրտին պատճա
 ռեցելոյ իբրբբբբմանէ արեանիսն
 զայրացումն յաւեցեալ ի սրտի, փո
 խարկի ի յատելութիւն :

Զայսցանէ երից մոլութեց ծնա
 նին բազումք չարիք. քան զի ի բար
 կութե հնացելոյ յառաջագային
 տարածայնութիք, կռիւք, և պատե
 բազմունք որք են մոլութիք լիգէմ
 Զչարտի խաղաղութե և է զանա

զանուկն ի մէջ երկոց այսոցիկ ըստ
 սրբոյն Թովմայի. զի տարածայնուկն
 լինի ի մէջ այնոցիկ, որոց մինն ոչ
 հաւանք առից միւսոյնս կռիւն լի
 նի ի մէջ այնոցիկ՝ որոց իւրաքանչ
 իւրն կամին խօսիլ. իսկ պատերազմն
 լինի ի մէջ այնոցիկ՝ որոց մինն գոր
 ծէ զինչ փաստակար չգէմ միւսոյնս
 Վ, մանին բարկացողք առջից. որք
 գոլով ախորժ օղք մեղեր, շրջն
 միշտ և որոնեն ի ծերպս վիմաց ըզ
 նոյնն, և մինչ գտանեն, մուծանեն
 զգլուխս իւրեանց՝ ի ներքս զի արտա
 քարչիցեն զխորիսխս. իսկ մեղուքն
 զայրացեալք և արտմտեցեալք խայ
 Թեն զաչս նոց. և նոք մոռացեալք
 զքաղցրութի մեղերն, անկանին ըզ
 կնի մեղճաց զի զրկիցեն զնս ի կե
 նացի Վ, յի մինչ տակաւին հաշածեն
 զնս, Գան այլք և խայթեն զգուռն զ

Զոցա և զպոռնկուենո. իսկ Նիցբարկա
 ցեալք թողուն զառաջինսն և հե
 տալոտեն զնս առ իննդրել զվրէժ օ
 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

նակն, և յայլում տեղւոջ. այր բար
 կայօղ նման է հրոյ բորբոքեցելոյ օ
 Վաշխաորոս ասէ թէ. բարկութիւն
 է մայր ամենից չարեաց. և որ ինչ
 ասի կամ գործի ի զարացմանէ ու
 գւոյ՝ անիրաւ է և անպարկեշտ օ
 Ենեքա ասէ. բարկութիւն ոչ ու
 նի զաչս. և յառնէ բարկացողէ յա
 ռաջադայի միշտ չարութիւն:

Իկոտտէո ասէ. բանականութիւն
 տեսանէ զբարկացողս. իսկ բարկա
 ցողն ոչ տեսանէ զբանականութիւն:

Ըն ի զիտորոս ասէ. Ընդկային
 իմն է մեղանշելն. հրեշտակային իմն
 է զգաստանալն. և դիւային իմն է
 յարատեւելն ի մեղս օ

Ի վարս սրբոց հարցն ասի թէ. Ը
 յաղթի ի բարկութե՝ յաղթի ի բնա
 լից մեղաց օ

() Վեհաորոս ասէ. բարկութիւն է ա՝

պականիչ ամենից առաքինուէց օ
և յայլում տեղւոջ. բարկութի խե
լառից է՝ ի բանս. իսկ բարկութի
խելունակաց է՝ ի գործս օ

Եւ յայլում տեղւոջ. այր կատար
եալ է այն՝ որ զսպէ զլեզու իւր օ
և յայլում տեղւոջ. իմաստունն փռա
թով մեռուցանէ զբարկութիւն օ
Սադոն ասէ թէ. բարկութի խար
բալէ զմիտս. և ո՛չ տայ թոյլ ճա
նաչելոյ զճմարտութի. վասն որոյ
առանց պատճառի մի տար զքեզ
բարկութեան օ

Սուրբն յակօբ ասէ. եղիցի ամե
նայն զք արագ առ՛ի լսել. և յամբ
առ՛ի խօսիլ. և ծանր առ՛ի բարկա
նալ. վն՛ զի բարկութի մարդոյ՝ զար
գարութիւն աս, ո՛չ գործ է օ

Սուրբն օգոստինոս ասէ. եթէ կա
միս բարեպէս խնդրել զքոյդ. վը
60 րէժ օ

բէժ , յանձնեալ զնոյն աստուծոյ օ
Սոկրատէս ասէ . մի՛ յաղթահարիր
'ի բարկութե . այլ 'ի հեղութե օ
Սուրբն գրիգոր ասէ . երեք են ըս
պեղանիք ընդ դէմ բարկացողաց ,
այսինքն , քաղցր պատասխանին՝ լը
ռութիւնն՝ և հեռանալն օ

Սողոմոն ասէ . մի՛ հաճատար զքեզ
ամենեւեմք հնոյ թշնամւոյն , թէ և
տեսանիցես զխոնարհութի նորա .
զի արասցէ քեզ զայն նմ , զոր ոչ
կարաց առնել հալածելով զքեզ օ
Ս . զիշտս քոյս ցաճակցեսցի քեզ .
բայց 'ի պատեհում ժամու , ոչ կա
րասցէ յագեցուցանել զնքն քոյով
արեամբդ օ

Սեթեանումք 'ի գիրս անաշուճա
թէ . տեսեալ հերովդէի զի ծաղր
եղև 'ի մոգուց , բարկացա՛ւ
յոյժ՝ և առաքեալ կոտորեաց
61 զբնաճո

զքնաւն մանկունս յերկեմեից ՚ի
 խոնարհ որք էրն ՚ի բեթղա հմ, և
 յամս սահմանս նր. և ոչ բաւակա
 նացեալ այնու, այրեաց ևս զնաւն
 որք ածեալք էրն զմոգսն ՚ի թար
 ախս, առաւստ տեսանեմք թէ. բար
 կու թի հրդեհեցեալ ոչ լիք շի
 լանիցի, եթէ ոչ բանականաւ խո
 հեմու թեամբ սանձահաբիցի օ
 Յաւգոս ողորմութեան: Վերի մի

 Ողորմութիւն ըստ սրբոյն օգոս
 տինոսի՝ է՛ ցաւակ ցու թ ի մե
 արտի վասն թշնառութե այլոցս և
 է՛ երկեակ. առաջինն կոչի հոգե
 կան. և երկրորդն մարմնական օ
 Վործք հոգեկանի ողորմութե ը
 սրբազանից վարդապետաց՝ են այսո
 քիկ. ներել զպարտիս, յանցաւորաց
 պատժել զչարագործս. խրատել

62

շերկ

զերկմիտա. ուսոցանել զագէտս. քսփոփել զտառապեալս. ըմբերել
 անիրաւութեց վնայ. ազօթել
 առ նոր վասն բարեկամաց և թշնա
 մեաց, կենդանեաց և մեռելոց. Լակ
 գործք մարմնականի ողորմու
 թե են այսոքիկ. կերակրել զքաղց
 եալս. արբուցանել զծարաւիս. ըշ
 գեցուցանել զմերկս. օթեանել զ
 տարս և զպանդուխտս. այցելու լի
 նիլ հիւանդաց ազատել զաղքատս
 ի բանտից. և ի աղել զմեռեալս
 սրք ամենեքեան պարտին լինիլ ի
 փառսայ և ո՛չ ի փառս մարդկան
 վնորոյ նորն մերյն քնասէ. երա
 նի ողորմածաց, զի նոքա զողորմութի
 գացեն. Եւսքն պողոս ասէ. օգ
 տակարէ ողորմութի առ ի ընդու
 նիլ այ զամբարութի. ո՛չ միայն
 ի կենցաղում այսմկ. այլ և ի յա

Վասնին որորմածք ձագուց գալ
 ադուաւուց . որք մինչ տեսանեն
 թէ ծնողքն իւրեանց ծերացեալք
 են և կուրացեալք, և ոչ կարեն թու
 ջիւլ, շինեն վասն նոց զբոյն իմն փա
 ցուկ, և զետեղեալք զնն անդ կե
 րակրեն և սնուցանեն. և խլեն կըս
 ցովք իւրեանց զբնաւս ցեառաւ
 նոց. և մաւաւանդ զայնոսիկ որք են
 շուրջ զազօքնոցին, մինչև վերստին
 բուսանին և վերանորոգին, և սկսա
 նին տեսանել զլոյս զայսմանէ ա
 ռաքինութի խօսելով պղասոն ա
 ւել թէ. ոչ ինչ է օգտակարագոյն
 քան զորորմութիւն :

Ի յիւնոսասէ. որ որորմի ալլոց՝ գը
 տանէ զորորմութիւն :

Ղէքսանդրոս ասէ. երեք են որք
 աւաւացուցանեն զըստացւածս

մարդկանս ք, բազմութի բարեկա-
մաց. ոչորմութի առայլս. ևնեբու-
մնյանցանաց թշնամեաց. քանզի ոչ
ինչ վրէժխնդրութե թարգմնասու-
|| ողորմոն ասէ. որ արհամարհէ զազ
քատս, և ոչ առնէ զողորմութիւն,
անկցի ինքն իտնանկութի. | Եւ
յայլում տեղւոյ, որ խցէ զականջս
առ ի ոչ լսել փնդրածս ազքա-
տաց՝ իհանգերծելումն ոչանսայցէ
նմա սէր:

Պաշտօնորոս ասէ. մի լինի ժլատ
իյողորմութիս եթէ կամիս և դու
գտանել զնոյն:

Յիվէնալոս ասէ. լեր ողորմած, զ
ողորմութիւնն է՝ ազգիւր բնաւից
առարկնութեանց:

ՏԻ՛ն մեր յս քս ասէ. եթէ թողու-
ցուք մարդկան զյանցանս նի, թող
ցէ և ձեզ հայրն ձեր երկնաւոր զյան

ցանս ձերս :

Պղատոն ասէ . որ ներէ իւրում
Թշնամու, ունի զմեծ արդիւն,
() Վիէտոս ասէ . եթէ խնդրէր ան-
շվրէժ յամենեց գործոց մարդկան,
որովք մեզանչեն, վաղու բնմն ան
ցեալ էր աշխարհ :

Սենէքա ասէ . եթէ մինչ կարեա
առնուլ զքոյդ վրէժ 'ի Թշնամեաց,
հներեսնց, համարես' թէ արդէն
իսկ առեալ իցես զվրէժդ :

Ինքեռնումք 'ի պատմութիս հռո
մայեցւոց' թէ յաւուր միում կալեալ
զաւազակ ոմն ածին առ արքայն
աղէքսանդրոս, յորմէ հարցել ար
քային թէ ընդէր գողանայր, ասաց
աւազակն, հգու ընդէր կողոպտեա
ղաշխարհ : ես վն զի միայնակ ոմն
եմ, կոչիմ աւազակ . իսկ դու զի
զբազմութի ծառայից ունիս կոչիմ

Եւր, Լեւի է դու Լա իւր Լա զիս միայ
 նակ էիր, Կ շէիր աւազակ. Լ գեր
 քան զաւազակ. զի յորոց ես փախ
 չիմ, դու զնոյնս հալածես, Լ յորոց
 ես երկնչիմ դու արհամարհես, Լ
 սակայն կոչիս Եւր Լ Թագաւորո
 յ, Եղուի աղքատուի Լ կարեաց ա
 րար զիս աւազակ. իսկ դու որ գողա
 նաս միայն վնագահուի, չարագոյն
 ես քան զաւազակ, Լ որ քան բշդ
 բախտաւորուի տայ քեզ զյաջողուի
 այն քան առատանաս ի շարուիս օ
 բայց ես եթէ ունիի զսակաւ ինչ
 յաջողուի, ոչ երբէք գողանայի, այլ
 լինիի լաւագոյն քան զքեզ Լ տե
 սեալ արքային զհամարձակուի նի Լ
 զփստահուի, ողորմեցաւ նմա. քան զ
 գիտաց զի վնագաւորուի միայն առ
 նեռ զաւազակուի. Լ շնորհեալ նմա
 զկեանն, կացոյց զնա տակառաւեալ ի
 պալատի իւրում

Ստատարութիւն է՝ մոլորութիւն
իմե ընդդէմ ողորմածութեան ,
և է՝ Գեղեակաւաւաջիւնն է՝ ան
ցաւակ ցութիւն այլոց թշուառութեան
երկրորդն է՝ անօգնականութիւն
ըստ կարեաց : Երրորդն է՝ աններո
ղութիւն յանցաւորաց : Հորրորդն է՝
պատժութիւն ի վեր քան զարժանն :
Տինգերորդն է՝ տանջութիւն առանց
պատճառի :

Վճանին խոստատարութեան քարբի, որ է՝
օժիմե թուանաւոր. և ապանանէ զայլա
կենդանիս միայնով ակնարկութեան.
և է՝ այն քան խոստատարութեան ողորմ,
մինչ զի, որժամ ոչ գտանէ զայլ ինչ
առ ի վնասել չորացուցանէ և գօտա
ցուցանէ զչմմբ շնչոյ իւրոյ զժառանգ
զտուանկս և զբոյսս զորս գտանէ :

Ուայսմանէ մոլուծէ խօսելով յե-
տու սիրաքեան ասէ. մի կենցաղա-
վարիւր իտանքում իբրեւ զաւելծ,
որ ոչ առնէ զողորմութի հպատա-
կեցելոց ինքեան:

Վաղատիանոս ասէ. ոչ ինչ է՝ չա-
բագոյն յաշխարհի այսմիկ, քան զիշ-
խանութիւն առն գազանաբարոյի:
Վաշխտորոս ասէ. որ կամի փար-
թամանալ և մեծանալ քրտամբք աղ-
քատաց, ի վեր է քան զսնաւս խրո-
տաբարոյս, որք են յաշխարհի:
Ինթեւենումք ի գիրս ԹԺՄԸՆԸՄ,
թէ փարաւոնն արքայն եգիպտոսի
հրամայեաց ընկենուլ ի գետն նե-
ղոս, զամարու մանուկ եբրայեցւոց,
որ գտանիւր ի ներքոյ տէրութե-
իւրոյ. քանզի ազգեցեալ էր յիմաստ-
նոց տեղւոյն, թէ ազգն եբրայեցւոց
լինելոց էր պատճառ աւերմանն
69 եգիպ

Եգիպտոսի բայց այնու խստասրտու
 Թէ ոչ կարաց արգելուլ զբարեհա
 ճուրից. զի զկնի սակաւուց ծնաւ
 մովսէս, զոր եդեալ իտապանի ու
 մէք պատենւոյ ընկեցին իգետնւոր
 մէ հանեալ դուստր արքային փա
 րաւոնի սնոյց զնա իտան իւրում.
 որ և զկնի ամաց ոմանց զարգացեալ
 հասակաւ և իմաստութեամբ, հրամանւո
 յայ նախագուշակեաց արքային փա
 րաւոնի զքնաւս պատիժս, զորս ըն
 դուներւոյ եր եգիպտոս, եթէ ոչ ար
 ձակեր զժողովուրդն եբրայեցւոց.
 իսկ նորա յամառեալ իխտասրտու
 Թիս այնքան շարացաւ, մինչ զի ի
 զախճանի հետազօտելով զլերոյգրե
 ցեալ ազգն եբրայեցւոց ըն
 կշմեցաւ իծովն կարմիր
 ընդ բնաւի զօրու
 իւրում:

զատականութիւն է՝ պար
 գեղութիւն բարեաց
 ըստ չափու անձանց արժա
 նաւորաց եկարօտելոց, քան զի որ
 տայ զիւրն բարի անձանց անարժա
 նից, եւ անկարօտից, կորուսանէ
 զնոյնն: զի նոյն է թէ հեղուցու
 զսակաւ ինչ ջուր՝ ի ծովս, իսկ որ
 տայ զիւրն բարի այլոց՝ ի վեր քան
 զլափն, այնպիսին ո՛չ է ազատական
 այլ անառակ: զի վատնէ զայն, որոշ
 պարտի վատնել, ուստի անառակ ք
 կոչին խելառք, զի ոչ ունելոյ զկա
 նոն, եւ ոչ զեղանակ՝ ի յիրս այսպիսիս
 իսկ ագահութիւն է մոլութիւն
 առաւել քան զանառակութիւն, զոր
 ցուցանէ սէն Թովմա երիւք պատ
 ճառքս: առաջինն է՝, զի մոլութիւն
 անառակութեան առաւել ունի

յինքեան զնմանութիւն ազատականութեան, որ կայանայ իւրեւթեւ, քան զազատութենն, որ կայանայ իշխանութեան:

Եւ պատճառ սորին է՝ զի բնաւ զոնեայ մոլութիւնք, որք յառաջագային յայլոց մոլութեց, են փոքրագոյնք քան զայնս յորոց յառաջագային: քան զի համայնք առաքինութիւնք պարսին գող իմէ ընկուց ծայրից երկրորդն է՝ զի անառակութիւն առաւել օգուտ է՝ այլոց, քան ինքեան, այսինքն, ունողին զանառակութիւն երրորդն է՝ զի անառակն գիւրագոյնապէս կարէ զգաստանալ եզսպել զինքն ի մոլութե իւր թէ, քան զազատն: ուստի ասէ աբիստոտէլ. որ վատնէ զինչ իւր առաւել քան զչաւն, փութով անկանի ի յազգատութիւն իւր շահառութիւն:

1, Դանին ազատաբարդի քարծ Ըեաց,
 որք այնքան են առատասիրտք, մինչ
 զի թէ ևս անիցին զծայրագոյն քաղց
 թուղուն միշտ զկէս կերակրոց իւ-
 բեանց սպասողաց թռչնոց շուրջ
 զնոքօք: ուստի մինչ սլանան զկէ-
 որսից վայրենեաց, հետազօտեն զնա
 այլք՝ լիթռչնոց, առ ի կերակրել
 զինքեանս ի Թագորդաց, յայսմանէ
 առաքինու թէ խօսելով սողոմն
 ասէ. եթէ կամիս զառատութիւն
 քոյոց բարեաց, մինչ առնես զքարե-
 բարութի, իմա թէ որում առնես
 զնոյնն և յայլում տեղւոյ. եթէ գի-
 ցես զողորմութի քո ի ծոցս ազգա-
 տաց, ազաչիցեն զնոր վնքոյ առ ի
 ազատել զքեզ յամենից չարեաց և
 յայլում տեղւոյ. մի ապացես բարե-
 կամին քում զպայման վերագարձու-
 թի, եթէ կարիցես տալ նմա ինոյ

նում Ժամուկեր անիոյթ զկորստե
նէ գենարից իշնորհս բարեկամաց
քոց կարեւորաց, և մի թագուցաներ
զնա ի ներքոյ զիմաց:

Առէքսանդրոս ասէ. տուր այլոց, ե
թէ կամիցիս զի և այլք քեզ տայցեն
() զի էտոս ասէ, եթէ կամիս տալ
բարեմի տուր արագամի. քանզի որ
տայ յամբապէս, ոչ տայ բարեպէս
Փագեթոս ասէ. լատեն անաւատամի
առանց տրտնջելոյ մինչ կարեւոր է
զիսու սիրաքեան ասէ. արա ըջ
տուր քոյս զւարճիւք դիմօք և ոչ
տխրութեամբ. քան զի առաւել
արժեն բանք. քաղցունք քան ըզ
մեծս պարգևս:

Երգոն ասէ. բաշխեմ անայլս ի
քոյոց, բայց իմա թէ որում բաշխես
Ռուբիոս ասէ. ոչ ինչ է՝ պատճա
կանագոյն քան զազատականութիւն

Սենեքա ասէ. առաւել պարտե
նկատել յերեսս, եւ ի սիրտ պարգևա
ղին, քան ՚բժեռա ընդունողին:
Եւ յայլում տեղւոջ. որ պարգևե
լուել պարտի, զի պարգևքն խօսին
գոխանակ նորա:

Սկրաստես ասէ. որ ոչ ծառայե
բարեկամաց իւրոց ի կարիս նոցին,
լքիցի եւ ինքն ի նոցունց ի կարեա
րու թեան իւրում:

Սքն պետրոս ասէ. լաւագոյն է
տալն, քան զառնուլն:

Սծիւն ասէ. յորում արն առաա
է, ոչ պարտի գոլ ծառայն ժլատ
Սենեքայիս ասէ. ոչ ինչ խոսանա
գոյն քան զայն, որ գառնացուցանե
լտրեալ շնորհն. քանզի այնու կորու
ստնէ զլարձ իւր:

Սենեքա ասէ. մինչ կամփս առնել
զշնորհ ինչ, նշմարեալ զհրեգ իրս ի

Տոգւոջ քուսն նախ նշմարեալ 'ի քեզ
 երկրորդ նշմարեալ յայն, որում առ
 նես զշնորհն երրորդ նշմարեալ 'ի շնորհն
 զոր առնես չորրորդ նշմարեալ
 'ի սիրադ, որով առնես զշնորհն
 Տիեզերորդ նշմարեալ, ի է որպի
 տեաւ գիմաւ, և բանիւ առնես ըզ
 շնորհն :

Եւ ահա ասէ. սիրեալ զայլս ոմի սի
 բես զքեզ և մինչ առնես զքարի
 ինչ այլոց, զգուշ լեր, զի մի առնի
 ցես քեզ զէար ինչ և յայլում տե
 ղոյ բաշխեալ զինչս քոյս շաքաւո
 բաղ, և բաժանեա զնա խոհեմապէս,
 մի գուցէ 'ի սակաւում ժամանա
 կի նշնադիցիս :

Ահա ասէ. 'ի յառնելն զշնորհ
 ինչ նշմարեալ զէար քո. զի լաւա
 քոյն է յայնժամ ամաչելն, քան
 յետոյ ցաւիլն :

Պղատոնն ասէ : ոչ գոյ մեծ ագոյն
 վիշտ յս շխարհի այւմիկ, քան զվիշտ
 այնորիկ, որ ապրի ի ձեռն այլոց: Եւ
 յայլու՛մ տեղւոջ: ուսի՛ր զարհեստ
 ի քե բարի, եկեաց ապահովանիս: զե
 արհեստ բարի ոչ երբեք արհամար
 հի: Եւ յայլու՛մ տեղւոջ: Երկիրն կլա
 նէ զմարդիկ: Իսկ անառակն կլանե
 զերկիրս, յետու սիրաքեան ասէ :
 մինչ ես ՚ի ճխուժեմ, յիշեա՛ զազ
 քատուԹի, եւ խորհեաց Թէ վաղվա
 զակի փոփոխիցին ժամանակք :
 41) Պղատոնն ասէ, յուր իմե է՛ աղքատ
 տուԹին, բայց յուսագոյն է՛ գոր
 ծել զչարիս ՚ի յաղքատուԹե :
 42) ազեռտորոս ասէ: որ սիրէ զաղքատ
 տուԹի, իրէ զմորն մեր յն քն, որ
 զաղքատաց ունէր միշտ զվոյթ:
 Իննօշնցիոս վեհապետն իգիրս,
 որ վն մարդկայնոյ ԹշուառուԹեան

ասէ . եղկելիք են կեանք աղքատ
տաջ . ք զի եթէ ինդրէ , յամօթ լի
նի . և եթէ ոչ ինդրէ մաշի աղքատ
տու թեամբ :

Սողոմոն ասէ . եղբարք աղքատին
հայհոյեն զնա , և բարեկամք նորին
փախչին ի նմանէ . և , այլու մտեղւոյ .
մինչ սխալի աղքատն նախատի , յամե-
նեցունց . և մինչ խօսի , ոչ որ ունկն
դիր լինի նմա . թէ և զբարի ինչ ասի
ցէ , յամենեցունց արհամարհի . իսկ
մինչ փարթամն սխալի , դատանէ . բա-
ղու մս վեր , օրինօղս . և մինչ խօսի ,
ուրեկնդիր լինին նմա , և թէ , իմար
է . իմաստուն կոչեն զնա , և , այլու մ-
տեղւոյ . որ ստանայ փութանակի
զփարթամութի , կորուսանէ վաղ
ժաղակի զնորն :

Արոնիոս ասէ . փարթամութիւն
ստանի աշխատանք , վալելի է բիւ
73 զիւ .

դիւ, և Թողանի ցաւով :

Թողանի ասէ. որ շատանայ սակաւ
Հուք. կարէ կոչիլ փարթամ :

Ճելտոն ասէ. մինչ նաւապետն տե-
սանէ զհողմն այցելու ինքեան, պատ-
րաստէ զինքն առ ամ գիպւած ,
զի կասկած ի ի վտանգմանէ : այսով
և ո պարտի իւրաքանչիւր որ առնել
մինչ գտանէ զինքն ի յաջողութե :
Սղատոն ասէ . բարեգոյն է զկնի
մահւան Թողուլ զինչս և զփարթա-
մու Թիւնս Թշնամի սց, քան Թէ ի
կենդանութե խնդրիլ զնոյնն ի
բարեկամաց, և յայլուած տեղւոյ. մի
արհամարհեր զիրս փոքունն, զի փոք-
րիկ իմե քար կարէ շրջել զկառա-
մեծամեծս :

Ինքեանու մք ի պատմութիւն հռո-
մայեցւոց , Թէ աղքատ լին իւր-
րեաց յազէքսանդրոսէ արքայէ զմի

դէնար, Լենա եւս նմա զմէ քաղաք,
 իսկ աղքատն տեսեալ զմեծ ութնն
 պարգևին ասաց, այսպիսի մեծ պար
 դեռ ոչ է՝ ինձ պատշաճ. Լազեք
 ասանդրոս պատասխանեաց, Լինձ
 այնքան սակաւ, զոր դու խնդրե
 ցեր, է՝ անպատեհ իմն, ուստի ոչ
 պարտիմ ես նկատել յայն, զոր դու
 խնդրեցեր. այլ յայն, զոր ինձ վայել
 է՝ տալ:

() սմին հակառակն արար արքայն
 անթիկոնոս, զի, յաւուր միում
 խնդրեաց իմանէ ոմն զպարգև
 իմն մեծ, Լենա վն զի ոչ կամէր
 շնորհել. պատասխանեաց,
 ոչ է՝ քեզ պատշաճ
 Լվաւելուռ խընդ
 բել յինէն
 զայդ պիտի
 մեծ իրո

Մասնութիւն որ է մոլորութիւն ընդդէմ ազատականութեան. ըստ Թուրքոսի է, գոռոզի մէջ հաճութիւն ունենլոյ, և ստանալոյ թէ իրաւարար, թէ անիրաւարար, և թողլոյ զիրս մաշիլ, փախլ, և ազատկանիլ, քան թէ տալ այլոց զնորնս ինքիս մոլորութեց ասի, թէ ճշմարիտ ազատն է այն, որ պահէ զյոն, զոր պարտի վատնել. և վատնէ զայն

զոր պարտի պահել:

Մի. ն գործոր ասէ. իբնաւոյ իրազտանի ի մէջ վախճան, քայլ ց. յազատութեան ոչ ինչ տեսանի վախճան. զի ոչ երբեք յազեցուցանէ:

Մի. մանին ազատ ք. դողօշաց, որք կերակրին, և սնանին ի հողոյ. բայց քանզի մշտ երկն ինքն մի գոռոզէ

պահապան ցի հողն , վն որոյ յորժամ
 քաղցին խնայելով սւտեն 'ինձանէ
 ամի 'ի գիրո մոլու թէց , թէ ոչ ինչ
 մոլու թի այն քան 'ի կիր արկանի յաշ
 Խարհի այսմիկ , որ քան յանախապէս
 կիրարկի մոլու թի ագահութեւստի
 սքն հերոնի մոս ամէ . թէ բնաւ ք
 մոլու թիւնք հնանան և ծերանան 'ի
 մարդս , բաց 'ի մոլու թէ ագահութեան
 , որ միշտ վերանորոգի և տը
 զայանայ :

Ի՞նչ որոգոս , տակ . ագահութե
 է' մայր ամենից չարե

Երկրամոն ամէ . որ հետեի . բահութե
 թէ , վրդովե դտուն իւր և յայլում
 տեղւոջ . ագահն ոչ երբէք յագի
 ընչիւք և յայլում տեղւոջ . որ սիրէ
 զփարթամութիւն , ոչ վայելէ զսլբ
 տուղ նորա :

Ի՞նչ կեղոս ամէ . ո՞տի նախանձոտն ոչ
 հանգ

հանդիս երբեք, այսպէս աստուծոյ
ոչ յագի երբեք:

Այնպէս ասէ. գեներալից իշխել
պարտի ոք, այլ ոչ հնազանդիւն, այլ
լուստեղւոյ. յորմէ հետեւ սկսան
մարդիք մեծարել զգեներալս, կորու
սին զսէր բարեկամութեան: Եւ այլ
լուստեղւոյ. ո՞ր տկարութիւն ան
զմարդ յանկողին, այսպէս մոլութիւն
ազատութեան անկէ զմարդ ի յանձ
կուի եւ այլլուստեղւոյ. լաւա
րդ մեծարել զմարդ առանց
արծաթից, քան զարծաթ առանց
մարդոյ:

Պրիսկիանոս ասէ. որ քան յաճախ
իջանեն անձրեք ի վրէժն աւազու, այն
քան առաւել պնդեն զհաւայսպէս
որ քան ազատ ոք առաւել փարթա
մանայ, այնքան առաւել պնդի: Եւ
այլլուստեղւոյ. ազատն ոչ երկնից

արկանել յերկիր զտերմ, առ ՚ի բաղ
մապատկել զնա. բայց երկնչի ՚ի
թալոյ աղքատաց վն սիրոյն աս
քան զի ոչ գիտե և ո՛ր ճաշակե
զբազըր ցոտուղ ողորմութե օ

Պ. ազիոտորոս ասե . ունի սպռնկն
ոչ արտազեղու զըռն ասանց քա
մելոյ, այսով ագահն ոչ ինչ թողու
՚ի ձեռաց ասանց բռնագատելոյ օ

Ղ. վենալոս ասե. ոչ ագահին է ար
ծաթն, այլ արծաթոյն է ագահն օ

ՂԲն կիպրիանոս ասե . ագահք
վայելապէս կարեն կոչիլ կռա
պաշտք. զի ունի կռապաշտք պաշտեն
և երկիր պագանեն կռաց ոսկեղն
նաց, այսպէս ագահք երկիր պագա
նեն գենարից . քանզի ոչ հաճա
տան թի գուցե ալ ան բացյար
ծաթոյ օ

ՂԵնեքա ասե . ո՛վ ագահդ զինչ

օգտին 'ի փարթամութեան , որով
 հետեւ ոչ վայելես զնա . զի արծաթ
 եւ ոսկի ոչ եղեն գտեցեալք վասն
 թաղելոյ 'ի ներքոյ երկրի , այլ վն
 վայելելոյ : ք զի եթէ եին վն ծած
 կելոյ ընդ երկրաւ , ոչ տայր թոյլ
 ծած մարդկան գտանել զնոսա :
 'ի թեռնումք ըն պատմութիւնս ,
 թէ այր ոմն կոչեցեալ կռիմիլոս ,
 'ի բնաւս ժամանակս կենաց իւրոց
 ջանիւք եւ աշխատմամբք բազմապատ
 կեալ էր եւ առաւարտացեալ զինչս
 եղարծաթս , եւ լեալ էր փարթամս
 գոյն քան զամենեւեան փարթամս ,
 որք գտանին 'ի վն երկրի , եւ ոչ էր
 երբեք նոքօք յագեցեալ . յաւուր
 միում խորհեցեալ զառից իւրոց կո
 չեաց զերիս որդիս իւրս եւ ասաց
 ցնոսա . որդեակք իմ սիրելիք , ազա
 շեմ զձեզ . զի զինի մահաւան իմոյ ,

առատապէս վայելցնէ զնշո իմ
բնաւս, զորս ստացայ ի կենդանու
թեան իմում. և վատնիցն է ըստ պի
տոյից և ըստ հաճոյից ձերոց զոսկրս
և զարծաթս, զորս ժողովեցի քանզի
ես վասն ագահութեան իմոյ, և ան
պատեհի սովորութեան, ոչ կարա
ցի, և ոչ իշխեցի վայելել
զնոսաւ: Եւ եղև զի հիւանդանայր
իմահ զկնի աւուրցոմանց, և կայր
իտագնապի. քանզի ոչ կարէր ա
ւանդել զհոգի իւր, սակս սիրոյն
ընչից իւրոց, առ որս կապեցեալ
կայր սիրտ նորաւ. և յետ բազմաց տա
ռապանաց հաղիւժ փշեաց զհոգին.
իսկ որդիքն կամեւ լով պատել զմար
մին հօրն իւրեանց կոչեցին զյո
շարակ ոմ և ետուան բանալ զորո
վայն նիւ և ոչ գտին անդ զսիրտն.
և շարմացեալք ընդ այն ապշեցան

յոյժ, ևսկօան հարցանել ցօշարակն.
 Թէ զինչ կամիցի գոլ իրն սքանչե
 լի իսկ նա քանզի ծառայեալ էր
 իմաստնականաց արհեստից, ասաց.
 հայրն ձեր էր յոյժ ագահ, ևկարի
 տիրէր զսակի և զարծաթ, խնդրե
 ցէք ի գանձարանս նորա, գուցէ
 սակս սիրոյ ընչիցն արտաքարշե
 ցեալ իցէ ի նոցուանց. իսկ նոքա
 յետ խուզելոյ և որոնելոյ ի բա
 զուսն տեղս, բացին զարկղ իմն
 լի ոսկւով ևարծաթով, ևգտին
 անդ զսիրտ հօրն իւրեանց
 ուռուցեալ, և արիւնամա
 ծեցեալ. ևսկօան ողբալ
 զկորուստ հօգւոյ
 հօրն իւրեանց ։

THE CRUCIFIXION
 BY J. M. W. TURNER

ատեն է՛ ներգործու թի՛ն
 «Բրոյ առ ի ճնշել և զապել
 զսովորու թիս վատթարս, և
 զքանս անպատեհս այլոց ըստ հասա
 րակաց կանոնի, և ըստ պատկանա
 ճորու թի՛ն քանզի խրատն արտաքոց
 կանոնի, ոչ ասի առաք ինու թիւն,
 այլ մոլու թի՛ն, խստաբարոյու թեանս
 թիւս ասորմոն ասէ. թէ սիրաք
 մանկանց կապակ ցեցեալք են ընդ
 տխմարու թե. բայց գաւազան սաս
 տի, և խրատու, իբաց հերքե զնա
 զի տխմարք ոչ մեռանին՝ իպատ
 ճառս ձաղու՝ այլ զգառտանան:

Մանին խրատիչք գայլոց, որք մինչ
 գնան՝ ի յափշտակու թի՛ մերձ ի շե
 նու թիս, եթէ պատահամբ ձախի
 ցին ոտք իւրեանց, և հանիցեն զշէն

ընեն ինչ. կալեալք զնա ատամամբք
խածանեն, և կսկծեցուցանեն, զն
խրատեցեալք այնու զգուշանայ
ցեն ի հանդերձելում:

Սղոմոն ասէ. որ խրատե և կշտամ
բէ զայլս, առնէ նիջ զմեծ շնորհ օ
ևյայլում անգւոջ. Թէ հոգին ա
ռանձնաբար զինքն կշտամբել պար
տիւ ևյայլում անգւոջ. մի՛ յանդիմա
նէք զյիմարն, զն կամն սցի քեզ զչաղ
ինչ. այլ խրատեա՛ զիմաստուհն, զն
սիրիցէ զքեզ:

Նրմէթոս ասէ. խրատն առանձնա
կան, է՛ ճշմարիտ խրատ:

Ղիոճէնէո ասէ. որ կամի գող
սիրելի բարեկամն, խրատեոցէ զնա
առանձնաբար: քանզի կշտամբու
թին քաղցր և առանձին, ներած է
զսէրիսկ կշտամբուին խիստ և հրա
պաքակաւ, ներած է զատելութիւն:

կադոն ասէ, թէ եւրատեցեալն ի
քեզ, միշտ սակս մոլորէ իւրոյ ասի
ցէ շքոյդ կշտամբուի. դու սակայն
մի գադարիւր ի կշտամբելոյ զնա, եւ թէ
էրաւ, ունիցիս զնա քեզ բարեկամ օ
Սկզատոն ասէ. մի նախատեր զբարե
կամէ առաջի այլոց, եւ մանաւանդ
ի ժամու բարկութեան նր օ

Ինքեռնութիւն ի գիրս Թաշուհա,
թէ փարաւոն բազմիցս խրատե
ցեալ այլ թմեռն ժօսեցի առ ի ար
մայել զժողովուրդն եւ բայեցաոց.
Ինչ կալեալ ունէր ի ծառայութե,
եւ ու ի գաւառի յինքն, կարծրա
ցամ խաւարտութիւն եւ ոչ կամեցաւ օ
ուստի կամելով նա այլ կշտամբել
զնա, առաքեաց առնա զվերս տանն.
Եւ զժամտաւորութիւն զանաղանս օ
որոց առաջին եղև անձրև թափել,
որ փոխարկեցաւ ի յարիւն օ

Երկրորդն եղև բազմութի գոր
տանց զարհուրելեաց :

Երրորդն եղև աճումն մեանից և
պիծակաց վշտանկողաց :

Չորրորդն եղև առատութի շանա
ձանձից խայթողաց :

Հինգերորդն եղև իջումն կարկտի
սաստկագուռնի :

Վեցերորդն եղև մահ և օստա
կումն անամնոց :

Եօթն երորդն եղև տեղումն մա
րախից :

Ութն երորդն եղև սատակումն
անդրանկաց :

Ինն երորդն եղև խաճարն և աղ
ջամուղջն :

Տասն երորդն եղև ընկղմումն
փարաճոնի հանդերձ զօ
րու իւրոյ իծովն
կարմիր :

սղոքորթութիւն. որ է մոլու
թի իմն ընդգէմ զօրութե
խրատու, է ըստ անտրիանո
սի, քաղցրութի իմն բանից՝ և գովա
սանութի առ երեսո, զի քարշիւոյ
զոք առ ինքն. բայց քաղցրութիւն
բանից զի համայնաւոյ այլոց, և
ոչ զի սեփականի օգտութե, ոչ է
մոլութի, այլ առաքինութիւն հա
մոյականութեան :

Վ, մանին ընդոքորթիչք յուշկապար
կաց, որոց կէսն ձկան է, և կէսն
կնոջ. և բնակին ի յառաւաժո, և
ի կասկածութե տեղիս ծովու, որք
մինչ տեսանեն զնա՛ւ ինչ անցանել
ընդ այնոսիկ, սկսանին երգել և
շերբողել. և ի ձեռն քաղցրահնչու
թեան իւրեանց թմրեցուցանեն և
ընդ արմացուցանեն զնա՛ւա՛ւորս :

և թուեալք՝ ի նաճն սպանանեն զա
մենեսեան:

() Այսմանէ մոլութենէ խօսելով
թուլիոս ասէ . ցոյց առ ամեն
սեան զհեղութիւն, և ոչ զշողոր
թութի, և ընդ սակաւս արա՛ զըն
տանեկ ցութիւն:

() Վիէտոս ասէ . շողորթօղն ի
ներքոյ քաղցրութե մեզեր ծած
կէ զթոյն իւր:

Անգործոս ասէ . բանք քաղցունք
յառաջած են զներգործութիւն չարս .
և յալուճ տեղւոյ . շունն սիրէ զոռ
կ ըր մինչ տակաւին գտանէ զնիւթ
ինչ ի նմա. և մեղուք սիրեն զծա
ղիկս, մինչ տակաւին գոյ ի նոսա
քաղցրութիւն և յալուճ տեղւոյ . յի
մարն բազմիցս կարծէ թէ հաճյա
նայցէ այլոց, բայց անհաճոյանայ
նոցին:

Պղատոն ասէ. մի՛ հաճատար զքեզ
այնմ, որ գողաբանէ զքեզ ի վեր
քան զչափն. զի պարսաւեսցէ զքեզ
նոյնպէս ի վեր քան զչափն ի քում
բացակայութեւ քանզի իբրեւ զկտ
րիճ գիմօքն շողորորմէ, և տառն
խայթէ. Սարոնիոս ասէ. մեղուք
կրեն իբերանս իւրեանց զմեզը, և
իտուտս իւրեանց զկիճս:

Սոկրատէս ասէ. ոմ գալարիք
ծածկեն զտգեղութիւն կրի, այս
պէս հաճոյաբանութիք ծածկեն
զպակասութիւն բազումս:

Ինթեռնումք իյառասպելս հե-
ղորոսի, թէ ագռաւ ոմ ունէր
զման ինչ պանրոյ իբերանի իւրում
զոր տեսեալ ազգեստ ուրուք ցան
կացաւ ունել զնա, և սկսաւ պատ-
րանօք գողել զնա, և ասել. ո՛հ թէ
որքան գեղեցիկ է թռչունս այս:

եթէ և ձայն սուին համեմատեալ
 ինքեան գեղեցկութիւն, ազնիւ իմն
 էր և սքանչելի. յայնժամ լճեալ ագ-
 ուաւոյն զշողորթութիւնն պատ-
 րեցաւ, և սկսաւ երգել. և պանիրն
 անկաւ իբերանոյ նի, և աղճեան
 առեալ զնա ասաց. գու ըկալար
 զգովաբանութիւն, իսկ ես զպանիրն.
 (Յշգտի հեմարեան: Գ. Լ. Բ.)

ոհեմութիւն ունի յինքեան
 զերիս մասունա սկզբնալ
 և որս, սյսի՞քն, զսիշողութիւն
 իրացն անցելոց: զմայցողութիւն
 առ ի զանազանել զճմարտութիւն
 իստութիւն և զբարին իշա-
 րեան, և շնախատեսութիւն իրացն հան-
 գերծելոց: և զերիս զայստսիկ կարեմք
 իմանալ սյլովք անւամբք, սյսի՞քն,
 փարհրդով, և հոգունակութիւն. զի

տէի, Թէ այս ինչ գիպելոց էր ինձ
 քանզի իմաստունն ոչ երկբայի, այլ
 յուսայ. ոչ հառաչէ, այլ խորհի ։
 Զ՝ Եսու սիրաքեան ասէ. գինին ,
 և ցորեանն բերկրեցուցանեն զսիր
 տըս. բայց գեր քան զսոսա իմաս
 տուն Թին. և յայլում տեղւոջ. ծա
 ալ, իմաստուն պաշտէ զնոր իւր
 յօժարուն Թէ. և յայլում տեղւոջ .
 մինչ սղայ ես տունը զքեզ գիտու
 Թեան, և ուսման. զի յորժամ ծե
 րասցիս, մի՛ պակասիցին 'ի քէն. և
 յայլում տեղւոջ . ամ իմաստուն Թին
 , յաստուծուստ է՛ ։

Ղաւճի Թ ասէ. սկիզբն իմաստու
 Թեան երկիւղ սեպան ։

Թ. Օլոմէ ոս ասէ . իմաստունն ոչ
 զգայ զցաւս, և իմաստունն է՛ այն ,
 որ ճանաչէ զինքն ։

Սոկրատէս ասէ . գիտուն Թին գրիւ

պատի 'իօրտի, այլ ոչ 'ի Թղթօջ:
Եւ իստոտէլ ասէ. այր իմաստուն
տանի զշէնս ընդդէմ բնաւից
մարդկանց:

Եւ յայլում տեղւոջ. յիմար է
այն, որ հաւատայ Թէ 'ի ձեռն բախ
տից պարգեւիցին բարիք և չարիք:
քանզի 'ի ձեռն իմաստութեան պար
գեւի բարին, և 'ի ձեռն յիմարութե
յառաջագայի չարն: Եւ յայլում տե
ղւոջ. յառից բարեւոյ խորհեցելոց,
մանաչի խոհական իմացողութիւն և
յայլում տեղւոջ. Ժուժկալութիւն
արար զիս ողջախոհ, և ուսումնս ա
րար զիս ուշիմ: Եւ յայլում տեղւոջ.
'ի յիս խորհեցեալս արդէն, պար
տէ լինիլ զգուշ, և 'ի խորհուրդս
յամբ:

Եւ նէքա ասէ. Թէ ունէի ես զմի
յոտից իմոց 'ի գերեզմանի, տակա
99 Ըն

տին ջանայի ուսանիլ, և յայլուստե
զւոջ. լաւագոյն է՝ ընդդիմակայել
'ի յսկսեան իբաց առնելէ ց'քան թէ
'ի վախճանի, և յայլուստե զւոջ. մտա
ծու թիք նւագին անդ, ուր ոչ
գոյ խորհուրդ, բայց ուր գոն բա
զուսք խորհուրդք, անդ հաստատ
տին սիրտք մարդկան:

Պիտնգոս ասէ. բանալի ապահո
վականի հաւաստութեան է՝ խո
հականութիւն. քանզի ուր նւագին
խոհականութիւնն, անդ հետեւի
մոլորութիւն:

Ղզէքսանդրոս ասէ. գիշերն եղև
ստեղծեցեալ սակս խորհելոյ զայն
ցանէ, զորս պարտիմք՝ ի սահման
գործել, և յայլուստե զւոջ. ամ ինչ
հաստատի՝ ի ձեռն խորհրդոյ:

Սաքրոպիոս ասէ. խոսն մինչ գա
լար է, գիւրաւ՝ իբաց իլի. բայց
մինչ

մինչ ձգէ զարմատս, գծւորաւ
փեռեկտիւ

II Ճիւղն ասէ. որ ունի զսկիւքն
չար՝ ոչ կարէ ունել զվախճանն բարիս

III Ի թագորոս ասէ. որ կառավարէ
զինքն ըստ խորհրդոց տղայոց, գլխ
ցէ զցեց ոսկերաց իւրոց, եյայլում
տեղւոջ. երեք են, որք հակառակին
մարդկան ի խորհուրդս. այսինքն.
վազվազոտութի, բարկութի, և տրու
փողութին. եյայլում տեղւոջ. վար
ժութն առնէ զմարդ խելամուտ
եյայլում տեղւոջ. մի՛ յայտներ զկամ
քո այնմիկ, յորմէ հայցես զտոր
հուրդ, զի մի՛ գուցէ ըստ հաճոց
ից քոց խօսիցիս

IV Կռն ասէ. խորհեաց միշտ զայն
մանէ, յորմէ ունիս զկասկած հան
գիպելոյ, զի գիւրին է՝ գտանել
զմար իրին նախատեսելոյ

Դևէօճրատառս ասէ . ոչ ինչ բարի
գալ կարէ յարամնայ առանց հոգա
բարձութեան :

Ախթոս ասէ . ջուր վազուն ոչ առ
բերէ զվնաս :

Պղատոն ասէ . իմաստութիւն ա
ռանց ներհմտութիւն և հոգաւնա
կութիւն , սակաւ ինչ արժէ :

Բնութեանս մէջ իպստմութիւն հառ
մայեցւոյ , թէ կայսր ոմ փինչ ան
ցանէր ընդ անտառ իմն , ետես ըզ
փիլիսոփայ ոմն նստեալ անդ . և առա
ջեաց զծառայս իւրս կոչել զնա առ
իւքն . իսկ փիլիսոփայն ոչ կոմե
ցաւ գալ . և իբրեւ ետես կայսրն թէ
ոչ գայր , ձայնեաց զնա իւքնիւն , և
փիլիսոփայն ոչ ետ նմա զպատասխա
նի . յայնժամ գնաց առ նա կայսրն
և եհարց զնա ասելով , զի նչ առնես
գալ յանտառի աստ ով փիլիսոփայ ,

և նա պատասխանեաց: ուսանիմ զե-
 մաստու թի. ասաց կայսրն ուսո՛ւ և
 ինձ զքոյդ իմաստու թի. և փիլիսո-
 փայն գրեաց ՚ի վիժ թզթի ու բուք
 զբանս զայն: զամ ինչ զոր կամիս
 առնել՝ խորհեաց նախ, թե զինչ
 անտուտ հետեւիցի, և ետ զնա կայ-
 սեր, և կայսրն առեալ զթուղթն
 գարձաւ ՚ի հռոմ, և ետ բեւեռել
 զնա ՚ի վիժ սեման գրանն պալատի
 իւրոյ: և եղև զի իշխանք ոմանք նոյ
 նոյ կայսերն սակս փոքրագունի ու-
 բուք վշտի զայրացեալք խորհեցան
 ապանել զկայսրն՝ և խոստացան զարծ-թ
 բազում սափրչի կայսերն: զի ՚ի յածի
 լելն զհերս նորա կտրէր ածելեաւ
 զորկորս նի, և նա հաւաստեաց նի
 առնել զայն: և ելեալ յաւուր մի-
 ում ըստ առաջնոյ սովորութեանն
 գնաց առ ՚ի յածիլ լել զհերս կայսեր:

Ան մինչ գեռ մտանէր ընդ գոռուն
 պալատին համբարձեալ զաշտ իւր
 ետես զթուղթ իմն բեւեռեալ ի վր
 սեմանն յորում կայր գրեցեալն բան
 ի փիլիսոփայէն, թէ զամ ինչ զոր
 կամօս առնել, խորհեաց նախ, թէ
 զինչ անտուտ հետեւիցի, և սկսաւ
 խորհել իմօտս իւր և ասել. թերևո
 իմացեալ է կայսրն զնենգագործոս
 թի իշխանաց իւրոց, և զի այնորիկ
 հրամայեալիցէ գնել այսր զմանն.
 զինչ արարից եռ եղկելիս, կամ յո
 փախեայց ի ձեռանէ նր. երթայց
 տակաւին առ կայսրն, և խնդրեցից
 ի նմանէ զներուսն. և մտեալ առ
 կայսրն անկաւ ի վր երեսաց իւրոց,
 և խնդրեալ ի նմանէ զշնորհս, ըս
 կըսաւ խոստովանիլ մի ըս միւրէ
 գիտաւ որու թի իւր, և զխորհուրդ
 իշխանաց նորա, իսկ կայսրն լսեալ

զիրն, զարմացաւ յոյժ, և առաքեալ
 զինչորս կոտորեաց զնաւս ի շիանս
 որք էին համաձայնեցեալք այնմիկ
 ներգադործու թեան. և վարսըն
 իւրում ներեալ, ետ զարժանապատ
 ճութի իմն, և առաքեալ կոչեաց
 զփրժսոփայն 'ի պալատն իւր, և ըս
 նորհակալ եղև զնմանէ վնքաբե
 րարութեն վերլնդունեցելոյ. և
 պահեաց զնա առինքն հանդերձ
 անծարանօք զաւուրս համայնս կե
 նաց իւրոց:

(3-2-40) Իմարութեան 9.1. 1.1.

Իմարութի է՝ մոլու թիւն ի
 ընդդէմ խոհեմութեան. զոր
 բաժանէ, պղասուն 'ի զանա
 զանս տեսակս ասելով. թէ գոն ի
 մարք յարամնայք որք կոչին խենթ
 հրապարակականք: Գոն ևս իմարք

Երբեմնականք, որք կոչին խելա
 գարք. գոն և ևս յիմարք, որք ու
 նին զզգայութիւն առողջս, և կոչին
 լուսնոտք. գոն այլ ևս յիմարք և ևս
 մաղձականք, որոց որակութիւն, և
 անճանակոչութիւն են բազմեղա
 նակք. գոն իսկ ևս յիմարք ոմանք,
 որք ունին զզգայութիւն, և են ըստ
 չորից տեսակացւոյն տեսակն է՝
 այնոցիկ, որք ոչ խորհին զառից իւ
 բեանց, այլ գործ են զամինչ որ յա
 ռաջագայի իսրտից իւրեանց ա
 ռանց խոհականութե. Երկրորդն
 է՝ այնոցիկ, որք ոչ նախատեսանեն
 զիրո պատահելոցս. երրորդն է՝ այ
 նոցիկ, որք են վաղվաղոտք, և առ
 նեն զամինչ առանց խորհրդոյ. չոր
 րորդն է՝ այնոցիկ, որք Թողուն
 զամինչ յառաջանալ ըստ պա
 տահման, յազագս ծուլութե ոչ

սկսանելոյ զնոյնն վերստինս :

Վ, մասին յիմար ք երեոց, որք երկն
չին բնականաբար յերաց կարմրա
գուանից :

Ուստի որսորդ ք որք հետազօտեն
զնն զգետնուս զհանգերծս կարմիրս.
Ետն շ տեսանեն զնն երեքն, սրտմ
տեալք ընթանան զկնի նց, առանց
ընտրուի. Ե որսորդքն փախեալք
թագուցանեն զնքեանս յետ կոյս
ծառոյ ուրուք նախապատրաստեցե
լոյ. իսկ երեքն ժամանեալք իծառն
մեծաւ գրոհմամբ բախեն զնա, Ե
ցցին եզըիւրք նց իծառն. յայնժամ
որսորդացն յարեալք իվր սպանանեն
զնն. վն որոյ սողովն խօսելով զայս
մանե մօլուիէ առե. առաւել կատ
կածիլ պարտ է ի յիմարաց կատա
զեաց, քան ի յառնից կորիւնակորու
օից : Ե յայլում տեղւօջ. մի՞ խօսիր

ընդ յիմարի. զի անհաճոյք ԹԸԻցի՛ն
 նմա քոյք բանք, եթէ ոչ ըստ հաճոյ
 ից նի՛ խօսիցիս. և յայլու՛մ տեղւոջ.
 որ խօսի ընդ յիմարի, նոյն է՛ Թէ խօ
 սիցի ընդ ննջո՛ւի. և յայլու՛մ տեղւոջ.
 յիմարն կարծէ՛ զՊՈՒՆՈՒՄՈՒՄՈՒՄ
 և յայլու՛մ տեղւոջ. խրատեա՛ն զիմաս
 տունն, և սիրեսցէ՛ զքեզ. յանդիմա
 նեա՛ զ. յիմարն, և ատեսցէ՛ զքեզ.
 ՍՆԹԵԱՆՈՒՄՈՒՄՈՒՄՈՒՄՈՒՄ, հաճ
 մայեցւոց, Թէ յաճու՛ր միու՛մ ձիա
 ճորեալ աղէքսանդրոս արքայն գը
 նայր հանդերձ արիստոտէ՛լիւ ընդ
 փողոցս մակեդոնեայ. և նախընթաց
 քըն ազազակէին ասելով, հորդե
 ցէք զճանապարհ արքային աղէք
 սանդրոսի. և տեսեալ յիմար ոմն, եկն
 և նստաւ իմէ՛ ջճանապարհին, իվի՛
 քարի ուրուք, և ոչ կամէր շարժել
 զննջնուստի պաշտօնեայ. քն զարմա

ցեալք ընդ անգգամս թիւնք, կա
 ձիւն ընկել զնա յերկիր, և ստորա
 քարշել, յայնժամ ասաց արիստո
 տել. թողիք զքարն նստիլ ի վերայ
 քարի, և մի շարժիք զնա, քան
 քն զմարտի մարտն ոչ քն
 օ խնդ օ

րդարու թիւն ըստ մաքառ
պիտսի է՝ հատուցուան

իրանանց իւրաքանչ իւ
րոց։ ուստի սքն թօմոս ասէ. թէ
երեք իրք պիտոյանան այնմ որ առ
նէ զարդարու թիւ. այսինքն, իշխա
նու թիւ կարելոյ առնել զնոյնն տե
ղեկու թիւ իրաց դատելեաց։ և դա
տուան ըստ իրանանց։

Վ մանին արդարք արքային մեղ
ճաց. որ կարգաւ որեւ և կարգադրե
ղիւս ըստ իրանանց։ քանզի զոմանա
կարգեւ ծաղկաբերս, և զոմանս մեղ
բաշէնս, զոմանս ուղղեկիցս ինքեան,
և զոմանս պատերազմոցս. քանզի բազ
միցս կռվին ընդ միմեանս, վն կո
ղապուման մեղերն սեփհականի. և
մինչ ելանէ արտաքս արքայն, հե
տեին

տեին նմա բազմութիւնք մեղեաց ,
 մեծաւ պատկառանսւ . ևյորժամ
 արքայն ծերանայ , և զրկե ի թեոց ,
 յայնժամ բազմութիւնք պաշտօնեից
 բառնան զնա ի վր ուսոց իւրեանց
 և շրջեցուցանեն ընդ ծաղկոցս և
 ընդ բուրաստանս ևյատկութիւն
 արքային է , զի լինի սեւագոյն , և
 ոչ ունի զկի՞ իտտան իւրում :
 () Կայսմանէ առաքինութե խօսե
 լով սողոմոն ասէ . մի՛ խնդրեր լի
 նիլ դատաւոր , եթէ ոչ ես բաւա
 կան պատժել և խրատել զանբաւո
 ւնայլում տեղւոյ . ով գոռք որք դա
 տեք զայլս , սիրեցէք զարդարութիւն
 երմեթս ասէ . մի՛ պատժեր զայն ,
 որ ոչ ջատագովէ զինքն . և մի՛ շատ
 յամեր , զի մի՛ հետեւիցի ինչ ընդ
 դեմ արդարութե :

Մի՛ նպօքս ասէ . որ ոչ կարէ կա

աւճարել զինքն և զընտանիս իւրս
 զի արդ կառաւարիցէ զայլաքանզի
 կոյր իկուրէ առաջնորդեցեալ եր
 կոքեանն իխորխորատ անկանինս
 Եւնէքա ասէ. որ ոչ կարէ իշխել
 ինքեան, ոչ պարտի իշխել այլոցս
 Եւ ռալիոս ասէ. արդարութիւն է՝
 մայր ամենից առաքինութեց, և
 Թարց նմա ոչ ինչ կարէ յարատեւել
 Եւ ճիտիոս կրօնաւորն որ եղև ընկեր
 սրբոյն Ֆրանչիսկոսի ասէ, արդարութիւն
 կորնչի իխառաքարդոս Թիս, և
 իբռնաւորութիւնս, և յարամնայ ի
 Թագաւորութիւս և վն Տնգից իրաց
 տեւեն Թագաւորք՝ և բառնին բռն
 նաւորք, առաջինն է՝ զի բռնա
 ւորք խնդրեն միայն զօգուտ իւ
 րեանց. իսկ Թագաւորք հոգան զօ
 գուտ հասարակացս երկրորդն է,
 զի բռնաւորք սիրեն զօտարս. իսկ

Թագաւորք սիրեն զքաղաքացիս
 իւրեանց, երրորդն է՝ զի բռնա-
 ւորք հալածեն զաւարիս, և ընդ ու-
 նին զչարագործս. իսկ Թագաւորք
 ընդ ունին զքարեգործս, և հալա-
 ծեն զչարագործս. չորրորդն է՝ զի
 բռնաւորք սիրեն զաղքատութի և
 զխռովութի քաղաքացեաց. իսկ Թա-
 գաւորք սիրեն զճոխութի և զխա-
 զաղութիւն իւրայնոց հպատակաց
 նինգ. երրորդն է՝ զի բռնաւորք
 խնդրեն զհեշտութիս, և զհաճու-
 թիւնս իւրեանց. իսկ Թագաւորք
 խնդրեն զսպախւս իւրեանց :

Յոյե զիստասէ. հինգ են որք խան
 դարեն զարդարութիւն. օյսինքն,
 սէրն, նախանձն, խնդրւածն, եր-
 կիւզն, և կաշառն :

Միստոսէլասէ. ընտանեկցութիւն
 յաճախ, ծնանի զարհամարհանս և

Երայիլում տեղադր. ասի բնակիւր ՚ի յեր
 կիրոս բազմիշխանս, զի հզօրագոյնք
 են անդ շարագործք քան զբարե-
 գործս. և յիմարք քան զիմաստունս
 ի նթեռնութի ի վարս հարցն սըբ
 բոց, թէ անապատական ոմն ճգնու
 թիւ մեծաւ աղաչէր զմեծ զժամա
 նակս բազումս զն հիւանդութե
 ուրուք զոր ունէր յինքեան. և յոչ
 կարելն փարատիլ ՚ի նմանէ, սկսաւ
 տրտնջալ զայլ, և երևեցաւ նմա հրեշ
 տակ մոն և ասաց, եկ ընդիս, և ես
 ցուցիցքեզ զդատաստանս գաղտնիս
 այլ, և եւած զնա ՚ի տուն իմն՝ յորում
 գոյր բազմութի ոսկւոյ և արծաթոյ
 արկեզ իմիք. և բարձեալ զմեծ տա-
 րաւ Երայիլ իմն տուն, և եթող զնա առ
 գուռն. և ասաց եկ ընդիս և ցու-
 ցիցքեզ զայլ իմն արգարութի, և
 եւած զնա առ այլ իմն տուն՝ յորում

գոյր երախայ ոմն յորորոցի. և հարեալ
 եւ պան զնա և տեսեալ անապատակա
 նին զամ, սկսաւ հեռանալ 'ի նմա
 նե, կարծելով զնա գոլ սատանայ օ
 լջալ ասէ ցնա հրեշտակն, համբե
 րեա սակաւիկ մի, զի մեկնիցեմ
 քեզ զպատճառ իմոց առից օ վն այ
 նորիկ բարձի զարկզն ոռկւոյ և ար
 ծաթոյ 'ի տանէն յայնմանէ. զի ար
 տանն այնորիկ ծախեալ էր զբնաւս
 ստացւածս զորս ունէր յաշխարհի,
 և ժողովեալ էր զգանձն զայն, և կա
 մէր 'ի վաղիւն տալ ումն մնաւ արիւ
 նարբոյ առն 'ի խնդրել զզրեթ ա
 րեան հօրն իւրոյ. և եթէ լեալ էր
 այս այսպէս, համայնք բնակիչք տե
 դոյն խռովէին, և ազմէին. ուստի
 ես առ 'ի խափանել զայնպիսի միտս,
 բարձի 'ի նմանէ զարկզն, գանձիւքն
 հանգեցաւ օ զի 'ի վաղիւն տեսեալ

զի նքն 'ի մէջ աղքատութե, զրկե
 ցեալ յամէ յուսոյ իւրմէ, զչնացի
 'ի գիտաւորութե իւրմէ չարե, և
 զկնի անուրջ ոմանց մտցե 'ի վանա
 կրօնաւորաց, առ 'ի ծառայել յոյ, և
 և վն այնորիկ թողի զարկն առ գը
 րան տանն այնորիկ. զի այրն որ բնա
 կի անգ կորուսեալ էր զինչս իւրա
 բնաւս 'ի ծովու, և կայր յուսասա
 տեալ. և կամէր զինքն խեղդել ա
 ռանձնակի 'ի տան իւրում սակս մե
 ծի տրտմութե. ուստի վաղիւն մինչ
 գացե զարկն, սփոփեացի, և մի թա
 րեացի, և ոչ տացե զինքն այն միկ վը
 տանգի. և վն այնորիկ սպանի զբա
 խայն յորորոցի. զի յառաջ քան զծը
 նանիլն նք, հայր նք առնէր զբարե
 գործութիս բազումս. բայց յետ
 որոյ ծնաւ երախայն այն, զոչ ալ
 ինչ գործէ, բաց 'ի ստասացութե

և խափե՛ժայուէ՛: ուստի ես սպանի
 զերախայն . զի հայր նորին գարձցի
 յառաջին բերեգործութիւն իւր
 արդ ուրեմն մի՛ զարմանար և գու
 թե ընդէ՛ր իցե՛ք եղ այդ հիւան
 գութի. քանզի եթե ոչ ունէիք
 զնոյն, ոչ կայիր հաստատապէս ի
 ծառայութեն ձյ. զի ձե՛զ զոչ ինչ
 առնե՛ք առանց նախատեսութեան .
 քայց մարդկային տկարութիւն ոչ
 իմանայ, թե ընդէ՛ր արդարութիւն
 ձյ ներիցե՛ այսպիսեաց և զայս ասա
 ցեալ հրեշտակին, անյայտ եղև և ա
 նապատականն զարմացեալ ընդ այն
 գարձաւ ՚ի խուզն իւր, և
 ցկսաւ ապաշահել
 զկալնամտութիւն
 իւր և զփոք
 բահողու
 թիւն .

Սնիրաճութիւն որ է՝ մոլոր
 թի իմն ընդդէմ արդա
 բութեւ, ըստ մաքուոսլիո
 ւի է՝ դատողութիւն անխրաճ. և
 է՝ ըստ վեցից եղանակաց, առաջինն
 է՝ սպանանել զոք անխրաճապէս. և
 կոչի մարդասպանութիւն. երրորդն
 է՝ չարաբանել զքեզ, կամ իշոցնել. և
 կոչի զոպարտութիւն. երրորդն է՝ ըս
 տիպել զոք առ ի առնել զիր ինչ
 բռամբ. և կոչի բռնաբարութիւն. չոր
 րորդն է՝ փնասել զոք ի յիրս իւրս.
 և կոչի փնասագործութիւն. հինգ ե
 րորդն է՝ բառնալ յայլմէ զիր ինչ
 թագնաբար. և կոչի դողութիւն. վեց
 երորդն է՝ բառնալ յայլմէ զիր ինչ
 բռնաբար. և կոչի յափշտակութիւն.
 Դմանին անխրաճք դիճաց որք ա

ռանց պատճառի իմիջ ջանան և
ձկտին միշտ փառել զայնոսիկ որք
հետեւին ինքեանց, և հատուցանել
զհար փոխանակ բարւոյ :

Յետու սիրաբեան ասէ. որով չա
փով չժեք զայլս չափիցիք և դուք
|| որոմն ասէ. մի դատիցես զոր ա
ռանց պատճառի, զի մի՛ և դու նոյն
պէս դատիցիս յայլոց և յայլում տե
ղւոյ չորք են, որք գորգեն զկացու
թի երկրի առաջինն է՝, մինչ ծա
ռայ որ տիրապետէ՝ երկրորդն է՝,
մինչ յիմարն իբր իմաստուն համարի
երրորդն է՝ մինչ ծնանի ասելու թի
'իմիջ ամուսնեաց չորրորդն է՝ մինչ
աղախինն տիկնոջ իւրում լինի ծա
ռանգորդ և յայլում անղւոյ. որ
փորէ զսորխորատ առ իխափել զայս՝
անկցի ինքն ինոյն որ արկաւէ ըս
ձեռն իտուտն օձի, հարցի ինձանէ,

և որ վշտանկէ զոր լեզւ սգարու
 ԹԲ, վշտանկեսցի և ինքն իմանէ օ
 Վենեքա ասէ. դժւարին իմն է՝
 կառաւարիլն ի յիշխանէ մանկահա
 սակէ. զի հալածէ զբարեբարոյս,
 և ընդունի զխորամանկս և յայլում
 տեղւոյ. որ ոչ ձնչէ զչարագործն,
 վարկեալ Թէ համաձայնիցի նմա և
 յայլում տեղւոյ. չորք են մեղք որք
 խնդրեն յայ զվրէժ խնդրութի օ
 առաջինն է՝ գատապարտութի ան
 մեղին Երկրորդն է՝ սողոմայնութի
 Երրորդն է՝ վճարազրկութի վարձ
 կանաց, չորրորդն է՝ արտաբերութի
 տգեղաբանութեց,

Վրիստոտէլ ասէ. զգուշ լեր իհեղ
 մանէ անմեղի արեան. զի և նոյնն
 քեզ առ դիպիցի օ

Վետեքիա ասէ. Թագաւոր որ ժո
 զովն բռամբ զգանձս ինքեան,

Ջանայ, ցրճել զաւրութի իւրօ

ՍԷն օգոստինոս ասէ. որ ի նշ պար
գաւի իյօժարութե, կոչի ճշմարիտ
գարգաւ. իսկ որ ի նշ պարգաւի ակա
ճայ, կոչի մանաւանդ բռնաբարու
թի քան թէ պարգաւ:

Պ զենկիրնոս ասէ. որ հատուցանէ
այլոց զւար, ընդունիցի և ինքն զւար
թարց գիտելոյ թէ ուստի իցէ օ
Նթեռնումք ի վարս հարցն սրբոց.
Թէ սատանայն խորհեցաւ յաւուր
միում ամուսնանալ. և ծնանիլ զգլխ
տերս եօթն, առ ի հարսնացուցանել
զնն ընդ այլոց, և ածել ի տուն
իւր զփեսայս, այսինքն ի դժոխս օ
Լճ եղև զի ամուսնացաւ և հառ
զկին ոմն, որ կոչիւր անիրաւութի,
յորմէ ծնիցեալք եղեն եօթն դրս
տերք ըստ ըղձից իւրոց. և զառա
ջինն անւանեաց հպարտութի, զոր

և հարանաջոյց ընդ ոստիկանաց :
 զերկրորդն կոչեաց ագահութիւն,
 զոր և հարանաջոյց ընդ մեծամե-
 ծաց: զերրորդն անճանեաց խաբէ-
 ութի, զոր և հարանաջոյց ընդ գը-
 ռեհկաց: զչորրորդն կոչեաց նա-
 խանձ, զոր և հարանաջոյց ընդ ար-
 ճեստագործաց: զհինգերորդն ան-
 ճանեաց կեղծաւորութիւն, զոր և
 հարանաջոյց ընդ կեղծաւորաց :
 զվեցերորդն կոչեաց անապառուի,
 զոր և հարանաջոյց ընդ կանանցիօն
 զեօթներորդն զոր անճանեաց բղշա-
 խոհութի, ոչ կամեցաւ հարանաջու-
 ցանել ընդ ումեք, այլ եթող
 զնա շրջել վտարանդի իբրև
 զբող : որպէս զի իւրա-
 քանչ իւր ոք նո,
 վաւ զմայ

Լեցի :

աւատարմութիւն Է ունա
լութիւն կատարելոյ հաւա
սոյ, և ոչ ցուցու մերին միոյ
փոխանակ այլու մօ

Վ, մանին հաւատարմք կունկանց ,
որք պաշտեն հաւատարմապէս զար
քայն իւրեանց առաւել քան զայլս
կենդանիս. քանզի մինչ թառին ի
գիշերի շուրջ պատեն զնոզաւ ամե
նեքեան. և երկուք կամ երեք ի նո
ցունց հսկեն մինչ և ցառաւօտն ու
նելով զմինն ի յաքեաց յերկրի, և
զմիւսն ամբարձեալ որով և կալեալք
պահեն միշտ զքար իմն, զի զնիւհու
մբն իւրեանց անկմասք նորին զգայ
ցեն, և զգաստանայ ցեն առ ի վերա
սին հսկել. մի գուցէ մնաս ինչ
արքային իւրեանց գիպեցի :

Մէնէքա ասէ. որ կորուսանէ զհա
ւատն, զոչ ինչ քան զայն առաւել
կարէ կորուսանել:

Սողոմոն ասէ. բազումք են որք կո
չն ազնւականք. բայց սակաւք են
ի նոսա ազնւականք:

Ըրիստոտել ասէ. մի՛ կորուսաներ
երբեք զհաւատարմութիդ. զի այդ
է՛ գործ իմն անպատեհ մարդկան,
և պատկանօղ բոզից և տղայոց:

Սոլրաասէս ասէ. լեր հաւատարիմ
այնմիկ, որ հաւատարիմ է քեզ. և
ոչ եղիցի քեզ շար:

Լվէնալոս ասէ. իրք սշխարհիս այ
սորիկ յոմանց գովաբանին, և յայլոց
պարսաւին. բայց հաւատարմութիւն
միանգամայն յամենեցունց յարգի:

Ուկինոս ասէ. երբեք իրօք ժա
մանէ որ ի յարժանապատուութի,
այսինքն, հաւատարմութիւն, ճշմար

տուութիւն, և ողջամտութիւն ։

Ինքեռնութեամբ ի պատմութիւն, հռոմայեցւոց, թէ գոլով գերեցեալ մաքառապիոս աւակուզեան ի կարգադինեցեաց, առաքեցաւ ի հռոմ, ի փոփոխութեան նոցայնոց գերեաց, զորս ունէին հռոմայեցիք կալեալս ի պատճառս պատերազմի ։ Բայց մաքառապիոսի խորհեցեալ յինքեան աւաց, ոչ է՝ փոփոխութիւն այս ըստ իրաւանց ։ զի գերեցեալքն հռոմայեցիք ծերք են, և անօգուտք պատերազմի. իսկ գերեցեալքն կարգադինեցիք որք են առ մեզ՝ են երիտասարդք, և յաղթօղք ի պատերազմի. ուստի բարւոք է՝ ինձ դառնալ անդրէն ի գերութիւն իմ, զի պահելոյ զհաւատարմութիւն. և այսպէս դարձաւ ի կարգադինէ ։

Ետեղութիւն որ է մոլորութի
իմ ընդդէմ հաւատարմութե,
է' ասութիւն միոյ իրի
միտնանակ ալլում', առ 'ի պատրել
զայլս : և զանազանի 'ի նենգագործ
ութե, և 'ի մատնութե. զի մատնութիւն
է' դաւաճանութի այնորիկ,
որ հաւատայ զինքն մատնողին. իսկ
նենգագործութիւն է' խոկումն չա
րեաց վն մերձաւորին, յորմէ ծնա
նի և յառաջագայի մոլորութիւն, կար
ծութե :

Ինչն Բոմաս աւել. Բէ կարծ
տութիւն է' չարավարկութի ի
դուռմէմէ, վասն թէ Թեի ու բուք
դատողութե, որ յառաջագայի 'ի
չորից իրաց : նախ զի չարագործն
կարծէ զամ որ իբրեւ զինքն երկ

բորդ՝ զն կարծոտն սողոր է՝ առ
նել զայն, զոր կարծ է զայլմէ : եր
բորդ՝ զն որ կամի զշար ինչ այլոց՝
վարկանի թեթեապէս զնոյն ինմա
նէ : շորբորդ՝ զն որ փորձեալ է՝
զոք իբազուամ, զնոյնն միշտ կարծ է
ինմանէ :

II Խ որոյ արիւտոտէլ ասէ . թէ
ծերք բնականաբար են կարծոտք .
զն փորձեալք են զբազում ինչ : և
կարծոտութիւնս այս տարբերի ի
զշարու թէ . զն կարծոտութիւնն
ըստ սրբոյն թօմայի է՝ չարավարկու
թիւն իմն զումէ մնէ սակս թեթեւի
ուրուք դատողութիւն . իսկ զշարու
թիւնն է՝ երկիւղ իմն զայլմէ, մի՛
դուցէ իրին սիրեցեւոյ առ բերցէ
զմիաս ինչ, յամօթ ինքեան, կամ այ
լում : և զշարութիւնս այս յառաջա
գայի իսկիւն զն երկուց իրացնախ

վասն երկիւղի։ Թէ մի՛ գուցէ իրն
 տիրեցեալ առնիցէ զինչ անպատեհ,
 երկրորդն է՝ վասն կասկածի, Թէ
 մի՛ գուցէ ոք մնասիցի ի պատճառս
 իրին սիրեցելոյ։

Դ, մանին խաբեբայք աղվեսուց,
 որք մինչ ոչ գտանեն զկերակուր
 ինչ առ ի լնուլ զորովայն իւրեանց,
 կերպտւորեն զինքեանս իբր զմե-
 աեալս, և անկանին յերկիր։ Իսկ
 Թաշուհն տեսեալք զգէշս նո-
 ցին համարին զնոսա իսկսպէս մե-
 աեալս։ և իջեալք Թառին ի վր-
 նոցա առ ի գիշատել և ուտել
 զնոսա։ Լնոցա պատրաստեալք զին-
 քեանս, զլարմարագոյնս, և զմի բձա
 գոյնս ի նոցուհց կալեալք կլանեն։
 II ողորմոն ասէ։ խաբեբայն ոչ գտա-
 նէ ի վախճանի զշահաւորութւնս
 Դ, աւթի ասէ։ զսիրօղս խօսից կոր
 Ի. 128 Ժան

Ծաման, և լի զճաց նենգաւորաց,
առ կործանէ:

Աւերբոս ասէ. որ լի է՝ խարդա-
խուԹք, ոչ կարէ երբեք ներել այ-
լոց. և որ սովոր է՝ իխաբել, ոչ կա-
րէ դադարիլ իխաբե փայռԹէ:
Սէնէքա ասէ. խաբե փայն կեղծ է
միշտ ոչ իմանալ զչարաբանութիւն
և զփեսասագործութիւն այլոց. ոմ զն
կարիցէ բարեպէս խնդրել զէւրն
վրէժ:

Արոնիոս ասէ. գայլն ծածկէ
զինքն ընդ մորթով գառնենեաւ:
Պղատոն ասէ. երկու են որք զիս
տխրեցուցանեն. առաջինն, մինչ
փաթամ որ արհամարհեմ երկրորդն
մինչ փիլիսոփայ որ պատրի՝ ի յե-
մարէ իմեքէ:

Ապղիտորոս ասէ. ոչ ինչ է՝ յաշխար-
հի այսմիկ չարագոյն քան զմասնու-
թիւն: (Ը) 129 Պուռն

Պ ունկիւնոս ասէ . կեանք մատըն
չիւն մահ է՝ ինքեան . քանզի եթէ
առնէ զհաւատարմութիւն, ոչ հաւա
տան նմա, և ուր ուրեք գնայ հաւա
ծ են զնա :

Սիւն ի զխորոս ասէ . առաւել
չարագոյն է՝ կարծոտութիւնն և
հպարտութիւնն, քան զամենայն չա
րութիւն :

Պետա ասէ . որ բարեկամանայ, եր
կուց թշնամեաց, ի՛րկաքանչիւրոց
կառկած իցի, և ոչ երբեք գոցէ զեւ
իրացն :

Սեթեքիա մարգարէն ասէ . կար
ծոտութիւնն է՝ պատճառ խանգար
ման բնաւից զօրութեցո :

Ի՛ զէքսանգրոս ասէ . առ որ հա
ւատաս զքեզ՝ ինմանէ մի երկբայիբ
և մի՛ կառկած իբ . զի կառկած ոտու
թին է՝ պատճառ բազմաց շարեաց :

Ի վէնալոս ասէ . այնքան է՛ զչա-
րու թիւն կնոջ . մինչ զի յարատիցն
զբնաւս սիրելիս առն իւրոյ :

Սոկրատէս ասէ . որ սիրէ երկնչի .
բայց ոչ ամենեքեան որք երկնչին
սիրեն :

Ղաւմասկացին ասէ . որ սիրէ կա-
տարելապէս , միշտ կայ ընդ երկիւ
զիւ սիրեցելոյն :

Թեոփրաստ Ի գիրս աստճածա-
շունչս , թէ ծերք երկու , տուփա-
ցեալք մանկուհւոյ ումեմն շուշան
կոչեցելոյ՝ որ էր կին ուրուքն , ովա
կիմայ , կամէին զնա ածել ի ցան
կու թիւնս իւրեանց . և քանզի էին
դատաւ որք ժողովրդեանն այնո
րիկ . յետ հնարելոյ զբազումս մե-
քենայո , խորհեցան բռամբ յառնել
ի վերայ նորա , և ածել զնա ի հաւա
նութիւն և եղև զի յաւուր միում
լւա

լճանայր զինքն շուշան իբրուբաս
 տանի իւրում, և ծերքն սիրահա
 րուք գոլով նախահոգապէս թա
 քեալք յանկեան իմիք, դիմեցին
 առնա և ասեն, տափալով տափա
 ցեալք եմք լինիլ ընդ քեզ արդ
 ոչ որ է՝ ասա որ տեսանիցէ զմեզ
 հաճեաց յօժարապէս շարազուգիլ
 ընդ մեզ ապա թէ ոչ՝ ամբաստա
 նեսցուք զքէն ասելով. թէ տեսաք
 զքեզ պոռնկանալ ընդ մանկան ու
 մեք. և դատապարտեսցուք զքեզ
 իմաստ յայնժամ շուշան տեսեալ
 զինքն ի վտանգի, սկսաւ աղաղա
 կել. և ծերքն զահիհարեցեալք ըսկ
 սան և ինքեանք զաղաղակ բառնալ,
 ամբաստանելով զանմեզն շուշան
 և ի վաղիւն ածեալ զնա յատեան
 առաջի ժողովրդեան, դատապարտե
 ցին իմաստ և մինչ գեռ տանէին զնա

Իսպանոսն աղաղկէց պատանի ոմն
դանիէլ անւամբ ասելով, ի՛նչ իմա
բացդ իսրայէլի, այդպէս առնէք
զանիւրաւ դատաստան, ոչ երկնչե
լով յայ, և մատնէք զանմեզն իմաս,
դարձարուք դարձարուք վերստին
ի դատելի և լռեալք զայն ծերոց
ժողովրդեանն յետս ընկրկեցին, և
կացուցին զդանիէլ դատաւոր է
րին այնորիկ ճանաչելով զնա լի շնոր
հօք և իմաստութեամբ, և նա հրա
մայեաց անջրպետել զծերան. և ի
հակառակաբանութենէ նոցին

հրատարակեաց զնենդագոր

ծութիւնն նից, և դա

տապարտեաց զնն

իքարկոծութիւնն,

ազատելով

զշու

շանն

Երևանի Սուրբ Երեմիայի եկեղեցու
 Գրադարանից հանձնված է

Երևանի Սուրբ Երեմիայի եկեղեցու
 Գրադարանից հանձնված է

(Յաշ-Գո Շշմարտութեան Գ. Ի. Ի. Գ.

Նմարտութիւն ըստ սրբոյն
 օգոստինոսի է՝ խօսութիւն
 առանց ստութեան նմանին

Նմարտասէրք ձագուց կաքանուց,

որք ելեալք 'ի գողութեաց ձեռն
տածեցելոց յօտարաց, իսկոյն 'ի լը
սելն զձայն սեփհականի մօրն իւ
րեանց, դիմեն առնն, զայսմանէ ա
ռաքինութիւն խօսելով յետուսի տ
րաքեան ասէ. մի' ընդդիմաբաներ
ճշմարտութիւն, քանզի ոչ ինչ շարա
գոյն քան զայդ:

Արիստոտէլ ասէ. որ սիրէ զճշմար
տութիւն, սիրեացի յայ 'ի բնաւս գործ ա
իւրս. եյայլում տեղւոյ. որ թաքու
ցանել կամի զճշմարտութիւն, աշխա
տի. իսկ որ թաքուցանել կամի զսը
տութիւնն, առաւել աշխատի:

Արտոն ասէ. զխոստացեալն քո այ
լոց, մի' այլում ումէք խոստանար:

Աբն օգոստինոս ասէ. բազմոցս
ձայն ժողովրդեան, է' ձայն ասի:

Անթեռնումք 'ի վարս հարցն սըր
բոց, թէ այրումն մեծ ազգի եւազնւա

կան թողեալ զաշխարհ, և զինչս իւրս
 բնան, գնաց և բնակեցաւ ի վանս
 կրօնաւորաց առ ի ծառայել աս, և
 հոգալ զկեցութի հոգւոյ իւրոյ, և
 յաւուր միում հայր վանացն համա
 բելով զնա խոհեմագոյն քան զայլս,
 յանձնեաց նմա զիշուանս պառաւե
 ցեալս վանացն և ասաց, առ ընդ քեզ
 զմիոնս ի կրօնաւորացս այսոցիկ, և
 ածեալ զիշուանս զայսոսիկ ի քաղաքն
 վաճառեա՛ զնս, և գնեա՛ վասն մեր
 զմատղաշագոյնս, և նա է ած զնս ի
 հրապարակս քաղաքին, և եկն ոմն և
 եհարց զնա ասելով. կրօնաւոր բա
 րի, որ զիսիք են իշուանքդ այդոցիկ,
 արագք իցեն և բարեբարոյք, և նա
 պատասխանեաց և ասաց. եթէ ա
 րագք և բարեբարոյք էին, ա՛ծ է
 աք զնս ի վաճառ, և ասաց այրն, ըն
 դ էր են պոչատք այդոցիկ, և պա

տասխանեաց կրօնաւորն. վն զի բազ
միցս խրին ի ցեխս, և անկանին ի
ջուրս, և մեք կալեալք զնս, յագեաց
արտաքարչեմք, ուստի փետին ադիք
նց, և ինին պոչատք, և ասաց այրն, և
ընդէր են այդպէս բրթաթափք
գաւակք դոցա. պատասխանեաց
կրօնաւորն, վն զի յոյժ յամերք են
ի գնալ, ուստի ի պատճառս բազ
մաց ձաղից, Թօթափեցան հերքն. և
իսկ այրն լնեալ զերն հեռացաւ, և
եկն այլ ոմն, և զնոյն պատասխանեաց
կրօնաւորն. և կացեալ անդ մինչև
ցերեկոյն, դարձան ի վանս իւ
րեանց, և ընկերն որ էր ընդ նմա եր
թեալ պատմեաց զիմ հօր վանացն,
և նա զայրացեալ յոյժ, կոչեաց ըզ
կրօնաւորն ի շաւաճառ, և յանդիմա
նեաց զնա, իսկ կրօնաւորն ասաց
նմա, կարծես ո՞վ հայր, Թէ ես մը
տեալ

անալիցեմ' ի վանս այս, առ ի խափել
 զմարդիք, և առ ի կորուսանել զհո
 դի իմ խօսելով զստուծոյ վն վաճառ
 ման իշանց, ոչ արդեօք թողի ես յաշ
 խարհի զբազմութի իշանց, ջորեաց,
 ձիոց և այլոց կենդանեաց, և ուրա
 ցայ զճոխութի իմոյ փարթամութե
 առ իծառայել միում և իսկականի
 ճշմարտութեան, փախչելով յունայ
 նութե աշխարհի մի թե ոչ կարեի
 ես կալ անդ ամբհ հեշտութեամբ
 մարմնոյ. բայց քանզի այն ամօր ըստ
 օրե պատճառէին զմնաս հոգւոյ
 իմում, վն որոյ լքեալ հրաժարե
 ցայ ի նոցունց, և լնեալ զայո
 ամենայն հօր վանացն զար
 մացաւ, և ոչ կարաց
 անդրէն խօսիլ

ընդ նը

մա

տուութենն որ է մուրթ
իմն ընդդէմ ճշարտու
թե, է ըստ արեստութիւն
Թաքուցումն ճշարտութե, առ
'իպատել զայլս, և է բազմեղանակ
զի են ստուրիք ոմանք՝ որք ասին
'իպատճառս թօսանաց. որպիսիք են
առապելք, և իրք նորալուրք, և
այսպիսիք են ներելք. զի բազմեղան
որքք պատրաստե որ լինին առ
բարին, և փախել իչարին ։

Եւ են ստուրիք ոմանք, որք ա
սին 'իպատճառս խափեութեան, և
առ 'իշարժել զոր յուխտե իւրմե
և 'ի խոստմանէ, են և այլք ստու
թիք որք ասին 'իպատճառս սովո
րութեան, զայսոսիկ երկուս արգե
լեն վճիռք սիւնոգոսաց, և վեհա
պետաց. քանզի են վաանգաւորք ։

գոն և ևս այլք ստուծիք որք ասին
 հանդերձ երդմամբք, յանուան սըր
 բազնուծեց, այսպիսիք են ուրա
 ցուծիք հաճատոյ նոն մերոյ յիքի,
 որ է՝ ծայրագոյն ճմարտուծիւն օ
 լմանին ստասացք խլրտից, որք ոչ
 ունին զաչս, և բնակին միշտ ինեբ
 քոյ երկրի. և եթե ոք պատահմամբ
 արտաքարչիցէ զնս, իսկոյն ի տեսա
 նելն զշառաւիղս արեգականն, և
 ի զգալն զնօսուծի օդոյ, նճաղինս
 սոյնպէս և ստասացք միշտ թաքու
 ցանեն զստուծիւն իւրեանց ինեբ
 քոյ կերպի ճմարտուծեան, առ ի
 պատրել զայլս. բայց եթե ոք ար
 տաքարչիցէ զնոսա, իսկոյն ի տեսա
 նելն զւոյս հաճաստուծե նճաղինս
 Սողոմոն ասէ. երեք են որք զար
 հուրեցուցանեն զօրտիմ, և այլա
 գուռնեն զերեսս իմ, այսինքն, դժը

Գիւն քաղաքի , աղմուկ ժողովր
 դեան , ևսուտ ամբաստանութիւն ,
 և մանաւանդ լեզույ նենգաւորի .
 զի բերան նոցա լինի պատճառ մահ
 ճան հոգւոյ նոցա : և յայլու մտե
 ղւոջ . լաւագոյն է՝ ընդունիլ զաւա
 ղակս , քան զստասացս :

Եւ զգործոր ասէ . ստասացն , թէ
 և խօսիցի զճմարտութիւն , ոչ ոք
 հաւատայ նմա :

Սովրատէս ասէ . ճմարտութիւն
 ստասացին անհաւատալի է :

Ինթեռնուսք՝ ի պատմութիւն , հառ
 մայեցւոց՝ թէ փառազնեայ դուստր
 անաստասի կայսեր գոլով սիրահա
 բեցեալ ի գեղուրումն պատանւոյ
 ամոն կոչեցելոյ , կամէր ունել զնա
 րստ ընծից իւրոց . և ոչ հաւանիլն
 նորա վն ահին կայսեր , խորհեցաւ
 փառազնեայ զսյրացաբար մատնել

զնա իմաստ, և յաւուր միում մինչ
 անցանէր ամոն զդրամբ սենեկի ինք,
 աղաղակեաց ասելով. օղնեցեք ինձ,
 զի կամի ամոն բռնաբարել զիս: և
 իսկոյն հասեալք պաշտօնեիցն կա
 լան զնա, և ածին առ կայսրն: և
 կայսրն եհարց զնա և ասէ. իրաւի
 ե՞ղո՞ւ ասեն զքէն, և ամոն ասաց.
 ոչ եւր իմ, այնժամ կայսրն առա
 քեալ կոչեաց զփառազնեայ և ասաց.
 զի արդ եանց իրն պատմեա՞ ինձ, և
 նա ոչ ետ զպատասխանի: և կրկնեալ
 կայսերն ասաց. ընդ քեզ խօսիմ ես,
 և դու ոչ տաս զպատասխանի, և նա
 տակաւին լռէր: և տեսեալ միմե
 ի նախարարացն զի զոչ ինչ խօսէր,
 հեգնելով զնա ասաց. գուցէ կորու
 սեալիցէ զլեզու իւր: և հայեցեալ
 իբեբանն, գտին իրաւի զլեզու ինք
 չորացեալ, ի վրէժ խնդրութիւն

զբարատու թէն և տեսեալ կայսերն
 զքանչե ինն զարմացաւ յոյժ. և ար
 ձակեաց զամոն, և իսկոյն արձակե
 ցաւ լեզուն փառաւնեայ, և սկսաւ
 խոստովանիլ զճշմարիտն. և զղջա
 ցեալ ի յախտից իւրոց, եմուտ ի
 վանս կուսանայ, և վճարեաց զբո
 լոր կեանն իւր անդ ի ծառայու
 թեանն ար:

Եւ զիս արիւնիւն: Գ. Լ. Ի.

 րիութեն ըստ մաքրոպիոսի
 է՝ երբեակ ատաղինն է՝
 ու ժեզուութի իմն մարմնոյ
 ըստ բնութե, և այս ոչ է՝ զօրութի
 երկրորդն է՝ վստահութիւն իմն յ
 դուռն, որով ոչ երկնչի ոք ի գծա
 րութե իմեքէ, երրորդն է՝ համ
 բերութիւն իմն, որով տանի ոք եր
 կայնաւաւաբար ամենիցն եզութեց.

և աշխատու թեանց, երկոյ ինս այսո
քիկ յես ինքս են նշմարիս արեու թի
և առաքինու թ, ւն,

Պատմին արիք առիւծ ուց որք ի
ննջելն ոչ կափուցանեն զաչս իւ
րեանց, և ի տեսանելն զորսորդս,
ծածկեն զինքեանս ադճողք և հէ
րօք իւրեանց, ուղ զի մի դատանից, ն
՛ր նոցունց, և մինչ դիմեն առ նս որ
սորդ քն, իսկոյն յառնեն, և սկսանին
պատերազմիլ ընդ նս առանց երկիւ
ղի, և կասկած աւաց:

Սայսմանէ առաքինու թի խօսե
լով թուլիոս ասէ. պարսէ մարդոյ
դու հզօր ՚ի պատերազմի, և ընթերօղ
՛ր ձախորդու թի:

Պ եղբորի պատասէ. երկու են որք
առնեն զմարդ հաճելի ամենեցուն,
այսինքն, քաջութիւնն և հաճատար
մութիւնն:

Սկիբատէօ ասէ. առաւել քաջու
թիւն է՝ փախչին ըն պատեհում
Ժամու, քան զմեռանին :

Երգիտիոս կրօնաւորն ասէ թէ.
քաջութիւնն է՝ ըստ վեցից եղանա
կացառաջինն է՝ գոլն մեծահոգի,
ևաներկիւղ ի վտանգս մահացուս,
մինչ ոչ գոյ ճար զերծութե՝ երկ
րորդն է՝ գոլն մեծահոգի ի պա
տերազմի երրորդն է՝ գոլն մեծա
հոգի ի յօգնութիւնս ընկերին օ
չորրորդն է՝ գոլն մեծահոգի ի տը
կարութե ընդդիմամարտին հինգ
երրորդն է՝ գոլն այնքան յանգուգն,
մինչ զի ոչ երկնչիցի յիրէ իմեքէ .
և այս ոչ ասի արիութիւն, այլ սրտմ
տութիւն անասնական: Իսկ վեց ե
րրորդն, որ և է՝ ճշմարիտ և կատա
րեալ արիութիւն է՝ գոլն հզօր, և հաս
տատուն առ ի ոչ ընդունել զան

պատճառութիւնս. և կամ զդասկասութեան
 թիւս. ի հոգւոյ. ի փառս հաւատոյ,
 կամ ի յօգուտ թագաւորութեանս
 Սողոմոն ասէ. արիութիւն մարդոյ
 ճանաչի ի համբերութեան իւրում:
 Լոմբոս ասէ. որ համբերէ յամե
 նայնում, համարեացի դու հզօր
 Ինթեռնումք ի գիրս Թաւադու, թէ
 Ֆիլիստեցւոցն ի մացեալք զսամ
 օռնէ զէ Էր ի քաղաքին կազայ, ի
 տան սիրուհւոյն իւրոյ, եկեալք ի
 մի փակեցին զդրօնս քաղաքին
 պատրաստութեւ. ու զէ ի վաղիւն
 կալեալք օպանդէն զնա. իսկ սամսո
 նի յարեալ ի մէջ գիշերին խորտա
 կեաց զդրօնսն և տարեալ ի ծագ
 ւերինն այրեաց հրով ի նշան յազ
 րութեան. բայց յետոյ պատրեցեալ
 ի տալիթայ պատմեաց նմա զխոր
 հուրք զօրեզութեան իւրոյ, և նի

գերծեալ զհերս նի մինչն ընդ ի
 գոգոյ իւրում մատնեաց զնա
 Ֆիլիստեցւոցն, որք փորեալք զաչս
 նի, ածին իտաճարն առ իծ իծ ա
 ղիլ զնովաւ. և նա գրկեալ զսիւնս
 տաճարին քարչեաց հզօրապէս ասե
 լով. մեռցի անձն իմ ընդ այլազգիս,
 և փլաւ տաճարն ի վերայ նորա և ես
 պան զնա ընդ բազմութեան այլազ
 գեաց:

Հաշտէս երկնորում եւս 9. 1. 11.

Բրկչոտութիւն, որ է՝ մոլոր
 Թի իմն ընդ գէմ աբիութե
 է՝ ըստ երից եղանակաց ըստ արիւ
 տոտէլի առաջինն է՝ երկչոտութի
 իմն ոգւոյ առանց ումք պատճա
 ռի, որով որ իմտածելն զեր ինչ ա
 հաւոր երկնչի. և ապի այս յատկապէ
 Երկչոտութիւն երկրորդն է՝ երկիւղ

իմն զերէ իմեքէ առաւել քան ըզ
պատէն, և կոչի այս վատասրտու
թիւ երրորդն է՝ տկարութիւն իմն ոչ
կարողանալոյ ըմբերել ընդդիմամար
տութիւն ումէք, զիւ թուլասրտու
թիւ, և առասի անզօրութիւն

Վ, մանին երկչորք նապաստակաց,
որք են երկչորտագոյնք և թուլասրտա
գոյնք քան զքնաւս կենդանիս, որք
են ի վիճի երկրի քանզի իշշնչմանէ
տէրևոցն ծառոց երկնչին և փախ
չին զայսմանէ մոլութիւն խօսելով սո
ղոմոն ասէ. վատթարութիւն խղճի մտաց
առնէ զորք երկչորտ զի մի՛ գուցէ
յանդիմանիցի նորին չարագործութիւն
իւր, ու լիոս ասէ, գո՛ժ ճարագոյն իմն
է՛ միշտ երկնչիւն իմաստաւոր քան
զմեռանիւն և յայլում տեղւոյ. եթէ
կամիս գոլ առանց երկիւղի գործեա
միշտ զքարի, և խօսեաց սակաւամիտ և
խոհեմամիտ

Ինքեռնումք ի պատմութիս հռո-
 մայեցւոց, Թէ արքայն գիունեմիոս
 գողով երկշոտագոյն քան զիմ օք, ոչ
 երբեք կեայր բարեպէս, այլ միշտ
 էր ի տխրութե, և ի հիւանդութե
 և ոմն ի սիրելեաց իւրոց միշտ գողա-
 բանէր զնա ասելով. երանի է՛ քեզ
 ով արքայ, որ ունիս զայդ պիսի բա-
 րեյաջողութի, և զերջանկութի. որ
 քան պարտիս շնորհակալ լինիլ զիմ
 որ շնորհեալ է՛ քեզ զայդ ձմ բա-
 րի. և յաւուր միւսմ կոչեալ արքայ
 ին զբարեկամս զայն նստոյց յաթո-
 ուի իւրում արքունականի, և ետ
 դնել ի ներքոյ աթոռոյն զկրակեաղ
 իմն առատից կայծականց, և կա-
 խեաց ի վր գլխոյ նք զթուր իմն սը-
 րեցեալ Թելիւ իւրիք նրբագունիւ.
 և եդ առաջի նք զսեղան իմն լի գան-
 ծիւք և ակամբք պատճականք: և

տեւեալ բարեկամին զվտանդն յը
 րում կայր, սկսաւ աղաչել զարքայն
 և ասել. Թոյլ արա ինձ ար իմ. զի
 մեկնեցայց աստի. զի ահաւասիկ
 կայծակունքն հրդեհին, և թուրն
 մերձ է անկանիլ ի վր գլխոյ իմոյ.
 առ ինչ եղև զի տեսութի այդոցիկ
 ականց պատճականաց. և ասաց ար
 քայն, դադարեաց ուրեմն ի գովա
 բանելոյ զիս այսու հետև. քանզի
 կամ ես միշտ ի մեծագունի վտան
 քի քան զայդ, յորում դու ոչ կա
 բացեր տեսել զժամ մի. զի սեսա
 նեմ ի ներքոյ իմ բորբոքեցեալ ըզ
 հուր գծոխոց, և շուրջ պատեալ
 զինև զբազմութի գիւնաց վնոչ կեն
 ցաղափարելոյ իմ ըստ իրաւանց. և ի
 վր գլխոյ իմոյ տեսանեմ զսուր դա
 տապտանին ար, յորմէ ոչ ոք իմարդ
 կանէ կարէ զերծանիլ.

ՄԻՐՏՈՒԹԻՒՆԵ
ՔՐԻՍՏՈՒՆ:

Ստորագրութիւն ըստ թուրք
պիէ խոկումն, խօսումն, և
գործումն, իրաց օգտակա
րաց, և մեծագոյնից ։

Ս, Դանին մեծագոյնիք քաջասա
նուց, որք թէ և մեռանի զին 'ի
սովու, ոչ ուտեն զմիսս նիհարաց
թռչնոց. այլ հետազօտեն միշտ ըզ
թռչունս պարարտս, և գէրս ։

Ս, Բն օգոստինոս խօսելով զայսմանէ
առաքինութիւն ասէ. թէ առիւծն
ոչ մարանչի ընդդէմ մրջմանց, և ար
ծիւն ոչ որսալ զճանճս ։

Ս, Դուրս ասէ. ոգի առն ճանաչի
'ի գործոց իւրոց ։

Ս, Ի փոկրատեա ասէ. ոչ ինչ է՝ այն
քան դժւարագոյն, զոր ոչ կարիցէ
յաղթահարել ոգի մարդոյ ։

Ինթեռնուհի ի պատմութիւն, հա-
 մայեցւոց, Թէ բիրրոս Թշնամին հը
 առմայեցւոց ունէր զբժշկ ոմն,
 որ ի պատմաւս շարաշահութե գը
 բեաց առ հառմայեցիս ասելով.
 զինչ կամիք տալ ինձ, լի Դեղեղից
 և սպանից զբիրրոս Թշնամին ձեր օ
 և հառմայեցիքն պատասխանեցին ա
 սելով. կամի՞ք մեք յաղթահարել
 զերս Թշնամիս ի ձեռն զինու, և
 ոչ ի ձեռն Դաւաճանութեան, և
 գրեցին առ բիրրոս, առ ի զգուշա
 ցուցանել զնա ի հնարից բժշկին
 իւրոյ օ

Յաղթոս անախատաւութեան օ Գ. Ի. Ի. Թ.

նափառութիւն որ է մոլու
 Թի իմն ընդդէմ մեծահո
 գութեան, ճանաչի յերկոյ օ

նախ մինչ ոք ցուցանէ այլոց զմե
 153

Մեծութիւնք, առ ի գովաբանիլ
ի նոցունց ի վեր քան զչափն : ասա
ցի ի վեր քան զչափն : զի խնդրելն
զչափաւոր գովաբանութիւն, ոչ է
մոլութիւն ըստ սրբոյն Թովմայի :
() այսմանէ մոլութենէ խօսելով
սողովոն ասէ : լաւագոյն է անուն
բարի, քան զփարթամութիւնս մե-
ծամեծս :

Ըրկրորդ, մինչ ոք գովէ զինքն,
եւարծի զիւր իմեքէ :

Ըրրորդ, մինչ ոք կամի ցուցանել
զինքն այնպէս, որ ոչ է : կամ ցու-
ցանել զինքն այնպէս, որ ոչ են այլք
եւ այս կոչի կեղծաւորութիւն :

Ըմանին սնափառք սիրամարդից,
որք բերկրին եղւարձանան յակնար-
կելն ի գեղեցկութիւն փետրոց իւ-
րեանց, եգոռողացեալք պարծին
իծիածանս ագեաց իւրեանց :

Ըօ՛ր ի գիրս մոլուծեց, Թէ յետ
յա թահարելոյ զբնաւս մոլուծելնս
տակաւին մնայ իմարդս մոլուծի
անափառութեան:

Սողոմոն ասէ. մի՛ գովեսցէ զքեզ
քոյդ լեզու, այլ այլոց:

Սադոն ասէ. եթէ կամիս լինիլ
բարի, փախիր իննափառութենէ:

Սլաւոն ասէ. պտուղ փքացողու
թեան է՝ գոլն զգնելի:

Իզիտորոս ասէ. հաւն վն ածելոյ
զձու իմն, զայն քան կրկնումն ելու
զանէ, մինչ զի զգայցի իյաղվէսուցս
Սուլիս ասէ. անճանի լինիլն
ոչ է յարաձեայ. զի տեսէ իսակաւս
Ժամանակս:

Սենէքա ասէ. ոչ ոք կարէ ընդ եր
կար Ժամանակ անափառութիւն
կեզծաւորութիւն ցուցանել զին
ունել զիւր ինչ՝ զոր ոչ ու

ԴՐՆ օգոստինոս ասէ. մի՛ երբեք
դատիցես զոր յազագս խօսից, այլ
յազագս չարեաց գործոց. և թէ
պէտ ըազումք են իմարդկանէ ու
նայնախօսք. բայց թէ դու թողեալ
զայն, դատիցես միայն զառից նո
ցին, ոչ սխալեացիս:

Ինքեռնումք ի վարս հարցն սըր
բոց, թէ յաւուր միում հրեշտակ
ոմն կերպաւորեալ զինքն իմարդ,
գնայր ընդ ումեմն անապատակա
նի, և հանդիպեցան գիշոյ իմիք ձիոյ
զազըահոտի. և անապատականն խը
ցեաց զքիմն իւրս. իսկ հրեշտակն
ոչ. և գնացեալք սակաւ ինչ յառաջ
հանդիպեցան մանկան ումեք գե
ղեցկատեսլեան, և հրեշտակն խցեաց
զուռնչս իւրս. և տեսեալ անապատա
կանին զարմացաւ յոյժ և ասէ. ըն
դէ՞ք ոչ խցեր զուռնչս քոյս մինչ ան

ցանկաք զդիմին այնու զազրահո
 տիւ. Էայժմ, իտեսանելն զգեղեց
 կատեսիլս զայս մանուկ խցես զնոյնս.
 պատասխանեաց հրեշտակն, Էասաց.
 քանզի առաւել զազրահոտ է՝ առա
 ջի քո սնապարծ ութին, քան զքմս
 գէշս կենդանեաց. Էզայս ասացեալ
 անյայտ եղև. յայնժամ ծանեաւ ա
 նապատականն, զի էր հրեշտակ քո,
 որ եկեալ էր իխրատել զինքն.
 Եւ զոգս հասարակունութեան. Դ. Է. Է.

աստատու նութին է՝ յարամը
 նայու թիւն իմն ի յառա
 ջադրու թիւս բայց մինչ ան
 ցանկ զչափն, ոչ ասի առա
 քինու թի, ալ մոլու թի կամակորու
 թի, կամ խստապարանոցու թեան.
 որ ըստ ասրիանոսի է՝ անհաճու թի
 իմն փոփոխելոյ զիւրն դիտաւ որու
 թի. Դ. Է. Է.

'Վ, մանին հաստատուէք փիւնկան ,
 որ ապրի զամս երբս հարիւրս և հըն
 գետասանս : և ի ժամանեւ ծերու
 թեն մինչ սկսանի նճաղել զօրու
 թիւն , ժողովէ զփայտս բազումս
 անուշահոտս , և չորս , և կազմէ նո
 քօք ի նքեան զբոյն իմն , ի տեղւոյ
 իմիք բարձրագունեղի . յոր մտեալ
 շրջէ զերեան իւր գեպ , յարեգակն ,
 և այնքան հարկանէ և բախէ զինքն
 թեօքն իւրովք , մինչև լուցանէ
 զբոյն իւր ի պատճառս մեծի ջեր
 մութե և տապոյ , և սկսանի այրիւ .
 բայց վն հաստատուեալ թէ իւրոյ ,
 համբերութիւն , յարատե և մինչև իս
 պառ , գիտելով բնաւ իւրիք խոհե
 մութիւն զվերանորոգումն իւր ա
 պառնի . և զկնի ըննից աւուրց ծը
 նանի որդն իմն ի մեայելոյ գիճու
 թիւն մարմնոյ նր ի մէջ մոխրոյ , և ըսկ

սանի ածիլ սակաճ առ սակաճ ըստ
 անտեսութե բնութեն. և ի վախ
 ճանի աճուրց երեսնից թեաւորի,
 և լինի հաճ ուղյառաջնո ուստի մի
 միայն գտանի ի բողորի աշխարհի ։
 () այսմանէ առաքինութե խօսե
 լով թուլիոս ասէ. ոչ ինչ է՝ այն
 քան գեղեցիկ, և վայելուչ մարդ
 կան, որ քան է՝ հաստատունութեն,
 կամ յարակայութիւնն

Մի՛ն ի զիտորոս ասէ. ոչ է՝ գովա
 բանելի այն, սր սկսանի, այլ այն որ
 կատարէ ։

Մի՛ն գրիգոր ասէ. բազումք ըն
 թանան առ յաղթանակն. բայց որ
 երկայնամիտն է՝ և համբերող՝ վայե
 լէ զնա ։

Րնթեռնութեք ի պատմութիւնս յու
 նաց, թէ լի գուրկոս կարգադրեալ
 էր իւրոմ ժողովրդեանն զօրէնս

ամանս բարին , և տեսանէր զգոռչա
բար . զի օր ըստ օրէ թուլանայր
ժողովուրդն 'ի պահելոյ զնս : ուս
տի առ 'ի վերստին հաստատել զնս
գնաց առ ժողովուրդն և ասաց ,
կամիմ ես զի պահէցէք ամբողջապէ
զօրէնս բնաւս , զորս կարգադրեցի
ձեզ . մինչև դարձայց անդրէն առ
ձեզ . քանզի գնամ ես աղաչել զմեծս .
զի տայցեն մեզ հրաման փոփոխելոյ
զնե ըստ ըղձից , և ըստ հաճու թեանց
ձերոց : և լինելով զայս ժողովրդեանն
երդեւան նմա պահել զօրէնս մինչև
ցանդրէն դարձու մննիսկ լի գուր
կոս ջնեալ անտի , ոչ դարձաւ անդ
րէն . զի մի խափանեէին օրէնքն : և 'ի
ժամու մահճան խորոյ հրամայեց . զի
զկնի մահճանն բնկենուին զսարմինն
'ի ծով . մի' գուցէ տանիւր 'ի ժողովր
դեանն 'ի քաղաք անդր առ 'ի լրու մն
դաշնադրուէ : Ժ 160 Դ

Յեղեղունութիւն, որ է՝ մոլոր
թի իմն ընդդէմ հաստատու
նութեւ. ըստ պրիսկիանոսի է
անկայունութիւն իմն սրտի:

Սողովոն ասէ. այր իմաստուն հա
ճատայ ամի. բայց այր խոհեմ ըջ
գուշանայ՝ ի հոգւոյ իւրում:

Սալուստիոս ասէ. գոյն յեղեղուն
է նշան անմտութեան:

Լիստոտէլ ասէ. որ յեղեղունն է՝
թողու զիրս իւրս բնաճս պատահա
կանաց բերմանց:

Մանին, եղեղունք ծիծռանց, որք
զբնաճս ժամանակս կենաց իւ
րեանց՝ անցուցանեն փոփոխութե
անդեաց:

Բեթեոնումք՝ ի վարս հարցն սրբ
բոց, թէ աւագակ ոմն զկնի գործե

Լոյ զքնաւս տեսակս չարութե՛ք զըշ
 քացեալ ի սրտի իւրում, գնաց առ
 ամն անապատական առ ի խոստովանի
 զեղս իւրս. և անապատականն կա
 մեցաւ տալ նմա զապաշխարութի
 իսկ աւազակն ասաց. հայր օք, ոչ
 կարեմ քորչել և կատարել զապաշ
 խարութիւնս, զորոս դու տաս ինձ.
 Քանզի ոչ կարեմ պահել զսլահս, և
 ոչ զծոմս, այլ և ոչ կարեմ աղօթել
 ասաց անապատականն, գոնեա՛ւ արա՛
 զայս, զոր ասեմք զ: զքնաւս խաչս
 զորոս գտանիցես տնկեցեալս ի վի
 ճանապարհի, պատճեա՛ւ, և կրկնեալ
 զծուկս նոցին երկրպագեա՛ւ. և
 հաւանեալ աւազակին հառ զար
 ձակուքն, և գնաց. և մինչ դեռ ըն
 թանայր, ետես զոմանս ի թշնա
 մեաց իւրոց զի գային, և երկու
 ցեալ ի նոցունց խոյս ետ զճանա

պարհաճն, ևսկոաճ փախչիլ ևտե
 տեալ զհաչ իմն տնկեցեալ ՚ի վր ճա
 նապարհին, յիշեաց զապաշխարութի
 իւր, ևկրկնեալ զծռունկս երկրպա
 ցեաց նմա. ևժամանեալք թշնա
 մեաց իւրոց սպանին զնա. և մինչ
 դեռ տանիւր հոգի նր ՚ի ձեռն
 հրեշտակաց ՚ի յարքայութիւնն երկ
 նից, ետես անապատականն և տրտ
 մեցաւ յոյժ, ասելով. առ իմէ ինձ
 այսքան աշխատութիւն զի որ զքնաւս
 ժամանակս կենաց իւրոց ծախեալ
 էր, յեղեռնագործութիւնս, և՚իպատ
 ճառս միոյ երկրպագութե փոխե
 ցաւ յարքայութիւնն երկնից, ըն
 դէր ոչ ես արդ որով հետե այս
 քան դիւրապէս ստանի արքայու
 թիւնն, մինչ դեռ ժամանակն ՚ի
 ձեռս է՛, կեցայց հեշտութե, և
 վայելցից զփափկութիւն աշխարհի

և ելեալ ՚ի խղեն իւրմէ գնայր, և
 ՚ի ճանապարհին եհար զնա դէն, և
 տիրեաց նմա, և եդեալ զորոգայթ
 իմն առաջի նր, գահաժիծեաց զնա
 ՚ի լեռնէ իմեքէ բարձրագունէ
 մինչև ց. յատակս մորոց, և եսպան
 զնա. և առեալ զհոգի նր տարաւ
 ՚ի գոթոխս, վասն յեղեղունութեան
 իւրոյ, և կարճամտութեան. զի ոչ
 համբերեաց ՚ի բարեգործութիւնս,
 զորս սկսեալ էր. վն որոյ նորն մեր
 յնքն ասէ. որ համբերեացէ իսպառ
 նա կեցցէ.

Յշտո բարեխաւսութեան Գ. 1. 1. 1.

արեխառնութիւն է՝ տէրու
 թի իմն հաստատ, և հաւատ
 տի առ ՚ի սանձահարել զտա
 փողութի հոգւոյն. և է՝ երկեակ օ
 առաջինն է՝ ճնշումն տափողութի,

որ յառաջագայի 'ի հոգւոյ, որ և ա-
սի ճշմարտապէս բարեխառնութիւ
երկրորդն է՝ ճշուն մե բնականի, յօ-
ւտարութե, որ յառաջագայի 'ի ըշ-
դայականէ իմեքէ շարժմանէ. ըստ
որում տեսանեմք, զոմանո բնակա-
նաբար խոտորիլ 'ի մօլութիւնս, և զո-
մանս սոլորաբար. և ասի այս հան-
դուրժութի, որ է՝ առաւել քան
զբարեխառնութիւնն ըստ սրբոյն
Թովայի ։

'Եւ մանին բարեխառնութեք ըշտուց,
որք այնքան բղջախոհք են, մինչ
զի հետապօտիցեն զի գումնս մինչև
'ի հարիւր մզոնս, առ'ի շարագու-
գիլ ընդ նոսա . սակայն վասն բարե-
խառնութե իւրեանց և հանդուր-
ժութե, ոչ երբեք մերձենան 'ի
մարտ, և 'ի քոյրս, Թէ և բնակիցին
յար 'ի միասին ։

Ս) ուշիոս ասէ. եթէ սիրես զքա-
րեխառնութիւն, հեռացո՛ր ի քեզ
զերս աւելորդս, ևսանձահարեա՛
զյօժարութիւնս:

Մէնէքա ասէ. ոչ գտանի տէրու-
թի ինչ մեծագոյն կամ փոքրագոյն,
քան զտէրութիւն իւրոյ ինքեան:

() զիհտոս ասէ. արգելեցեալ իրն
շարժէ զառաւել յօժարութիւն
ունելոյ զնա:

Տ) օլոմէոս ասէ. ընդդիմացիր մինչ
տղայ ես քում յօժարութեանդ. զե-
կարիցես իծ երութեան զերծ իլ ի
նմանէ:

Սոկրատէս ասէ. քաջութի՛ իմե՛ կ'
յաղթահարելն զտափողութի՛, որ կ'
հզօրագոյն քան զամ թշնամի:

Պլատոն ասէ. որ ոչ կարէ յաղթա-
հարել զնքն, զիարդ կարէ յաղթա-
հարել զայլս: և յայլում տեղւոյ.

Եօթն էն բարեխառնութիք, որ ք
 հաճոյանան ինձ առաւելքան զայլա
 այսինքն, որ շախոհութի ի տղայու
 թեան, և զւարճութի ի ծերութե
 առատաստութիւն ի յաղքատու
 թե, և չափաւորութիւն ի փաթա
 ժութեան, խոնարհութի ի մեծու
 թե, համբերութի ի նեղութե, և
 հանդուրժումն ի յօժարութիւնս
 Կամաց

Ինթեւնումք ի պատմութիւնս տը
 րոյտիւնս, թէ արքայն բիրամոս տե
 անալ զփիլիսոփայ ոմն գոռոտոս կո
 ճեցեալ, որ ասէր: որ ոչ սանձահա
 բէ զհաճութի կամաց իւրոց, ոչ է
 մարդ, այլ անասուն: և կամեցաւ
 փորձել զնա ի ձեռն հնարից, թէ
 արդեօք կարէր զնա վրդովել և ազմ
 կել: և առաջեալ կոչեաց աւինքն
 զոմնս չարալեղուս, և ասաց ցնոսա
 Գնա

գնացէք առ գողութիւն, և ասացէք
 նմա յերեսս զքնաւս բաւն չարս,
 զորս կարէք մտածել, և նոցա երթ
 եալ առ գողութիւն ողջունեցին զնա
 և առաջինն սկսաւ ասել, յորմէ զար
 մէ ես գու ո՛ր գողութիւն. իսկ նա
 պատասխանեաց. զարմն իմ սկսանի
 յինէն. բայց քոյդ քեւ եղերի, երկ
 բորդն ասաց, ո՛հ թէ ո՞նչ պաճու
 ճեալ ես զքեզ հանդերձիւք պատ
 ճականօք. իսկ նա պատասխանեաց,
 բարու թի մարդոյ ոչ ճանաչի ՚ի հան
 դերձից, այլ ՚ի գործոց, երրորդն
 ասաց. տեսէք թէ ո՞նչ պատասխա
 նէ դաճաճանս այս. իսկ նա պատաս
 խանեաց. որ ասէր զինքէնէ թէ
 ոչ ունէր զլեզու, պատրեցաւ յոյժ
 չորրորդն ասաց, բարեաւ տեսաք
 զքեզ ո՛վ անհամեմատ. իսկ նա պա
 տասխանեաց, ՚ի վաղնջուց ուսեալ
 ես

ես դու զշարալեզնութիւն. իսկ ես
 զլուսութիւն հինգ երորդն ասաց. մի
 զշոացուցանէք զսեպ զայդ. իսկ
 նա զոչ ինչ պատասխանեաց. և տե-
 սեալ բիրամասի զի զոչ ինչ պատաս-
 խանեաց, առաց ցնա. ընդէր ոչ խօ-
 սիս ո՛վ գտառտէ. իսկ նա ասաց. ա-
 տելն զլուսութիւն բարւոք իմն է՝, և
 բաճական պատասխանի հարցման.
 քանզի առ բանս աղտեղիս պատեհա-
 գոյն է՝ ներգործութիւն ականջաց,
 քան զներգործութիւն լեզուի. և զի ոչ
 կարէի ես իմով լեզուաւ այն քան
 գորովել զնա, որ քան նա գորովեաց
 զինքն իւրայնով. ուստի ուղի նա ար-
 է՝ իւրում լեզուի, այսպէս և ես
 արեմ իմոց ականջաց, վեց երորդն
 ասաց. զի արդ հերք գլխոյ ըոյ են
 այդպէս բոլորագործք, և ոլորունք.
 իսկ նա պատասխանեաց. առաւ ինու-

Թէն ոչ կայանայ ի հերսայլ ի սրտիս
 եօթն երորդն ասաց, նոր Թագա-
 ճոր զգուշ լեր ի գոռոտոսէ. զի է
 ի սկապէս լրտես. քանզի տեսի զնա
 յանցելու մաճուր ի բանակին յու-
 նաց. իսկ նա ասաց, եթէ ճշմարիտ
 էր բանդ, ոչ ասէիր ութ երորդն
 ասաց, տեսէք թէ ոմ Քաղցրաբա-
 նէ՛ աճազակդ առանց ամօթոյ. իսկ
 նա պատասխանեաց, թէ գու՛ճա-
 նաչէիր զքեզ՝ ոչ ասէիր զայդ օ-
 յայնժամ արքայն բիրամոս տեսեալ
 զհամբերութիւնք և զբարեխառնու-
 թիւ, կոչեաց զնա առինքն, և բազմե-
 ցոյց մերձ ինքեան և ասաց. զի արդ-
 կարացեր տանիլ այդ քանից տգեղա-
 բանութեանց առանց վրդովման.
 իսկ նա պատասխանեաց. քանզի ես
 նոր եմ տեարց նոցին, և նոքա ծա-
 ւայք են ծառայից իմոց. այսինքն

Դուռնութեց: ուստի առ որ լինի տը
 գեղաբանութի, պարտի իսկոյն ի
 միտ ածել թէ է՛ ճշմարիտ, թէ ոչ
 զի եթէ է՛ ճշմարիտ, ոչ պարտի
 զայրանալ քանզի որ առնէ զշարն,
 պարտի ըմբերել նախատանաց, և ոչ
 վրէժովիլ: որպէս ոչ ամաչեաց իգոր
 Ժելն զնոյն իսկ եթէ ոչ է՛ ճշմար
 րիտ, ոչ պարտի զփոյթ ունել զա
 սացնաօոց: զի առաւել քան զայտ
 ոչ գոյ մեծ վրէժ խնդրութի վա
 տաբանողին, ապա եթէ զայրացեալ
 ցատախանիցէ, տայցէ նմա զա
 ռիթ վերակրկնելոյ զնոյնն:

(Յաշտի չորիւմն ուրիշն: Գ. 1. 1. Գ.)

արախառնութիւն ըստ դո
 մասկոսի, է՛ հետեւութի
 իւրոց հաճութեց ըստ
 տնատրութեան սրտի:

Դժանին չարախառուներ մի եղջեր
 ճաց, որք այնքան բերկրին և հեշ
 տանան ի տեսանելն զկոյսս աղջ
 կուհս, մինչ զի առ ոչ ինչ հա
 մարեալք զերկիւղ որսորդացն դի
 միցեն առ նն, և զմայլեալք սիրով
 նոցին սկսանիցին նճաղիլ և նիրհել
 ուստի որսորդք որք կամին հետա
 զօտել զնոսա, ածեն միշտ ընդ ին
 քեանս զաղջ կուհս կոյսս. զի այլապէ
 ոչ գոյ ծար ըմբռնելոյ զնոսա.

() այսմանէ մոլութենէ խօսելով
 պղատոն ասէ. ոչ որ մոլութիւն է
 այնքան վատթար, որ քան է մոլութիւն
 չարախառնութեան. քանզի
 ինմանէ յառաջագային համայնք
 չարութիւնք:

II արոնիոս ասէ. կամապաշտն ոչ
 կարէ գոլ տռանց բազմաց մո
 լութեանց:

Մենեքա ասէ . առ կամադաշտն
օչ ինչ գոյ յարամն այ :

Սոկրատէս ասէ . որ հետեւի յամե-
նայնում իւրոց հաճութեց , ի վախ
ճանի գտցի արհամարհեցեալ .
Ինթեռնումք ի վարս հարցն սըր-
բոց , Թէ կին ոմե ագեննա կոչե-
ցեալ պարկեշտ և երկիւղած , լսե-
լով Բօզմիցս յալլոց կանանց զհեշ-
տութենէ վազաշոտութեան , գայ
Թակդեցաւ . և սկսաւ խորհիլ ի
մտի իւրում և ասել . այսքան զմայ-
լապէս պատմեն օրքա զվազաշո-
տութենէ . ասից և փորձեցից և ետ
Թէ որպիսի ինչ իցէ այն , և յաւուր
միում տեսեալ զերիտասարդ ոմե
որ ակնարկէր առ ինքն , կոչեաց ըջ-
նա և ասէ . ագիր առիս զգիշերո
զայս , և մտեալ երիտասարդին նըն-
ջեաց ընդ նմա . և ի վաղիւն մինչ

Ճանապարհորդեաց զնա, սկսաւ ՚ն
 միտ աօ ել զաղտեղութիւնն գործե
 ցեալ և ասել. զինչ է՝ այս, զոր
 գործեցի ես եզկելիս. կորուսի
 զպարկեշտութիւն կուսութեան
 իմոյ, և եղէ ծիծաղելի մարդ կան,
 և ասելի Խոյ. յո՞ գնացից, և առ ո՞վ
 գիմեցից յամբաստանութիւն. լաւ
 է՝ ինձ արդէն մեռանիլ քան
 տեսանել զիս այսպէս տառապե
 ցեալ. և զայս ասացեալ սակս ծայ
 րագունի տրտմութեան սրտին, և
 յուսահատութեան, կա

խեաց զնքն իսե

նեկի իւ

րում և

իեղգե

ցաւօ

Յաշո Ինչոյո-Բեռն: Գ. 1. 1. Գ.

Ոնարհութիւնն, ըստ որոգի
նկսի է՝ ռանձահարութիւն
այ

այլայլութիւն որդւոյ : բայց մինչ ան
 ցանի զչափն ոչ տսի զօրութիւն, այլ
 մոլութիւն փառասիրութեան : ուստի
 ատրիանոս ասէ . խոնարհութիւն 'ե
 վեր քան զչափն ոչ է' գողելի : և
 գիտելի է' . զի խոնարհութիւնն է'
 ըստ հնգից եղանակաց : առաջինն է'
 ցուցանել զինքն նճաստագոյն քան
 զայլս : երկրորդն է' հպատակել ինքն
 այլոց հեղութիւն : երրորդն է' վար
 կանել զինքն պակաս քան զայլ ոք :
 չորրորդն է' կարծել զինքն յամուս
 ոչ գոլ բաճական : հինգ երրորդն է'
 երկնչիլ յիրաց կասկածելեաց :
 Եւ 'ի խոնարհութիւն յայսմանէ յա
 ռաջագային առաքինութիւնք բա
 ջումք : այսինքն պատճել զայլս : պատ
 կառիլ յայնմանէ , որ մեծագոյն է'
 քան զինքն : հնազանդիլ սյնմ որ ունի
 զկարողութիւն իշխելոյ ինքեան :

Հնորհակալ լինիլ զբարերարութեց
վեր ընդ ունեցելոցս

Վ, մանին խոնարհք գառանց, որք
անմռնչապէս ըմբերեն ամենից վը
նասագործութեց, և հպատակեն
զինքեանս իւրաքանչիւր ումէք: Վն
որոյ սքն յովհաննէս համեմատելով
զնորն մեր յիշքս գառանց, ասաց.
ահաւասիկ գառն եյս

Սողոմոն ասէ. եթէ որ կացուցա
նիցէ զքեզ ուղղիչ ինքեան, մի'
բարձրամտիք. այլ իբնաւս ջանա՛
ցուցանել զնա իբր Թրքոյոց առիցս
մէտու սրտաքեան ասէ. մի' ինդ
րեր զիրս բարձրագոյնս քան զքեզ.
և մի' որոներ զիրս նրբագոյնս քան
զքեզ. և յայլ ում տեղւոյ. որքան ջ
ռաւել մեծանաս, այնքան ի խոնար
հութեան կալ զանձն քո. զի առա
ջի եյ, և առաջի մարդ կան դոցեւ
զՀնորհ. Ս. Բ. 177 ՏԵՆ

ՀԻՐՆ ՄԵՐ ԵՔԵՄ ԿԱՆԷ . որ խոնար
հեցուցանէ զինքն բարձրացի , և
որ բարձրացուցանէ զինքն խոնար
հեցի :

ԻՅՐՆ ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՆԷ . ԽԾ ԿԱՄԲԱՐ
ՄԱՇԱՆԻԿ ՀԱԿԱՌԱԿ ԿԱՅ . ԼԱՍԱՅ
ՂԶՆՈՐՀԱ խոնարհաց :

ԻՅՐՆ ՀԵՐՈՆԻՄՈՍ ԿԱՆԷ . ոչ 'ի ձեռն
ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ . այլ 'ի ձեռն խոնար
հուժեան Ժամանէ որ 'ի ծագոս Ե
ՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆԿ :

Լ՛ՐԻՍՄՈՍԿԼ ԿԱՆԷ . ԵԹԷ ԿԱՄԻՍ ՇԱ
ՆԱՀԵԼ զՈՔ , ՄՈՒՐ ՆՄԱ զԷԶԵԱՆՈՒԹԻ .
զի ԵԹԷ ՀԱՐԷ՛ , ԿԱՄԲԱՐՄԱՇԱՆԷՍԿԻ .
ԼԵԹԷ ԲԱՐԻ Է՛ խոնարհեցի : ԵՅԱՅ
ԼՈՒՄ ՄԵՂԼՈՇ . ՄՈՒՐ ՄԻՂՄ ԱՅԼՈՅ ԸԶ
ԱԿԱՄԻՇ . զի ԱԿԱՄՇՈՂԻՆ Է՛ ԱԿԱՄԻՇՆ .
ՍՈԿՐԱՄԵՍ ԿԱՆԷ . ոչ ԵՐԲԷՔ 'ի զՈՒՐ
Է՛ ԱԿԱՄԻՇՆ . զի ԵԹԷ ԱԿԱՄՇԵԿԵՈՒԹ
'ԷՔԷՆ ոչ հատուցանիցէ զնոյն ,

հատուցէ քեզ այլոք փութանակ չի
Սղատոն ասէ . տուր միշտ զտեղի
քան զքեզ մեծագոռնին :

Ի՞նչ ի զիտորոս ասէ . հնազանդու
Թիւնն է՝ սանդուխտ համայնից
առաքինութեց :

Ի՞նչէքա ասէ . մի՛ գողաբաներ եր
բէք զմարդ յիւրումներկայութե
կադոն ասէ . եթէ բարեկամ քո
տայցէ քեզ զսակաւ ինչ՝ ընկալ
զնա զւարճիւք դիմօք , և գողաբա
նեա՛ զնա մեծապէս և յայլում տե
ղուք . յիշեա՛ միշտ զքարերարութիւն
հրապարակաւ քեզ արարեցեալս
կաշենոս ասէ . որ ծառայէ հաւա
տարման , արժանի է՝ մեծի վարձու
լ՝ զէքսանդրոս ասէ . ազնւականաց
սրտից վայելուչ իմե՛ է՝ յիշելն միշտ
զքարերարութիւնս վեր ընդունե
ցեալս , և մոռանալն զանիբաւուրս :

Բնութեանսմէջ 'ի պատմութիւն հաս-
 ցայեցանց, թէ մինչ սպարապետք
 հասցայեցանց գառնային 'ի յաղ-
 թութեւ, առնելին նմա քաղաքացիքն
 զերիս պատիւն, և զերիս անարգանս:
 Առաջին պատիւն էր. զի ընդ ա-
 ռաջ ելանէր նմա ամ ժողովուրդն
 արտաքոյ քաղաքին: Երկրորդ պա-
 տիւն էր. զի բազմեցուցանելին
 զնա 'ի կառի իմիք, որ քարշիւր 'ի
 շորից մինց սպիտակաց: Երրորդ պա-
 տիւն էր. զի զքնաւն գերեցեալս
 'ի նմանէ կապելին յետ կոյս կառի
 նի: առաջին անպատճառութիւն էր.
 զի նստուցանելին 'ի կառի նի զայր
 ամն գծուծ, առ 'ի ցուցանել թէ
 ամէք կարիցե վերանալ յայն պա-
 տիւն: Երկրորդ անպատճառութիւն էր.
 զի այր ամն գծուծ երթայր ասելով
 առաջին նորա, մի' ամբարտաւանիք 'ի

պատիւ քո զի մարդ ես գու ի արեւ
 զիս երբորդ անպատուութիւն եր .
 զի իւրաքանչ իւրոք յաւուր յայնմիկ
 կարէր ասել նմա զիմ քան տգեղ
 ասանց պատժոյ :

Յարութիւն հարստութեան ԳԼ ԼԵ

պարտութիւն, որ է մոլութիւն
 իմեւնդ ԳԼ ԼԵ խոնարհութիւն .
 ըստ աշխատեմքի է կամեցո
 զութիւն իմեւ գոլոյ գերազանց քան
 զայլս եւ է ըստ նմից եղանակաց
 ԼԵ ԼԵ ԼԵ հարստութիւն այլայ
 ԼԵ ԼԵ ԼԵ, մինչ կամի ոք յառաջա
 գրել զինքն յամուս :

ԼԵ ԼԵ ԼԵ հարստութիւն տիրա
 պետութեան, մինչ կամի ոք ի լիւն
 ի գերայ այլոց :

ԼԵ ԼԵ ԼԵ հարստութիւն յիմարտ
 ԼԵ ԼԵ ԼԵ, մինչ պարծի ոք աստուծոյ

գիտել զայն զոր ոչ գիտե :

Սորորդն է հպարտութի անպատեհութեան, մինչ կամի ոք բարեհամբաւիլ ի վեր քան զարժանն :
Զինք երորդն է հպարտութի մեծամտութե, մինչ որ արհամարհելով զմոք, ոչ ումեք առնե զարժանաւորն պատիւ :

Եւ ի մոլութե յայտանե յառաջագային երեք այլք մոլութիք. այսինքն, անպատկառութիւն, անհետ զանգութի, և անբարեխոսութի :

Եւ մանին հպարտք բազայից, որք սակադուողութի իւրեանց, կամին իշխել բնաւից հաւուց որոտկանաց. և երբեմն այնքան յանդգնին, մինչ զի և զարծիւս հետազօտիցեն, և հալածիցեն զբնաւութեւնս, որք գտանին շուրջ զբնակութիւնք իւրեանց. և զի ինքեանք միայն անբարեխոսիցեն :

Սողոմոնն ասէ. երեք ցեղք մարդ կան
 ոչ են հաճոյք առաջի աչացն ար. այս
 ինքն, աղքատ հպարտն, ագահ փառ
 քան, և վաճառու ծերն: և յայլում
 անգառ. կագ, և խռովութի իմէ զ
 ամբարտաւանից:

Ի՞նչ բեռնարտու ասէ: զարմանա
 լի իմե ե՛ գիտաւորութի ամբարտա
 ւանից. զի ընդ մարդկան բնակիլ ոչ
 կարեն. և ընդ հրէշտակաց իյեր
 կինս սլանալ ոչ բաւեն. ուրեմն ի
 գոխս ընդ գիւաց գառապարտե
 լիք են:

Պղատոն ասէ. հպարտութինն ապա
 կանե զբարս մարդկան. և որքան յա
 ճախի, այնքան վատթարացուցանէ:
 Յետև սխարքեան ասէ. հպար
 տութինն ե՛ սկզբնաւորութի բնա
 ւից մեղաց: և յայլում անգառ. ոմ
 պատերազմն նւազեցուցանէ զինչո:

այսպէս հպարտութիւնն գլորե ըզ
 տունս փարթամաց : Եւ՛ մեծ իմե
 մեզ ի պատճառս երկցս նախ զի է՛
 սկզբնական մեզս երկրորդ զի անհա
 ճոյագոյն է՛ այլ քան զայլս մեզս : Ե
 երրորդ զի է՛ արմատ ամենից մեզաց :
 Ե գիտեա՛ զի է՛ տարբերութիւն ի
 մեզ հպարտութեան, և սնափառութեան :
 զի հպարտութիւն է՛ համա
 բեւ զէնքն պատճառականագոյն քան
 զայլս իսկ սնափառութիւն է՛, ցու
 ցանեւ զկարծիս իւրս արտաքստ,
 առ ի ընդունիլ զգովաբանութիւն
 ուստի հպարտութիւն է՛ ի նւրբս
 ի սրտի : Իսկ սնափառութիւնն է՛
 արտաքս :

Զոր ասե . եթէ հպարտութիւնն
 գնայր ի վրձնաց, և չօշափեր զեր
 կինս, սակայն ի վախճանի վեր լու
 ծանիւր ի յանձնեա :

Ի՞նչ ի զհետորոս ասե. որ հպար
տաւ թիւն է՝ արմատ ամենից մեղաց,
այսպէս խոնարհութիւն է՝ Թագա
հի ամենից առաքինութեանց:

Ի՞նչնալոս ասե. որ ոչ ունի յին
քեան զպատկառանս և զխոնարհութիւն,
որ ոչ պարտի ընկերակցել ընդ բա
րեկամաց:

Ի՞նչ օգոտութիւնս ասե. առաւել
կասկածիլ պարտ է՝ խնայանդութե
քան իմաստանե. զի համայնք
ստեղծւածք եղեն գոյացեալք զ
խնայանդելոյ ար:

Ի՞նչեքա ասե. ի մէջ մոլութեց
մեծագոյն է՝ ապերախտութիւնն:

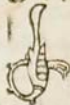
Ի՞նչրատեւս ասե. որ ոչ ճանաչեւ ըզ
բարերարութիւնն վերընկալեալ՝ ի
բարեաց իւրոց նւազեացի. և յայ
լում տեղւոյ. ոչ ինչ է, որ պահպան
նիցի զսէր ի մէջ բարեկամաց. բայց

ի վերահասուցմանն Բարերարու
Թեանն ընդունեցելոյ. և որ հասու
ցանն զլար փոխանակ բարւոյ, չար
իտանն նի մի՛ զակասեցի :

Ինքեռնումք ի գիրս Թեաշուհ
Թե, հոռոգի քամայ Թեռն նոյի
գողով գողող և ամբարտաճան, հա
մողեր մարդկան առ ի ոչ վերածա
նալել զերջանկութիւնս իւրեանց
յայ. այլ ի զօրութենէ իւրեանց
սեփականէ, կամելով քարշել ընդ
այսմիկ կենցաղոյս, և զսիրտ մարդ
կան առինքն, և քանզի գիտեր զկա
կածանս մարդկան վասն վերադար
ձութեան հեղեղիցն ջրոց. վն որոյ
հաճանեցոյց նց շինել զաշտարակ
իմե բարձրագոյն, որոյ գագաթն հա
սանէր յերկինս, հաճատացուցանել
լով նց այսու ճանապարհաւ կարել
փախլի և զերծանիլ ի բարկութեն

Զօճէն խաբեալ էայ է պըտղոյն
 կերեալ. մատոյց էառ ագամ փա
 ռայըն զըրկեալ

ուժկալութիւն, ըստ Թուրքոս
սի է սանձահարութի սեփհա
կանի ախորժակին առ ի բա
րեխառնել զնա ի յիրս բնաւս :

Վ, մանին ժողովալք ցառաց, որք
ոչ երբեք ըմպեն զջուրս պղտորս :
Էթէ ի պատճառս անձրեաց, կամ
ձեան, գտանիցեն զգետս կամ զա
ռուս պղտորեցեալս, սպասեն ժող
կալապէս զերկուս և զերիս աւուրս
առանց ըմպելոյ, մինչև պարզիցին
Ինթեռնուժք ի գիրս մոլութեց,
Եւ զն այնորիկ եստեղծ Թժ զբե
րանս մարդկան փոքրագոյնս քան
զբերանս անասնոց : զի ժողովալք
իցեն յորկրամոլութի :

Սողոմոն ասէ. որ կեայ ժողովա
լութի՝ յաւելու զկեանս :

Մէն բարսեղ ասէ. ո՞նչ զսպեմք ըզ
 բռնութիւն ձեռն 'ի ձեռն սանձից,
 այսիպ պարտեմք զսպել զսխորժակս
 որկորի 'ի ձեռն ժողկալութեան:
 Սարոնիոս ասէ. ժողկալութիւն
 է՝ առաջնորդ առաջինութեանց,
 ինքեռնութեմք 'ի պատմութիւն Զնա
 դոյնս, Թէ 'ի ձանապարհորդելն ար
 քային ազէքսանդրոսի ի տնայատո
 բաբելոնի՝ պակասեցան նմա ասրելիք
 եւ բազումք 'ի զօրականացն նիւռաւ
 'ի պատճառս չքաւորութե կերակ
 րոց: ուստի ոմն 'ի զօրականացն գը
 տեալ զգեթակ իմ, լի խորոխիք
 մեղճաց, մատոյց առ արքայն. աւէ
 հաճեաց արիմ ճշակել ապաւ ինչ
 'ի խորսիացս: Իսկ նիւ առեալ զգե
 թակն ընկեց 'ի գետն ասելով. մի՛ ա
 բասցէ ար. զի ես միայն ապրիցիմ, եւ
 ընկերակեցք իմ մեռանիցին 'ի սովոյ:

Եկրամհուրթին ըստ Թուրքո
սի է՝ ախորժակի իմ անկար
դամի ուտելոյ, և ըմպելոյ օ

Վ, մանին որկրամուկք ուրրոց, որք
այնքան են որկրամուկք, մինչ զի եր
բեմն մինչև ցհարիւր մզոնս գնայ
ցեն առ ի ուտել զգեշ ինչ, ուստի
միշտ հետազօտեն զսպառերազմա
կանս օ

Ընթեալսմբ ի գիրս մուրաբէց ,
 Թէ ամ հիւանդութիւն յառաջա
 գայի ի յորկրամուրաբեանէ , զի ուր
 յիշողութիւնն խանգարէ զզգայու
 Թիս , եւնազեցուցանէ զմիտս . այս
 պէս որկրամուրաբիւնն ապականէ
 զարիւնս , խաչաթէ զաչս , խարբալի
 զլեզուս , նազեցուցանէ զկարողու
 Թիս , պատճառն զվազաշոտութիւն ,

տկարացուցանէ զմարմինն . և կար
նէ զկեանս :

II ողորմոն ասէ . որ սիրէ զունայնու
Թիւն և զորկրամուլու Թիւն , մայցի
միշտ 'ի Թշնառութեան . և որ սիրէ
զգինի , ոչ երբէք փախածաւորի և
յայլում տեղւոյ . գինի և կին , մու
րեցուցանեն զմաստունս և յայլում
տեղւոյ . եթէ կամիս քաղցրութիւն
լմպել' մի ակնարկէր 'ի բաժակն . զի
տառաւել խայթէ գինին զմարդ
քան զօձ :

III քն ի զհտորոս ասէ . որ ոչ սանձո
հարէ զորկոր իւր , 'ի զուր ջանայ 'ի
յատակել զայլս մուլութիւն . քանզի
ուր է' որկրամուլութիւն , անդ է' և
բզախոհութիւն և այլք մուլութիւնք .
IV ընտոտել ասէ . անասունք են այ
նոցիկ , որք հետեին ախորժակաց
որկորին :

Բնութեանսմբ ի գիրս անծաշուհչա,
 Թէ ստեղծեալ աս զադամ, և զհա,
 եդ զնն ի գրախտին փափկութեան
 տալով նց զպատճէր ոչ ուտելոյ ի
 ծառոյն գիտութե բարւոյ և չա
 րի . իսկ նց որկրամոլեալք խտուհ
 դանեցին զպատճիրանաւն աս, և կե
 րին ի պտղոյ անտի . վն որոյ եղեմ
 արտաքսեցեալք ի գրախտէն :

Աստուտ գիտելի է՝ Թէ առաջին
 պատճիրանն աս լեալ իցէ ընդ գեմ
 որկրամոլութեան, որ է մեծագոյն
 քան զայլս մոլութիւն

Յշտոն ոչ լի հոգիտն : Գ. 1. 1. Բ.

Ողջախոհութիւնն, ըստ արիւ
 տոտելի և ըստ Թուլիոսի է՝
 սանձահարութիւն իայթից
 մարմնոյ և վազաշոտութե :

Դմանին ողջախոհք տատրակաց ,
 Ժ. Գ. 193 որք

արք ոչ երբեք լքեն զգուգաւիցս
 իւրս . և եթէ մինն մեռանիցի,
 միւսն պաշտէ միշտ զողջախոհոս
 Թիւն, կալով հանապազ առանձնա
 կի . ոչ երբեք ըմպէ զջուր մաքուր
 'ի պատճառս սգոյ . և ոչ Թառի 'ի վի
 ոստից կանանչացելոյ :

II) Բն հերոնիմոս ասէ . որ ոչ սանձա
 հարէ զսիրտ իւր, զլեզու իւր, և
 զաշտ իւրս, գիւրաւ կորուսանէ
 զողջախոհոս Թիւնն :

III) Նիութեանց գիրքն ասէ . որ կա
 մի ունել զկատարեալ ողջախոհոս
 Թի, պարտի զգուշանալ 'ի վեցից
 իրաց . նախ, յուտելոյ, և յըմպելոյ 'ի
 վերջան զչափն : զի ոմ Տրոյն արկե
 ցելոյ 'ի յարգս անկարելի է՝ արգե
 լուլ զբոցս, այսպէս մարմնոյ յզգա
 ցելոյ կերակրօք անկարելի է՝ սանձա
 հարել զլեռութի վաճաշոտութի :

Լորրորդ իդատարկութենէ՝ զի
օգիէտոս ասէ. մերժեալ ի բաց ըջ
դատարկութիւն, և մերժեացի վա,
վաշոտութիւն:

Լորրորդ ի լնտանեկցութի կա
նանց. զի սքն բեռնարտոս տսէ.
մեծագոյն իմն հրաշ է՝ ընտանեկ
ցիլ ընդ կանանց առանց մեղանչե
լոյ, քան յարուցանել զմեռեալս.
Չորրորդ, յարանց տգեղաբանից.
զի սքն գրիգոր ասէ. ոչ որ մոլոր
թի այնքան ապականէ զմարմինն,
որքան ապականէ բղջախոհութիւն.
ուստի պարտ է՝ առաւել զգուշա
նալ ի նմանէ քան յայլոց մոլորութեցո
ւնի. երրորդ ի տեղեաց, նորս գոր
ծի, կամ ճառի զբղջախոհութե. զի
սքն սեղբ ստորոս ասէ. բղջախոհ
ութիւն բնութիւն է՝ ի բրեզկասիկ, զի
կամի առնել զայն ամ, զոր տեսանէ
առնել յայլոց:

11 Եց երորդ 'ի լսելոյ շերգս և ըշ-
 խաղո աշխարհականս . զի պիթագո-
 րաս ասէ . ոմ խոտունք դալարք
 բուսանին առ եղերս ջրոց, այսպէս
 բըշխոհոսութիւնն ծնանի 'ի խաղից
 և յերգոց աշխարհականաց :
 Ինթեռնումք 'ի գիրս անաշուհս,
 Թէ տիկինն պետափրեայ սպարապետին
 փարաւօնի գողով տափացեալ
 'ի գեղս յովսէփայ, ջանայր զժամա-
 նակս բաղումս անել զնա 'ի հաւա-
 նութի իւր . և յովսէփ ոչ անսայր
 հպիլ նմա . և յաւուր միում մտեալ
 'ի սենեակ տիկնոջն առ 'ի առնել
 զգործ ինչ պատեհաւոր, ետես զտի-
 կինն զայրացեալ՝ որ սպառնայր նմա
 զմահ, եթէ ոչ համաձայնէր ըզմից
 նր . և ասաց հեղաբար, գու գիտե՞
 ճի որ իմ յանձնեաց ինձ զամ ինչ՝
 սր է՝ 'ի ասն նր հաւատարմապէս .

բայց իբեհն. զի կի՛ն նի՛տեա, և ես զի
 արդ ապերախտաւի արարից զբանդ
 զայդ մեծ և չար. իսկ նի՛ տեսեալ
 զյամառու մե նորա, զբռնեալ եհար
 զձորձոց նի՛ և ասաց. ննջեա՛ ընդ իս :
 իսկ յովսէփայ Թողեալ զձորձս իւրս
 իձեռնն նի՛ փախեաւ և ել արաաքսո
 և երկուցեալ տիկնոջն զի մի խայտա
 ռակիւր, ամբաստանեաց զնա առն
 իւրում. և նա զարացեալ սրտմտու
 Թբ Եարկ զյովսէփ իբանտ : բայց
 Թծ որ ողորմածն է և գթած իվի՛ր սա
 ռազեցելոց իձեռն մեկնութե ե
 րալոցն փարաւ՛օնի ազատեաց զնա
 և եհան իբանտէն. և կացոյց զնա
 երկրորդ արքային եգիպտացւոց :
 Եւ ասի պարտ է մեզ գիտել և իմա
 նալ Թէ ուի Թծ նախախնամիցէ զայ
 նոսիկ, որք հակամարտին ընդդէմ
 մարմնականի ցանկութեան :

 ԶԵՄԻՏԻՆՈՒԹԻՒՆ ՈՐ Է՛ ՄՈՂՈՒ
 ԹԻՒՆ ԻՄԻՆ ԸՆԴԴԷ՛Մ ՈՂԶԱԽՈՒ
 ՏՈՒԹԵԱՆ, Է՛ ԸՍՏ ԶՈՐԻԳ Ե՛
 ՊԱՆԱԿԱԳՈՒՄ ԿԱՅԱՆԱՅ ԻՄԵՆ
 ՍԱՆԵԼՆ, Ի՛ ՏԱՄԵՐՈՒՐԵԼՆ, Ե՛ Ի՛ ԸՕԶ
 ՓԵԼՆ. ԵՐԿՐՈՐԴՆ ԿԱՅԱՆԱՅ ԻՄԿՈՒՆ
 ԿԻԼՆ. յԵՍԻՆՔՆ Ի՛ ԶԱՐԱԳՈՒԳՈՒՄԻՆ
 ՍՈՒՆ Ե՛ ԿՆՆՈՂ ԱՂԱՍԻԳՈՒՐՐՈՐԴՆ ԿԱՅԱ
 ՆԱՅ Ի՛ ԶՆԱԼՆ. յԵՍԻՆՔՆ, Ի՛ ԶԱՐԱԳՈՒ
 ԳՈՒՄԻՆ ՍՈՒՆ Ե՛ ԿՆՆՈՂ ԱՄՈՒՄՆԱԳԵԼՈՅՈ
 ԶՈՐՐՈՐԴՆ ԿԱՅԱՆԱՅ յԱԳԳԱՍՂԺՈՒ
 ԹԻՒՆՍԻ ԳՈՅ Ե՛ ՍՅԵԼԻՄԻՆ ՄՈՂՈՒԹԻՒՆ
 ԶԵՄԻՏԻՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆՍԱՍԵՐՏ յԻ՛ ԶՄԱՆ, ՈՐ
 ԿՈՂԻ ԱՐՃԱԳԻՍՈՒԹԻՒՆ:

ՍԷՆ հերոնիմոս ասէ . սակաւիցս
ի վարժամուծեան պահի ողջախո
հութիւնս

Ան Գրիգոր ասէ . բղջարահոռ
198 ԹԻՆ

Թիւնն մաշէ զմարմինն, բծաւորէ
զհոգին, կորուսանէ զկուսութիւն,
բառնայ զքարեհամբաւութիւնն,
դայթակղեցուցանէ զմալդիք, և
զայրացուցանէ զքեծ և յայլում
տեղւոյ. իբր զջախոհութենէ յառա
ջագայի Թշուառութիւն ծառայու
թեան ։

10. ուլիոս ասէ. բզջախոհն ոչ կա
րէ ուղշել զայլա. զի որ իկիրարկէ
զբզջախոհութիւն, առաւել սաոր
անկի նմա, քան զծառայող իւ
րում տեառն ։

11. մանին բզջախոհք չզջիկանաց ։
որք այնքան մոլին վաժաշոտութիւն,
մինչ զի ոչ ընտրեցեն զարուս և
զեգոս իւրեանց ։ այլ շարազուգի
ցին ընդ միմեանս անզանազանապէս ։
զայսմանէ մոլութիւն խօսելով սքեռ
ի զխտորոտ ասէ. եթէ զբզջախոհս

քարկոծելին ըստ հնում սովորու
թեան, նւագելին քարէնք իբազ
մութենէ քարկոծելեաց:

() զի ետոս ասէ. յաջողութիւնք ք
ծեն զմարդ իբզախոհութիւն.
իսկ անյաջողութիւնք արգելուն ըզ
նոյնն. և յայլում տեղւոյ. մանուկ
ոք մինչ առնէ զբզախոհութիւն,
մեղանչէ. բայց ծեր ոք մինչ գոր
ծէ զնոյնն խելագարի:

Անէքա ասէ. որ խորհի զվախճա
նէ բզախոհութեան, անհաճյա
նայ նմա սկիզբն նորին:

Սողոմոն ասէ. ուր ոչ ոք կարէ պա
հել զհոռի իծոցի իւրում առանց
կիզման զգեստուց իւրոց, այսպէս
ոչ ոք կարէ կեալ ընդ կնոջ առանց
մեղանչելոյ, բաց յամուսնացելոց.
և յայլում տեղւոյ. բզախոհութի
մարդկան ճանաչի ի նկատմանէ ա

չաց, և իշարժ մանէ արտեանաց :
Երեսոտեւ ասէ . հաստատապէս
հաւատալի իմն է՝, Թէ վաղաշո
տութիւնն իցէ հաշումն մարմնոյ,
կարծու թիւն կենաց, խանդարումն
առաք ինութեանց, և յանցումն ընդ
դէմ օրինաց :

Ինթեռնումք ի գիրս անաշուհնչս,
Թէ սոգոմայեցիք ի պատճառ
փարթամութե դատարկացեալք,
տւեալ էին զինքեանս ի զանազանս
մոլութիւնս բզջախոհականս. և զայ
բացեալ նոն ար, Էած և տեղեաց ի
վրնց զհուր ծծմբախառն, և
կորոյս զնոսա, ազատելով մե
այն զտուենն զովտայ որ
կեայր ողջախոհու
Թեամբ առաջի

աչացն

ար,

301

Եւ

30 - C. C. C. C. C. C.
S. C. C. C. C. 2. 204

արկեշտութիւն, ըստ ասորիանո
սի է՝ ունեւութի իմ համեռ
տի ուրուք եղանակի՝ իյիրա
բնաւն, զչնելոյ միշտ ի շատեան և
ի ստեղծութեան և աստանի երկիւք, այո
իւրն, ամօթխածութիւն, և համեռ
տութիւն, ամօթխածութիւն է՝ պատ
կառելութի իմն ասելոյ կամ գոր
ծելոյ զիրա անհամեռտութիւն համեռ
տութիւն է՝ կիրառութի իրաց բա
րեաց և պատեհից և ուստի պարկեշ
տութիւն համեռմատի նաւապետի
ուսմեան, որ ուղղէ, և կառավարէ
զամ, և ամօթխածութիւնն զեկի ի
միջ, որ ածէ զնաւն իյուղիղ ճա
նապարհ զգուշանալ ի համաբախմա
նէ վիմաց իսկ համեռտութիւն հա
մեռմատի կողմնացուցի, որ առաջնոր

դէ՛ ի նաւահանդիստն օ

Պառաքինութի՛ն յայսմանէ՛ յառաջագայի մարդավարութիւնն, որ ըստ պրիսկիանոսի կայանայ ՚ի յերիս նախ ՚ի քաղաքականութիւնս, և յազատականութիւնս երկրորդ ՚ի բարեբարոյութիւնս և երրորդ ՚ի հեղաբանութիւնս օ

Իսկ ՚ի մարդավարութի՛ն յառաջագայի ազնւականութի՛ն, որ ըստ աղէքսանդրոսի է՛ ունեւորութիւն և կիրառեւորութի՛ն բարեաց և առաքինականաց վարուց օ

Վմանին պարկեշտաբարոյք լինկանց՝ որք սակս ազնւաբարոյութի՛ն և պարկեշտութի՛ն իւրեանց, միանգամ միայն ճաշակեն յաւուրն, և ոչ ուտեն զիրս զազիրս, և ազտեղիս օ այլ և ոչ ելանեն արտաքոյ յորջոց իւրեանց ՚ի ժամանակս անձրեւայինս օ

զի մի՛ գուցէ ցեոտիցին , և բնա-
 կին միշտ ՚ի տեղիս մաքուրս , և ցա-
 մաքս , վասն խտակապէս պահելոյ
 զինքեանս ուստի որսորդք որք հե-
 տազօտեն զնոսա , պատշէն ցեովք
 զորջա նոյն . և մինչ ելանեն արտաքս ,
 իսկոյն խցեն զգուրն իսկ նոյն ոչ կա-
 մելով անցանիլ ընդ ցեխն , վն պար-
 կելտութե և ազնւաբարոյութեան
 իւրեանց , և ոչ կարելով գառնալ
 անդրէն ՚ի յորջա , մեան հարկե-
 ցեալք անդ , լաւ համարելով
 զմահ , քան զապականումն գեղ-
 մանց իւրեանց :

Եւ որոնիքոս ասէ . ՚ի յիրս բնաւս
 պարտ է ունել զչափ . զի ոչ ինչ է
 որ կարիցէ յարատեւել առանց չա-
 փոյ :

Եւ որոնիքոս ասէ . ոմ իրք բնաւք
 չափաւորք են յարատեւականք , այս

պէս իրք համայնք անշափք, և ան
պարկեշտք են կորստականք. զի չա
փաւորութիւն և պարկեշտաւորութիւն
թիւն իբաց շարժեն զամ մոլութիւն
|| Ծիռն ասէ. որ ծծէ հօրա
պէս զկաթ, քարշէ ընդ նմին և
զարիւն ։

Ի վէնալոս ասէ. հանուրց իրաց մի
ջակն է՝ լաւագոյն ։

Պալեանոս ասէ. սակո շատութե,
կամ սակաւութեան իրք բնաւք ա
պականիւն ։

Սենեքա ասէ. իրք պարկեշտք մշտ
յարատեւեն ։

Ըրիստոսէլ ասէ. ամշատութիւն
առ բերե զվիշտ, և ամաւելի բոգութե
թիւն պատառէ զխուփ ։

Պղատոն ասէ. ոչ ինչ է՝ փառասկար
այնմ, որ զամ ինչ համեմտապէս ի
կիր արկանէ ։

Այլ գեներոս ասէ. Եթէ կամ քան զի
նորք բնաւք իցենք քեզ ախորժ ելիք,
նօսրապէս, և երբեմն ասէս իկիր
արկ զնոյնս :

Եւնէքա ասէ. ոչ ինչ է', որ կարի
ցի գոլ համեատ և բարի, առանց
ամօթոյ :

Սողոմոն ասէ. ուր ամօթ է', անդ-
է' և հաւատաւ Եյայլում տէղւոջ.
որ սիրէ զամօթ իմանկութե', ունի
յինքեան զնշան բարի և Եյայլում տէ-
ղւոյ. ամօթ խածն ոչ երբեք պարսա-
ւ : Եւ արհն ոչ երբեք ատի. և ազա-
ն բարոյն ոչ երբեք շարապէս կեն-
ցադավարի :

Ի ի ի զիտորոս ասէ. կալ միշտ զա-
մօթ խած ութին առաջի քոյոց աշաց :

Սաղիտորոս ասէ. որ ոչ երկնչե-
լ ամօթոյ, կենդանւոյն թաղեցի :

Սղատոն ասէ. լաւագոյն է' մեռա-

Եկին, քան զոչ երկն չիլն 'ի յամօթոյ.
 զի ոչ ինչ մոլեգոյն քան ՚լրբութիւն.
 Լ'նտրոնի քոս ասէ. պարկեշտագոյն
 իմն է պահելն զկարգ 'ի իր սբնաւս.
 Լ'եծն ալպերթոս ասէ. որ կամի
 համեստ գոլ 'ի խօսս, սպցէ, յօրինակ
 ինքեան զաքաղաղն, որ յառաջ քան
 զնւագելն, երիցս զգաստացուցանէ
 զինքն թեոցն բախմամբք: Եւ յայլում
 տեղւոյ. իւրաքանչիւր ոք 'ի խօսիլն
 պարտի զգուշանալ 'ի յերից իրաց.
 նախ 'ի բարկութե. զի գոլով ոք բար
 կացեալ, ոչ պարտի խօսիլ. քան զի
 բարկութիւն արգելու զհոգին, և
 ոչ տայ թոյլ նմա ճանաչել զճշմար
 տութիւն և դադարիլ 'ի յաճախաբա
 նութե. ուստի ասէ սբն օգոստի
 նոս. ոմ գիւնին արբեցուցանէ ըզ
 մարդ. այսպէս աւելորդաբանու
 թւնն ցնդէ զմիտս:

Երկրորդ զգուշանալ և խմանալ
 պարտի, Թէ ընդ որոց խօսի. զի Թո
 լոմէ ոս ասէ. յառաջ քան Թէ խօսի
 ցիւ, իմա՛ զաստիճան և զպատիւ այ
 նորիկ, ընդ որում խօսիլ կամիս. քան
 զի ընդ իշխանաց պա՛րտէ խօսիլ զիշ
 խանութեանց, զմեծ ու Թէց, զպատ
 լոց, զհաւատարմութեց, զքաջութե
 ց, զզինուց, զձիոց, զթռչնոց որ
 սականաց, և զշանց, ընդ կանանց
 պարտէ խօսիլ զմարդավարութեց,
 զքաղաքականութեց, զզգեստութեց
 վայելչաց, զշարդութեց գեղեցկաց,
 զկահից և զկարասից տանց, ընդ ալ
 զայոց պարտէ խօսիլ զերաց հաճոյա
 կանաց, զորոց, և զզինուց:

Ինդ կրօնաւորաց և ընդ ծերոց
 պարտէ խօսիլ զհամեմատութեանց,
 զողջախոհութեանց, զբարեխառնութե
 անց, զգիտութեանց, և զսքեռ

Թէջ, ընդ արճեատագործաց, և
ընդ արանց հասարակաց, պարտ է
խօսիլ զայնցանէ բնաւից, որք պատ
կանին առ արհեստս նոցին:

Ինք գռեհկաց և գիւղականաց,
պարտ է խօսիլ զսերմանելոյ, զփորե
լոյ, և զհերկելոյ զերկիր, զտնկելոյ
զծառս, և զորթս, և զսնուցանելոյ
զանասուսնո: Ընդ ինչառից պարտ է
խօսիլ զսեռութեց. քանզի հաճին
լոնք միայն զիրաց պատեհից ին
քեանց:

Ինք տառապեցելոց պարտ է խօսիլ
զհամբերութե, զողորմութե, և զբա
րեխառնութե: այսպէս ընդ համայ
նից պարտ է խօսիլ զիրաց պատեհից
և հաճելեաց:

Երրորդ պարտի զգուշանալ և իմա
նալ զայն զոր կամի ասել. քանզի յի
մարութիւն մեծ է՝ արտաբերելն և
ասելն

ասելն զիք ինչ անպատեհ ինքեան :
 ուստի սողոմոն ասէ . որ ոչ պահե-
 զլեզու իւր, նմանի ձիոց հոլոնեացո
 ւյայլուժ տեղւոյ. ի պատճառ այանց
 ճածոց լեզւի, գործին մեղք բը-
 նաւք: ւյայլուժ տեղւոյ. որտ ցէ-
 մարի ի լեզւոյ իւրում. և լեզու ի-
 մաստնոյն է՝ ի սրտի իւրում
 յաւանք ասէ. մարդոյ լեզւանայ
 մի՛ յաջողեսցի ի վերայ երկրի:
 Եւ իստոռել ասէ. որ լուր, հաս-
 կանայ զբանս այլոց. իսկ որ խօսի,
 հասկացուցանէ այլոց զիւրն բան:
 (Դ) ու լիոս ասէ. եթէ կամես հա-
 ճոյանալ բազմաց, լիք սակաւ խօսո
 ւէնէքա ասէ. որ ոչ գիտէ ըզ-
 լուելն, նա ոչ գիտէ և զխօսիլն :
 Եւ գրիգոր ասէ. առատութիւն
 քանից ի բերանս յիմարաց. և զխօսո
 սակաւս պատճեն իմաստունք :

Յակօբոս ասէ . եթէ բնութի մար
դոյ չեաճէ զբնութիս բնաւից
կենդանեաց . պարտի ևս օանձաճա
րել զիւրն լեզու :

Սենեքա ասէ . որ հրատարակէ
զխորհուրդ բարեկամին իւրոյ , ան
հաճատարիմ է նմա :

Սողոմոն ասէ . որ ծածկէ զպակա
սութիւն բարեկամին իւրոյ , հաս
տատէ զբարեկամութիւնն . իսկ որ
հրատարակէ զնոյն , քակէ զբարե
կամութիւնն :

Ճէսու սիրաքեան ասէ . խցէք
զականջօ ձերս , և մի՛ լինիք ունկն
դիր լեզւաց չարաց :

Սողոմոն ասէ . որ հռչակէ զպակա
սութիւն այլոց , վազվազակի զիւրոց
լճիցէ :

Երեստոտէլ ասէ . որ ունի զգերան
էյաչս , մի՛ ասիցէ ցընկերն թէ

հան զԷւդէյարկանէ քումմէ օ
Եւադոն ասէ . մի՛ բամբասեր , եւ
խեղկատակեր զայլա . զի ոչ ոք է՛ յաջ
խարհի այսմիկ Թարց պակասութե օ
Սոկրատէս ասէ . ոչ ինչ է՛ հանոյա
գոյն իվթ երկրի քան զմարդավա
րութիւնն օ

Պլատոն ասէ . ազնւականութիւնն
է՛ զօրութի իմն գեղեցիկ հոգւոյ օ
Նիթեռնումք իգիրս աս աշունչս ,
թէ իսկ քանն եստեղծ աս զերկին
և զերկիր , բաժանելով զտիւն իգի
շերոյն , յառաջնում աւուր , յառա
ւօտէ մինչև ցերեկոյ օ

Յերրորդում աւուր անըստեաց
զերկին իջջոյ և իյերկրէ օ

Յերրորդում աւուր հրամայեաց
ջրոց ժողովել իմիասին . և երկրի
յառաջածել զառնկս և զբոյստ

Նշորրորդում աւուր արար զարե

Գալն, զլուսինն, և զայլո առտեղս
 ի հինգ երորդում աւուր արար
 զկենդանիս, և ընդունաս ի վեց
 երորդում աւուր արար զագամ
 ի հողոյ ի նմանութիւն իւր. և
 ի կողմ նորին քարշեաց զեւա և
 ետ զնա ագամայ ասելով, ա
 ճեցեք և բազմացարուք և լցեք
 զերկիր, և տիրեցեք ձե
 կանց ծովու և թռչնոց
 երկնից. ի եօթներոր
 դում աւուր հան
 ցեալ ի բնա
 լից գոր
 ծոցիւ
 րոց օ

ԱՅՆԻՄԵԼԻՆՍՈՒԹԻՆՍԻ ԳԻ
 ԼԵՍԻՆԻՆ՝ ԲԱՐՏԱՆԵՅԵՆԼ ԻՆՅՈՒՄՆԻՆԻ,
 Ե՛ՐԵՄԵՅԵՆԻ ԿԱՐԱՆԵՐԻՆՈՒ ՊՈԼԵՅՆՈՒՆ՝

ՊԵՐՏԱԼԵԹ ԵՄԱՅ. ԹԵ՛ ՈՂԻՆՂ
 Ե՛ ՏՆԱԳՈՅՆ ՔԱՆ ՂԵԾ. ՂԵ՛
 ՈՂՈՒՆԻ ՂՍԷՐԻՂԸՆ. ՈՂԻՆՂԵ՛ ԴԵՂԵՅ
 ԿԱԳՈՅՆ ՔԱՆ ՂԱՂԽԱՐՏԱ. ՂԵ՛ ԳՈՐԾ
 Ե՛ ԽՅ. ՈՂԻՆՂ Ե՛ ԱՐԱԳԱԳՈՅՆ ՔԱՆ
 ՂԻՄԱՅՈՒՄՆ. ՂԵ՛ ԱՌ ԽՄԻՆՂ ԺԱՄԱ
 ՆԵ՛. ՈՂԻՆՂ Ե՛ ՏՂՕՐԱԳՈՅՆ ՔԱՆ ՂԿԱ
 ՐԻԱ. ՂԵ՛ ՂԽՄԻՆՂ ԳԵՐԱՂԱՆՅԵՆ. ՈՂ
 ԻՆՂ ԽՈՏԵՄԱԳՈՅՆ ՔԱՆ ՂԺԱՄԱՆԱԿՈ.
 ՂԵ՛ ՂԽՄԻՆՂ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԵ՛ ԼՅՕՐԻՆԵ՛.
 Ե՛ՐԵ՛ ՈՂԻՆՂ Ե՛ ԵԱՐԵՆՐՈՒԹԻ՛ ԻՄԵՂ
 ՄԱՏՈՒ ԼԿԵՆԱՅՈ՛ ՏԱՐՅԻՆ՝ ԱՄԱ ՈՒՄԱՆՔ
 Ի՛

Իբարեկամաց իւրոց, Թէ արդեօք
կարիցէ մարդ գործել զչար ինչ զոր
ոչ գիտիցէ ԾԺ. պատասխանեաց թէ
ոչ միայն գործք, այլ և խոկմունք ոչ,
կարեն թագչիլ ի յիմացմանէ ասո
՝ արցին ոմանք թէ զինչ է այն
զոր մարդ դժւարապէս ճանաչէ.

պատասխանեաց, զանձն իւր

՝ արցին, Թէ զինչ է այն որոց
ստացուին է՝ քաղցրագունեզ. պա
տասխանեաց, ըղձալին.

՝ արցին, Թէ ո՞նչ կարէ ոք համ
բերել անյաջողութեց. պատասխա
նեաց, եթէ տեսանիցէ ի թշնա
մւոյ իւրում զվատթարագոյնս.

՝ արցին Թէ ո՞նչ կարէ ոք կեալ
արդարութիւն. պատասխանեաց, եթէ
առնիցէ զայն զոր հրամայէ այլոց.

՝ արցին Թէ ո՞նչ երջանկագոյն յաշ
խարհի այսմիկ. պատասխանեաց, ա

առողջն մարմնով, առատն մըտօք
և ընդունակն արհեստից ։

Լսաց ևս, թէ պարտ է փշտ յեշեր
զբարեկամս, ոչ միայն զմերձակայս,
այլ և զտարակայս ։ ոչ է՝ պարտ պաշ
ճուճել շերեւս, այլ զհոգին զանա
զանիւք ուսմամբք, և առաքինու
թիւք լաւագոյն է՝ ազքատութի
քան զանիրաւ ստացումն գանձուցօ

ազաւորն քուէ զոս յաւուր
տօնի միում գողով զարդարե
ցեալ և բազմեցեալ ի գահոյի
կոչեաց զփիլիսոփայն սողոն և եհարց
նա ասելով տեսեր երբէք զոք զար
մանագոյն և գեղեցկագոյն քան զսօ
խկ սողոն պատասխանեաց նմա, թէ
այո՛ տեսի, այսինքն զաքաւաղս,
զփսիթագոսս, և զսիրամարգս զորս
բնութիւնն զգեցուցանէ ։

Պ. ոչ ով մեռեալ որդի սողոնին լայր
դառնապէս. և ի յանդիմանիլն ի
բարեկամաց իւրոց սակս լալոյն,
պատասխանեաց. ես ոչ լամ զմահ որ
դու իմոյ, այլ քանզի ոչ գտանեմ
զսպեղանի մահու:

Տեսեալ ո՞ր զո՞նք ի բարեկամաց իւ
րոց իմեծի դառնութիւն, և կամե
լով մոխիթարել զնա ասաց. եթէ հա
մայնք մարդիք աշխարհիս բերեին
զիւրս տառապանս և զվիշտս իմք
վայրեհաւասարապէս բաժանեին,
ոչ ոք կարէր տանիլ զիւրն:

Եւ այլ ևս, թէ ոչ է՝ պարտ առնել
վազվազակի զբարեկամութիւն ընդ
սեմեք. և յետ առնելոյ զբարեկա
մութիւնն ոչ է՝ պարտ վազվազակի
թողուլ:

Հարցին սմա թէ զինչ են օրէնք,
պատասխանեաց. թէ օրէնք են ի բ

բև զոստայն սարգի, նորում իրք
թեթևք արգելանին հման. իսկ
Ժանուար խշեն զնա և անցանեն
ընդ այնրո

Վաղուկ սա ի բազմականի իմք յը
րում ամենեքեան խօսելին բաց ի
սմանե, եհարց զսա բերիանորոս
ասելով. ընդէր ոչ խօսիս՝ մի թէ ոչ
գիտես զէ զու, կամ թէ յիմար իցես.
պատասխանեաց, եթէ յիմար էի ոչ
երբէք կարէի լռել:

Եհարց զսա քաբթամ ոմն ասելով.
սո՛ւն ունիս զգանձս բազումս. իսկ
նա պատասխանեաց, այո՛ ունիմ.
բայց զայնպիսիս գանձս որք ոչ եր
բէք կորնչին, և ոչ երբէք սպառինս
Հարցին սմա երբե՞ն բարեկամք
ասելով. զի արդ պարտի կենցաղավա
րիլ այնպիսի մարդն որ ցանկայ կա
ռաւարել զժողովուրդ իմն. պա

Թառախանեաց ըստ այնմ որ կամի ուղ
 շել զքսածեր իւրոյ անձինս
 Լսէր ևս, թէ ոչ ինչ է արագոյն
 քան զլեզու. զի Թառախանցի մինչև
 ցհոգի ։

Ի լոն փիլիսոփայն 'ի հարցա
 նելն ոմանց թէ զինչ գոր
 ծ է ԹԺ. պատառախանեաց ,
 ցած ուցանէ զբարձունս , և բարձ
 րաց ուցանէ զցած ունս
 Լարցին ոմա թէ քանի՞ են իրք
 դժւարինք յաշխարհի այսմիկ. պա
 տառախանեաց, լուելն զայն որ լուելին
 է՝ տրամագրելն զժամանակն ընդ ու
 նելի, և ըմբերելն անիրաւ ու թեց ։
 Լարցին ոմա թէ զինչ է բախտ. պա
 տառախանեաց, բախտն է՝ ո՞ր զբժիշկ
 ոմն ասէ՛ տ' որ անղանազանապէս
 բաշխէ զսպեղանին իւր ։

Լ'սէր ևս թէ պարտ է՝ մարդոյ կա
ռաւարել զլեզու իւր, և մանա
ւանդ իմէջ բաղմականաց ։

Ոչ խօսիլ զչար լինելերէ իւրմէ, և
ոչ սպառնալ ումէ քոր է՝ սովորու
թի իգաց ։

Լ'սէր ևս, թէ լաւագոյն է՝ իյառ
յաջողութիւն բարեկամին երթալ ի
տեսնորին, քան թէ իյաջողութիւն ։

Լ'սէր ևս, թէ ոչ է՝ պարտ խնամա
կցիլ ընդ փարթամագուռնից, կամ
բամբասել զմեռեալս, և կամ ան
գոսնել զծերս ։

Լ'սէր ևս, թէ լաւագոյն է՝ չարն
քան զչարաշահութիւն, զի չարն միան
գամ վշտացուցանէ ։ Իսկ չարաշա
հութիւնն միշտ ։

Լ'սէր ևս, թէ ոչ է՝ պարտ կատա
կել զլաւաւս, և թէ բարւոք է՝
մեծաւորի ումէ մն, զի հպատակե

ցեալքն պատճիցեն զնա . քան թէ
երկիցեն ինձանէ . զն որոյ և պարտի
գոչ հեղ և հանդարտ :

Ըսէր ևս , թէ լեզուն ոչ պարտի
յառաջել զմիտս . բարկութիւն պար
տի միշտ ընդդիմանալ , ոչ է՛ պարտ
ըշտալ զիրս անհնարինս : օրինաց
պարտի հնազանդիլ :

Ս Կելուչ է՛ խնդրելն զյանդոր
բութիւն :

Թադոս ասաց , թէ գերա
գոյն է՛ յաղթութիւնն ևս . ա
ցեալ Թարց տրեան , քան
հանդերձ արեամբ :

Ըսէր ևս , թէ ոչ է՛ խոհեմութիւն
յայտնել ուժէք զգործս գործելիս
յառաջ քան զվճարումն , մի՛ գուցե
յանկարանալն լինիցի կասակ :

Ըսէր ևս , թէ մեծ խոհեմութիւն
է՛

Է առն ճանաչել զիշքն օ

Եսեր ևս, Թէ ոչ ինչէ հաւատար
մագոյն քան զերկիր, և ոչ ինչ անհա
ւատարմագոյն քան զծով. ոչ ինչ է
ծածկագոյն քան զհանդերձեալն,
և ոչ ինչ է յայտնագոյն քան զհան
դերձեալն օ

Եսեր ևս, գործ բանականութե
է նախանկատելն զձախորդութիւն,
և ի հանդիպելն նոցին ըմբերել եր
կայնմտութիւն օ

 Ես ապա, մեծ խոհեմութե
Թէ է առն կալ ի քաղաքի
իմիք, և հաճել զկամս. Թէ
ոչ ամենեցուն, սակայն բազմաց օ
Եսեր ևս, Թէ ոչ գոյ Թշուառա
գոյն քան զայն, որ ոչ ճանաչէ զիւրն
Թշուառութիւն օ

Եսեր ևս, Թէ գոհար իմ է գա
տելն

տելն իմէջ երկուց բարեկամաց. զն
'ի հարկէ զմինն ի նոցանէ ունիցիս
քեզ թշնամի. քանզի եթէ դատիցես
'իմէջ երկուց թշնամեաց, միշտ ըս
մինն ինոցանէ ունիցիս քեզ բարե
կամ:

Ասէր ևս, լեր հաստատուն 'ի խոստ
ման քուսմ, մի' խօսիր ձրի, և մի' արագ
այլ արագ առ ի լսել, և յամբ առ ի
խօսիլ: մի' գովեր զոք վն փսթա
մուծէ, և զոր ունիս մարկեալ շնոր
հեցեալ քեզ յայն:

Ասէր ևս, թէ քան զիմս ստացնած
պատճապանագոյն և գերազանցա
գոյն է' իմաստութիւն, որ ոչ երբէք
նճազի և ապականի:

Ասէր ևս, թէ ընդ այնպիսւոյն
պարտէ առնել զբարեկամութիւն, որ
ոչ պատճառիցէ զգոջումն, և յառա
ջագիմութիւն որիւն լինի. քեզ ի պար
ծանս

Ս. Ս. 224 Ասէր

Լսէր ևս, թէ երկու են իւր որք
հակառակին մարդկայնոյ խոհեմու
թեան, այսինքն արագ եզերումն յա
ռաջագորութեան, և բարկութիւնս
Լսէր ևս, թէ բարերարութիւն է
այնքան քաղցրագոյն, որքան է արա
գագոյն ։

Լսէր ևս, թէ թշուառագոյն է
այնքան զեմ մարդ որ ոչ կարէ համ
բերել փորձութեանց ։

Լսէր ևս, թէ դառնագոյն իմեկ
լմբերէն ձախորդութե բախտին ։

դէօպօզոս ասաց, զդաստերս ա
մուսնութե ջանա՛սնուցանել
իբրև զկուսանս ըստ տիոյն, և

իբրև զկանայս ըստ խոհեմութեան ։

Լսէր ևս, թէ ջանա՛ միշտ զթշնա
միս քոյս քեզ բարեկամս առնել ։

Իսկ զբարեկամս բարեկամագոյնս ։

Դուք էս, թէ առաւել պարտե
կրկնչիլ ՚ի խորամանկութենէ բա
րեկամին, քան թշնամոյն :

Դուք էս, թէ պարտէ լեզւին գող
արագագոյն ՚ի գողութիւն քան թէ
ի պարսաւանս :

Դուք էս, թէ նշան մեծի առաքի
նութե՛ն է՝ վախչիլն ՚ի մոլութե՛ց ,
և հետեւիլն արգարութեան :

Դուք էս, թէ շինութի միաբանու
թեան է՝ խրատն բարի , կամք սան
ցահարեցեալք, անբռնաբարոյութի
ի գործս , և բարձու մտարածայ
նութեան :

Դուք էս , թէ յեւանելն ՚ի տանէ
պարտէ խորհիլ զառնելեաց . իսկ ՚ի
դառնալն ՚ի տուն դարարեցելոց :

Դուք էս, թէ ընդ կանանց ո՛չ է
պարտ այնքան ընտելանալ . և յածելն
ղկին ո՛չ է պարտ ընտելն զվեհա

գոյնն, այլ զհանգիտակիցն
Բերիանարոս ասաց, Թէ բարեգոյն
Ե՛ հպատակիլն տէրութեան, քան
զլինիլն տէր և բռնաւոր
Լսէր ևս, Թէ հեշտութիւնն ա-
պականացութիւն բարեհամբաւութիւն
Թիք յարամնայք:

Լսէր ևս, Թէ պս'րտէ լինիլ հաս-
տատ 'ի խոկմունս, զգուշանալ 'ի ցո-
գիաբանութիւն, և 'ի հրատարակելոյ
զխորհուրդ այլոց:

Լսէր ևս, Թէ ոչ միայն պարտ է՝
պատժել զչարագործս, այլ և զցան-
կացօղս չարութեւ:

Լսէր ևս, Թէ որ կամի յանդիմա-
նել զայլս, յանդիմանեացէ նախ
զինքն:

Լսաքարեւ ասաց՝ Թէ իւրաքանչեւ
հատ խաղողոյ ունի զէրիս կսեիլ
ջրոց, որոց առաջինն նշանակէ զու-

բախութի, երկրորդն զարբեցուծի,
և երրորդն զտխրուծի:

Եւեր ևս, թէ այնքան հեռի է
նաւարկօղն իմաստանէ, որքան է
հաստուծի տախտակի նաւին:

Ապրջին սմա թէ յորպիսի նաւ մը
տանելն իցէ աներկեանագոյն. պա
տառխանեաց, թէ յայնպիսին՝ որ կայ
ի նաւահանգստի:

Վախատեաց զսա երբեմն ոմն ասե
լով. ամօթ է քեզ զի ես շիթացի.
իսկ սա պատասխանեաց, եթէ իմ
երկիրս ինձ է յամօթ. դու երկրին
քում ես յամօթ:

Եւեր ևս, թէ լաւագոյն է ու
նելն զմի բարեկամ խելացի քան ըզ
բազումս անխելս:

Եւեր ևս, որ ընդդիմամարտի ճշմար
տուծէ, ընդդիմամարտի կենաց և
բախտի իւրում:

Լ'սէր ևս, մի իմե Ե յաշխարհի այս
 միկ օգտակարագոյն և միասակարա
 գոյն մարդկան, այսինքն լեզու
 Լարցին սմա ոմանք, Թէ զինչ Ե
 սրահ Թագաւորաց, և իշխանաց. պա
 տասխանեաց տեղի խաբէութեան օ
 Լ'սէր ևս՝ ոչ Ե խոհեմութի խնդրել
 զիրո իխօսից, այլ զսօսս իյերաց օ

Ի Թագորաս առաց, զչորս իրո
 ջանալ պարտի մարդ ի բաց
 հերքել միշտ. այսինքն, զհի
 ճանդութի մարմնոյ, զագիտութի
 մտաց, զբզջախոհութի որովայնի օ
 և զաղմուկս քաղաքի օ

Լ'յրկիցս յաւուր պարտի մարդոյ
 խորհիլ զերաց իւրոց. յառաւօտու
 Թէ զինչ գործելոց իցէ. և երեկոյն
 Թէ զինչ գործեալ իցէ.

Լ'ոաց ևս, մի իմե Ե զորյետ այս

Ժարեւ պարտի մարդ. այսինքն զճ
մարտութիւն

Լսաց ևս. թէ այր բարկացող ոչ
ունի զյատկութիւն մարդոյ. որ է ա
զատութիւնն ։

Լսէր ևս, որ ոչ է օգուտ ինքեան,
ոչ կարէ զօգտութիւն տալ այլոց ։

Լսաց ևս, որ ոչ կարէ լռել՝ նա ոչ
կարէ խօսիլ մարդկապէս ։

Լսաց ևս, երկու են տեսակք ար
տասնաց՝ իյաչս կանանց, մինն է՝
ցաւոյ. իսկ միւսն խաբէութեան ։

Եւ տեսեալ երբեմն զոմն զարդարե
ցեալ զգեոտիւք գեղեցկօք որ զան
պարկէշտս բարբառէր, ասաց. կամ
զնօսդ զգեստուցդ նմանեցո՛ւ, կամ
զգեստդ խօսիցդ ։

Լնաքսակորաս քանզի էր աքսորեց
եալ յաթենից՝ նախատեսցաւ երբեմն
յուսմեմնէ որ ասէր, վայ թեզ թե զրկե

Զար, յաթենից. իսկ նա պատասխա
 նեաց, վայ աթենացւոց զի զրկեցան
 յինէն. քանզի փելիսոփային ոչ պա
 կասին գաւառք. բայց վայ գաւա
 ռին յորում պակասին փելիսոփայք
 Լսէր ևս երջանկութի մարդոյ է՛,
 գոհունակութի հոգւոյ իւրոյ, և ոչ
 փարթամութի կամ պատիւ
 Լսէր ևս, թէ և բախտն լքիցէ եր
 բեմն զմարդիք. բայց յոյսն ոչ երբէք

 րբ թայ տաաց, եթէ որ է
 լանիցէ յերկինս և նկատի
 ցէ զգեղեցկութի նորին,
 և ոչ ունիցի զբարեկամ ոմն ընդ ին
 քեան, զոչ ինչ քաղցրութի կարե
 ճաշակել:

() Էնոն տաաց, ոչ վն մեծութեան
 ասի մարդ բարի, այլ վն բարութե
 ան մեծ:

Լսէր ևս ոչ ինչ է՝ այնքան ատելի
որքան է՝ հպարտութիւն, և մանա
ւանդ իմանկուհիս

ուրատեա ասաց, ոչ գոյ հը
նար գործել զչար ինչ ոչ
իմանալիս

Լսէր ևս, մարդ չար երկնչի իմաս
ճանէ չարէ. իսկ մարդ բարի երկն
չի չարապէս ապրելչս

Լսէր ևս, բարեգոյն է՝ լաճապէս
մեռանիչն, քան զչարապէս ապրելչս

Լսէր ևս, օրդ ոսկի փորձի. հրով. այս
պէս բարեկամն ի յանյաջողուէ

Լսէր ևս, որ առնէ զշնորհս ապե
րախօսից՝ նմանի այնմ որ սնուցանէ
և կերակրէ զշուռնս օտարաց, որք զկնի
յագեցման հաջեն ընդդէմ նմին

Լսէր ևս, այր վատթար թէ զբա
քիս առնիցէ այլոց, և թէ զչարիս,

միշտ փնասէ նոցին կերպիւ ինչ օ
 Լսէր ևս, թէ զխրատն հարցանել
 պարտէ այնմ որ կարէ զինքն խրատել
 Լսէր ևս, թէ ոչ է պարտապիւլ զ
 ուտելոյ, այլ ուտել զնա պիւլոյ օ
 Լսէր ևս, թէ տգէտ մարդն նմա
 նր նաւու որ ոչ ունի զշէկաւար օ
 Երբեմն ոմն աքացի եհար զսա, և
 սա համբերեաց. իսկ բարեկամքն զար
 մացեալք ասացին՝ զեմրդ կաս անմը
 ուունչ և ոչ վրդովիս. իսկ սա պատառ
 խանեաց, եթէ բախէր զեա էշ իմն
 համբերէի. որքան առաւել համբե
 րել պարտիմ դմա որ կենդանի իմն
 բանական է օ

() Եկուցին սմա թէ ոմն չարաբա
 նէր զսա. իսկ սա ասաց. նա ոչ չա
 րաբանէ զեա. զի ես ոչ եմ այն զոր
 մէ նա խշտի

Եհարց զդա աղքատ ոմն ասելով օ

զինչ արարից զի ոչ ունիմ զդրամս
բաւականս ինձ. իսկ սա պատասխա
նեաց, եթէ դրամն քո ոչ է՝ քեզ
բաւական, դու լեր բաւական դը
րամոյ քուս :

Լսէր ևս, թէ ջանան մարդիք քան
դակել զպատկերս մառմարեզինս,
իսկ ինքեանք ոչ կամին լինիլ իբրև
զմառմարս հաստատունք՝ իյառա
քինուծիս :

Լսէր ևս, մինչ կամես այլոց առ
նել զպաշտօն իմն, ջանա՛ զի զքոյդ
մի՛ մոռանայ ցես :

Լսէր ևս, երկու իրք են հակառակ
խորհրդոյ մարդկան, այսինքն ըշտաց
և բարկուծի :

Լսէր ևս, որ զանհարինս հարցա
նէ, ինքնին զնոյնս բացասէ :

Լսէր ևս, ուհախ լեր մանաւանդ
ի վր բարերարուէցն գործեցելոցն
յայլոցս :

Մենք ևս, մի՛ սուրախանար 'ի վեր
գլորմանց այլոց, և զոր ոչ կամիս լը
սել յայլոց ընդդէմ քեզ մի՛ ասեր
և գու ալոց:

Մենք ևս, զայն զոր գու միայն ա
տես, պահեա՛ծ Ժածուկ խորտի քու՛մ
Մենք ևս, Թե՛ մարդ բարի համբեր
ե՛ն անխրաւութեց այլոց, և ոչ հա
տուցանե՛ն զնոյնս:

Մենք ևս, եթե՛ երկբայիցիս 'ի վեր
իրի ուրուք Թե՛ իցե՛ բարի կամ չար,
մի՛ գործեր զնոյնս:

Մենք ևս, եթե՛ սիրես լուաղաղու
Թի՛ մի՛ խօսիր զպատերազմաց:

Մենք ևս, բարեգոյն է՛ պահելն
զինքն 'ի չարե, քան զերկնչիլն 'ի
նմանե՛ն:

Մենք ևս, բարւոք է՛ սակաւ ինչ
ամաչելն, քան զիրելն զբազումս
առաժանս:

Լսէր ևս, արհամարհելէ է՛ աղքատութիւնս այն, որ ծնանի ի յորկրամոլութիւնս ։

Լսէր ևս, զբազում ինչ կորուսանէն այնոքիկ՝ որ քցանկան իրացն այլոց ։

Լսէր ևս, եթէ ուսանիս զարհեստի մէ բարի, մի թողուր զնա ի բաց ։
Լսէր ևս, որով խոհեմութեւ շահիս զդրամս, նովիմք և պահեա՛ս ։

Լսէր ևս, երջանկութիւն է՛ միշտ ենթակայ զանազանից ձախորդութեանց ։

Լսէր ևս, թէ հազիւ երբեք ծնանի մնաս ինչ որ ոչ իցէ ի յաւելորդութենէ ։

Լսէր ևս, թէ մի՛ հաճատար թէ կարիցես զքեզ ջատագովել թարց իրաւանց ։

Լսէր ևս, տէր է՛ այն, զորմէ ամ

որ խօսի զբարի ։

Լսէր ևս , թէ պատճեա՛ զբարե
կամս ներկայս , և գովեա՛ զբացա
կայս ։

Լսէր ևս , ըշձայի թէ ակա՛նջք և
աչք զչարացողաց լինիցէին , թմա
տեղիս , առ ի տեսանել զյաջողութիւն
մարդկան , ի պատիժ ինքեանց ։

Սրիսթիփոս ասաց . թէ փիլի
սոփայութիւն ուսուցա
նէ մեզ խօսիլ ընդ մարդկան՝ և ոչ
ընդ անբանիցս ։

Ի փոկրատէս ասաց . թէ լա՛ւտ
դոյն է՝ ազգատութիւն ընդ անկաս
կածութեան , քան զփարթամու
թիւնն հանդերձ կասկածանօք ։

Վրի փիտէս ասաց . երջանիկ է՝
այրն որ ոչ նեղի ի վաճառ
տութիւնս ։

Թուլիս ասաց. Թե ոչ կարե մարդ
 ծառայել փիլիսոփայութե և կնոջ
 Սէ փիոն ասաց. այնքիկ որք Թագա
 ճորել և կամ իշխել կամին՝ ոչ պար
 տին լինիլ աղքատք, կամ ազասք օ
 Լսէր ևս. ոչ ինչ է՝ այնքան դժճա
 րին որչափ է՝ պահելն հաստատուն
 զբարեկամութին մինչև իմաս

Լսէր ևս. Թե ոչ ինչ է՝ այնքան
 փասակար իմէ՛ց բարեկամաց, որ
 քան է՝ ցանկութիւն փառաց և
 պատճոյ

Լսէր ևս. Թե արք հպարտք պար
 տին ճշիլ աղքատութե. ոմ ճնչե
 ձի սանձիւ

Է. Քրատաս ասաց. մարդ
 պարտի փորձել զբարեկամն.
 և յետ փորձելոյն յաւիտեան
 տիրել

Բսէր ևս. այր առանց բարեկամի
է՛ որպէս հոգի առանց մարմնոյ :

Բսէր ևս. զբուցաբուծի ընդ բա-
րեկամի պարտի դու կարճառօտ. իսկ
բարեկամութիւն երկարածիդ :

Բսէր ևս. բարեկամն միշտ պարտի
երկնչիւ զի մի լինիցի թշնամի բարե-
կամակցին :

Բսէր ևս առ բարեկամն քո փար-
թամ գնա՛յորժամ կոչէ զքեզ. իսկ
առ բարեկամն քո աղքատ առանց
կոչելոյ :

Բսէր ևս. զգուշ լեր՝ ի բարեկամէն
յայնժանէ՛ որ միշտ քաղցրութիւն
խօսի ընդ քեզ :

Բսէր ևս. ճշմարիտ բարեկամն
դժճարսճ կամ ոչ երբեք բարեկա-
նայ. քանզի ոչ է՛ պարտ բարեկա-
նալ թէ և պարտութիւն :

Բսէր ևս. բարեկամին քուժարա

զայն զոր կամիս առնել քեւմ առնիւն
Լսէր ևս, լաւագոյն է մեռա
նիլն ընդ բարեկամաց, քան ըզ
կեալն ընդ թշնամեաց:

Լսէր ևս, որ ոչ կարէ խնդրել ըզ
վրէժ առանց ծանուցանելոյ իւ
րում թշնամւոյն զնոյնն, նա կորու
սանէ զկէս վրէժ խնդրուէ իւրոյս
Լսէր ևս՝ բնութիւն տայ զկեանս եր
կարս անասնոց որոց ոչ են պիտոյք.
Իսկ մարդկան տայ զկեանս իմն կարճ
որոց է պիտոյ առ իրուսանիլ զգիտու
թիւս. քանզի յաշխարհէ յայսմանէ
տանի միայն զնոյնս, և թողու զայլս
Լսէր ևս, որ քիչ ևս, այր իմաստուն
ոչ պարտի ամուսնանալ վասն մեծի
զտանգին որ դատանի յամուսնութեւ
Լսէր ևս, թմբիւն աշխարհիս այսո
րիկ է բարի և չար ըստ կիբառութե
մարդկան. ուստի լաւագոյն է չու
նի

նենալ ն քան զուսեռալն :

Լսէր ևս, ոչ է բարւոք մարդկան
ուսել զկերակուրս նուրբս . զի
գո՛ւնարագոյն է գտանելն զնոյնն,
քան զսովորելն :

Լսէր ևս, պարկէշտ ի՞նչ է՝ աղքատ
տութի եթէ իցէ հանդերձ գոհու
նակութիւն . ևոր ոչ է՝ գոհ զկացու
թիւ իւրմէ, է՝ ողորմելի :

Լսէր ևս, եթէ կամիս ապրիլ պար
կեշտօրէն, խորհեաց միշտ զգէն :

Լսէր ևս, եթէ կամիս ապրիլ ըստ
բնութե՛ւն ոչ եղիցիս աղքատիակ եթէ
ըստ կարծեաց, ոչ եղիցիս վարժամ :

Լսէր ևս, գիտեա՛մ միշտ թէ ընդ
որում ուտիցես և ըմպիցես . զի մի՛
նմանիցիս մկանց և աղւէսուց :

Լսէր ևս, եթէ կամիս որք վարժա
մացուցանել, մի՛ տար նմա դրամս
այլ հան՝ ինձանէ զցանկութիւն գրամոյս :

Դսէր ևս, որ ոչ ճանաչէ և ոչ կամի
ճանաչել զգականութի իւր, նա ոչ
կամի զսպիւն

Դսէր ևս, ի յաճախէ բարկութի
ծնանի յիմարութի

Դսէր ևս, բարի կենցաղաւարու
Թիւնն սնանի ի բարւոյ խօսակցու
Թեան, այլ ոչ ի կերակրոց վայելչաց
աշխարհիս

սէնօքրատէս ասաց, շատ
լսէ, սակաւ խօսիր զի բնու
Թիւնն տւեալ է քեզ զեր
կուս ականջս, և զմի բերանս

ժուլէճիոս ասաց, ոչ ինչ
կարէ այնքան վնասել բա
րեգործութի, որքան վն
նասէ ըշտապումն առանց ի ոկմանս
Դսէր ևս, ոչ ինչէ՛ որ առաւել նմա
նիցի

նիցի Եյ քան զմարդ բարեհոգի օ
Լ'սէր ևս, զարմանամ զի Խմ մարդ
ցանկայ առաքինութեան, և սակայն
սակաւք են որք հետեին նմա օ

Լ'սէր ևս, ուրդ դարմանեմք զաչս զի
լաւապէս տեսանիցեն, զականջս, զի
լաւաւիկ լսիցեն, զոտս զի ուղղապէս
քայլիցեն, զձեռն զի ուղղաւիկ շօշա
փիցեն, այսուրդ դարմանեմք զհոգին
զի ուղղապէս կենցաղաւարցին օ

Լ'սէր ևս, ուրդ շանց և ձիոց լաւութիւն
ճանաչի 'ի յանդամոց, և ոչ 'ի
զարդուց, այսպէս լաւութիւն մարդ
կան ճանաչի 'ի բարուց, և ոչ 'ի յըն
դետութեանց, կամ յապրանաց, և կամ 'ի
գեղեցկութիւն օ

Լ'սէր ևս, աղքատութիւն է մայրս
մէնից բարութիւն ց. զի 'ի մանկ ծնա
նին առաքինութիւնք, Խմ պաշտու
թիւք, արհեստք, և խոհեմութիւնք օ

Սրիստոտէլ ասաց, մարդ ոչ
պարտի խօսիլ զինքենէ,
ոչ զբարեաց և ոչ զչարեաց . քանզի
որ գովէ զինքն, է՛ սնաժառ . և որ
պարսաւէ զինքն է՛ խելսառ .

Եւսէր ևս, եթէ մարդիք ունէին
շաշս գայլոյ առ իտեսանել զեր
քինս իւրեանց, երևէին ինքեանց
տգեղք .

Եւսէր ևս, գժւարին է՛ փորձելն
զբարեկամս իյաջողութե նոցին .

Եւսէր ևս, երկու իրք զարմացուցա
նեն զիս, առաջինն թէ ընդէր ալ
դէտն իգովաւանիլն բերկրիցի . և
երկրորդն, թէ ընդէր իմաստունն
իպարսաւիլն տրամիցի .

Եւսէր ևս, ամենից բարեաց խրա
տուց արմատն է՛ դառն . բայց պլ
տուղն է՛ քաղցր .

Լսէր ևս, առաւել պարտէ սիրել
զուսուցիչս քան զծնողս. զի ծնողքն
տան զկեալն. իսկ ուսուցիչքն զբա-
րեկեանցադուծիւնն:

Պղատոն ասաց, փիլիսոփայութիւն
է խոկումն մահու:

Լսէր ևս, որպիսութիւն մարդոյ ճա-
նաչի՝ ի բանից իւրոց:

Լսէր ևս, այր փարթամ է՝ այն՝ որ ու-
նի զինչս բաւականս պիտոյից իւրոց:

Լսէր ևս, տկար է՝ այն՝ որ ոչ կարէ
զահել զսորհուրդս, թէ զիւրս և
թէ զայլայինս:

Լսէր ևս, այր հզօր ասի այն՝ որ
յազթահարէ զբարկութիւն իւր:

Լսէր ևս, ուղիմ ասի այն, որ կարէ թա-
գուցանել զաշխատութիւն իւր:

Լսէր ևս, իմաստուն ասի այն, որ ոչ ցան-
կայ այնմ զոր ոչ կարէ ստանալ:

Լսէր ևս, իմաստունն մինչ պարտ-

Ըի ոչ արտաքին, Լաւնչ գոյն, ոչ հպար
տանայ:

Լ'սէր Լա, 'ի քաղաքի այնմիկ, յորում
ծախն գերազանցէ զվաստակն, ոչ
է' պարտ բնակիլ:

Լ'սէր Լա, 'ի տեղւոյն այնմիկ, յոր
ում տգէտք առաւել մեծարին
քան զգիտունս, ոչ է' պարտ մնալ:

Լ'սէր Լա, մինչ խնդրես զմեյիմա
քէ ումեքէ, հետեւեաց կամաց նոյ
րին. իսկ մինչ խնդրես յիմաստնոյ,
հետեւեաց բանականութե:

Լ'սէր Լա, երանի գաւառին, յորում
բնակին իմաստունք, և որում տիրեն
Ճմարտասէրք:

Լ'սէր Լա, որ ոչ կարէ կառաւարել
զինքն, նա ոչ կարէ կառաւարել
զայլս:

Լ'սէր Լա, ով ոք կամի ճաշակել ըֆ
քաղցրութի, յիշեցէ նախ զդառ
նու

նութի. զի քաղցրութիւն ոչ ճանա
չի առանց գառնութեան:

Արդ բազմիցս պարտի ակնարկել
ի հայելին, առ ի տեսանել զերեւ
իւր. բանի եթէ իցի գեղեցիկ,
ամաչիցի գործել զտգեղութիւն. իսկ
եթէ իցի տգեղ, ամաչիցի բարդել
զտգեղութիւն տգեղութեւ:

Ասաց ևս, մարդ ի կամաց որսանի,
ոպ ձկնուք ի կարթից:

Ահիւր ևս, եթէ ձեռակերպութիւն
իմաստութիւն երեւիւր աչաց մարդ
կան, ոչ որ էր որ ոչ սիրիցէր զնա:

Ահիւր ևս, մեծ քաջութիւն մարդոյ
որ կարէ մեղանչել և ոչ մեղանչիցի:

Ահիւր ևս, բոլոր իմաստութիւն է
հիմնեցեալ ի զի համբերութեան:

Էննահոյ ասաց իմուութից
բնութեանս հաւանաց առաւել

զգուշանալ պարտ է՝ քան թէ իբր
 րոյականաց . զի այսպիսի գոյոխա
 կանք են . իսկ այնպիսի յարամնայք
 ըստ որում տեսանի ի յանաւունս օ
 Լսէր ևս, յայսմիկ ոչ ասեմ զմարդիս
 ուշիմագոյնս քան զանասունս . զի են
 ցոփօխականք ի յունակութիւնս օ
 Լսէր ևս, բարձ քնտրութի նշմար
 տութիւն ևստութիւն իմարդկանէ .
 և ոչ գտցես զայլ իմն տարբերութի
 յանբանից ինոսինս

Լսէր ևս, ամենայնում ասողի ունկն
 գիր, որով հետեւ ոչ բառնայ զանձն
 իշխանութի քո ի քէնս

Լսէր ևս, յամենայնում կիրառու
 թեան կալ ի ձեռին քում զկշիռ . զի
 աւայս եկիր յաշխարհ օ

Լսէր ևս, որ թարց գատողութի
 հետեւի այլոցն շահդաց, չէ հեռի
 ի յանբանից օ

Լսէր ևս, անյանդարութի մարդ-
կան իյառացմունս ըշծալեաց, նշա-
նակէ զի նեւութի գերազանցագոռ-
նեզի երջանկութե ։

Լսէր ևս, փոյթ անծին շինէ զաշ-
խարհ, և փոյթ անծին քակէ զնոյնն ։

Լսէր ևս, զգուշանալ պարտ է ի
շնթայից գերողաց զախորժակութնութե ։
Քանզի միայն գերբնականաւ
ուժ գնութի խզիլ կարեն ։

Լսէր ևս, դիւրին է սուզելն իյան
դունդս հեշտութեց բնականաց ։
Բայց դժւարին է անտի անմիառատ
պէս զերծանելն ։

Լսէր ևս, միշտ դիւր հաստատօրէն
իսրտի քուժ զհետեւումն բարեկրօ-
նութեան, Թէ և իբրեւ զմարդ եր-
բեմն խոտորիցիս ։

Լսէր ևս, ոչինչէ ըղձազեալ՝ որում
սգ կամ բոլորովեմբ, և կամ ըստ մա-

տին ոչ խաճանի ցե և զայելի ցե ։
Լսե՛ր ևս, թի գո՛ւրու թիւն սո-
կաւ առ սակաւ թեթեանայ, և փո-
խարկի 'ի գո՛ւրու թիւն ։

Լսե՛ր ևս, մի՛ իշխեր հպիլ և ճաշա-
կել զիրա անպատեհս քեզ՝ մի՛ գուցե
անձին քու լիցի գեղ մահու ։

Լսե՛ր ևս, թե՛ն ցասու մե հաղիւ
երբեմն անէ զոմանայարժանապատ-
ւութի. բայց ոչ գոյ թիւ այնոցիկ
որք զգած եցեալք կորանան 'ի թշ-
ւառութիս ։

Լսե՛ր ևս, ցոյց ինձ զոմն ասնձահա-
րօզ բարկութի իւրոյ. և ես երկրպա-
սելի քարոզեցից զնոյն ։

Լսե՛ր ևս, ոչ ինչ է՛ այնքան պատ-
կառելի 'ի մէջ բանականաց, որքան
է՛ ընտապու մե ասնց ընշահայե-
ցութեան ։

Լսե՛ր ևս, նախ քան թե առայլո

գիտութիւն զքեզ ձկտիցես, 'իհար
կաւորս կոչման քոյ շանս վարժել
զմեռոյ:

Լսե՛ր ես, փախեաց միշտ ըստ կա-
րի իխառութեց. զի մի զկեանս
քոյս առօրեայս դառնութիւն վնաս
բերցես:

Լսե՛ր ես, որ ոչ ամաչե 'իմարդկա-
նե տեւելու զերդմանս եւ զուխա-
ղորութիւնս, նա ոչ երկնի յայ աւրա-
նալով զհաւատաւ եւ զօրէնս նորա:
Լսե՛ր ես, մի զարմանար յեղեւնս
գործութիւն տգիտաց, որս նշան
կանոն բանականութե:

ՅԼՆԿ ԳԻՒՅՈՅ ԳՐ. ԼԻՍՍ.

Յաղագս սիրոյ առ հասարակ. Եւ 3

ԳԻՒՅՈՅ ԼԻՍՍՅՈՅ.

Յաղագս սիրոյն աստուծոյ. 8

Բ Յաղագս սիրոյն ծնողաց. 14

Գ Յաղագս սիրոյն բնականի. 15

Դ Յաղագս սիրոյն զգայականի. 20

Ե Յաղագս սիրոյ կանանց. 26

Ղ Յաղագս սիրոյն բարեկամու
թեան. 33

Դ Յաղագս զշարութեան կամ նա
խանձու. 39

Ը Յաղագս ուրախութե. 43

Թ Յաղագս տրամութեան. 46

Ժ Յաղագս խաղաղութեան. 52

ԺԱ Յաղագս բարկութեան. 56

ԺԲ Յաղագս ողորմութեան. 62

ԺԳ Յաղագս խոտասրտութե. 68

ԺԴ Յաղագս աղատականութե. 71

ԺԷ	Յաղագոս ագահութեան	81
ԺԸ	Յաղագոս խրատու	89
ԺԹ	Յաղագոս շողքքորթութեան	93
ԺԸ	Յաղագոս խոհեմութեան	96
ԺԹ	Յաղագոս յեմարութեան	105
Ի	Յաղագոս արգարութեան	110
ԻԲ	Յաղագոս աշխատութեան	118
ԻԳ	Յաղագոս հաճատարմութեան	123
ԻԴ	Յաղագոս խաբէութեան	126
ԻԵ	Յաղագոս ճշմարտութեան	124
ԻԶ	Յաղագոս ստութեան	139
ԻԷ	Յաղագոս արիութեան	143
ԻԸ	Յաղագոս երկշոտութեան	147
ԻԹ	Յաղագոս մեծահոգութեան	152
ԻԲ	Յաղագոս անառիկութեան	153
Լ	Յաղագոս հաստատունութեան	137
ԼԲ	Յաղագոս յեղեղունութեան	162
ԼԳ	Յաղագոս բարեխառնութեան	164
ԼԴ	Յաղագոս շարսխառնութեան	171
ԼԵ	Յաղագոս խոնարհութեան	175

ԼԷ	Յաղագրս հայաբառութեան	181
ԼԸ	Յաղագրս ժողովակութեան	189
ԼԹ	Յաղագրս որկրամուշտութեան	191
ԼՐ	Յաղագրս ողջխոհութեան	194
ԼՐ	Յաղագրս բղջախոհութեան	198
Խ	Յաղագրս պարկեշտութեան	203
Վ	Եւ յաւանութիւնք ամանց գիւրստ փայլից	

~~~~~

Յիշատակութիւն գրոյս

Յիշատակ ըստ առաքելոյն՝ ամ
տուրք բարիք եւ ամ պարգևք
կատարեալք՝ ի վերուստ են լցեալք
սու մեզ :

✠ Իսկ զի թեպէտ պարգև ասաց
Էւ ծոց գրոյս այսորիկ, բազումքն
յառաջին գիւրստփայլից ելիմաստ
սիրաց եւ սուշեալ, այլ սակայն որով
հետեւ զգրութի բանին՝ որ չկատար

առ հոգեւորական վարս քրիստոնէ
 ութեան, ըստ բարոյական առաքի
 նութե, յոյժ ընդունելի է մէջ
 ի յոյժ արդ, տեսնալ իմ զսորա շա
 հաւէտութի եւ զօգտութի բանին որ
 պարունակէ յինքեան զիմացւած ա
 յոգունս համառօտ բանիւք անձայ
 ին իմաստութե, սկսայ տպագրել
 յաջողմամբ ամենասուրբ հոգւոյն
 արքեպիսկոպոսութե ամեն օրհնեալ
 կուսին ի արիւմտու

ԴՊԸԻՆ հայոց հազար հարիւր եւ
 եօթանասուն երեքին՝ Զօկմմբի 5
 ԴՊԸԻՆ հայրապետութե մերոյ տեսան
 ԴՊԸԻՆ հայրապետութե անձայն եւ սրբազան
 կաթողիկոսին

ԴՊԸԻՆ կ'ի պատրիարկութեան սրբոյ
 գահին սաղիմայ՝ ճգնողական վա
 րուք զարգարեցեալ եւ շնորհօք ան
 յնովք առ լցեալ սբ հօրն մերոյ

տեառն Ղ. ըլդորի արք եղիսկոպ
սր :

Ճիւսկէ իյառաջնորդութե կոստան
գնու պօլսոյ՝ նոն թիւհանիսի ամս
բանութե մէծի վարդապետի :

Ճիւրդորք ըստանայք զսա՝ և որք
պատահիք սմին , յիշատակեալիք
միով հայր մերիւ զկամեցօղս և ըզ
պատճառս տղագորութե սր. յաւ
զաշխատասէր մշակս գործարանի
տղման , զկեսարացի զՍեբաստիան .
այլ և զՆիկիթն . նաև զԲրահամ
զՀորաբարդօղգորդս . հոսկ յետոյ և
զսրբագրօղ մատենիս զԱրտիւրոս
գալբոս . և զԿարգիս զՎայրն Իմ
ծերունի . և գորք որք յիշեք լիլիք
ՀԱՅԵԳԵԱԼԷ յայ ամէն :

ՍԵԲՍ.

